

SSE RIGA

FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss
2015.–2020. gadā

ĀRVALSTU INVESTORU VIEDOKĻI
PAR INVESTĪCIJU KLIMATA ATTĪSTĪBU LATVIJĀ: COVID-19
PANDĒMIJAS IETEKME

Arnis Sauka

FOREIGN INVESTORS
COUNCIL IN LATVIA

Par autoru

Profesors Arnis Sauka ir Rīgas Ekonomikas augstskolas (REA) Ilgtspējīga biznesa centra direktors un NVO “BASE” - business pret ēnu ekonomiku, valdes loceklis. Arnis ir ieguvis doktora grādu Zīgenes Universitātē (Vācija) un ir pasniedzis vieslekcijas Jenčēpingas Starptautiskajā biznesa skolā (Zviedrija) un Londonas Universitātes koledžā (Apvienotā Karaliste). Viņa akadēmisko pētījumu rezultāti ir publicēti tādos izdevumos kā *Strategic Entrepreneurship Journal*, *Journal of Business Ethics*, *International Small Business Journal*, *Journal of Comparative Economics*, kā arī grāmatās, kuras izdevuši *Springer*, *Routledge*, *Edward Elgar*, *IGI Global*, *Blackwell* un *Peter Lang*. Arnis ir iesaistīts lietišķajos pētījumos, tostarp pētījumos, kurus pasūtījuši OECD, Eurofound un dažādas bankas, nozares apvienības un NVO. Viņš ir Ēnu ekonomikas indeksa Baltijas valstīs līdzautors.

E-pasts: arnis.sauka@sseriga.edu

The Centre for Sustainable Business
at SSE Riga

Pateicības

Izsakām pateicību Ārvalstu investoru padomes Latvijā (FICIL) ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības darba grupas biedriem par viņu ieguldījumu 2015. gada vadlīniju izstrādē, kā arī FICIL valdei par interviju vadīšanu. Liels paldies FICIL biedriem – investoriem – par aktīvu dalību intervijās. Īpaši vēlamies pateikties Lindai Helmanei (FICIL izpilddirektorei) par palīdzību gadījumu izpētēs, kā arī interviju organizēšanā. Paldies arī Norvēģijas Karalistes vēstniecībai Latvijā par atbalstu pētījuma izplatīšanā.

Norwegian Embassy

© Autors, REA, FICIL, 2021. gada janvāris.

No angļu valodas tulkoja: Cognito (Marita Gintere)

Priekšvārds

2020. gads vēl ilgi mums visiem būs kā robežšķirtne starp: pirms un pēc. Kad un vai atgriezīsimies “vecajā dzīvē”, uzzināsim ne ātrāk kā 2021. gada otrajā pusē. Taču mierinoša ziņa, ka viss reiz beidzas, arī pandēmijas. Arī ārvalstu investori šogad tāpat kā pārējā daļa sabiedrības pielāgojās un pārkārtoja savu darbību, tomēr, lai arī bažas par nākotni bremsēja investīciju plānu ieviešanu, tie netika pilnībā apstādināti. Taču mēs, uzņēmēji, jau raugāmies uz priekšu un plānojam izaugsmi, cerot, ka valsts būs partneris, ar ko kopā pārvarēt Covid-19 radītās sekas.

FICIL pateicas valdībai, ka 2020. gadā investori jutās uzklauti. Atzinība jāizsaka gan par noteikto un straujo rīcību pavasarī, gan arī par atvērtajām sarunām un FICIL rekomendāciju ieviešanu dzīvē. Arī turpmāk ceram uz sarunu, kurā tiekam sadzirdēti pat krīzes saasinājuma brīžos.

Miljonu eiro vērts jautājums: cik prasmīgi un gudri investēsim mūsu valstij atvēlētos līdzekļus Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānismā. Vai domājam tikai par īstermiņa vajadzībām, vai arī skatāmies tālākā nākotnē? Jā, ar šiem finanšu līdzekļiem var daļēji risināt pandēmijas rezultātā samilzušās problēmas, bet tos var izmantot ilgtermiņa mērķiem valsts izaugsmei: digitalizācijas un zaļās ekonomikas attīstībai.

Mūsu vērtīgākais nākotnes resurss būs mūsu iedzīvotāji. Vērojams paradokss. Pandēmijas krīze audzējusi bezdarba apjomu, tikmēr darba devējiem joprojām trūkst kvalificēta, mūsdienīga darbspēka. Valstij būtu jāuzņemas darbs šo plaisu mazināt, turklāt to risinot ar skatu ilgtermiņā. Cik spējīgi būs mūsu nākotnes darbinieki? Vienkāršākās funkcijas drīz pārņems roboti, bet darba tirgū vēl vairāk nekā līdz šim vajadzēs darbiniekus ar programmēšanas iemaņām, sarežģītu problēmu risināšanas prasmēm, spēju sastrādāties komandā (arī attālināti), valodu zināšanām. Valsts panākumu pamatā būs ilgtermiņa plāns darbspēka prasmju attīstīšanai.

Pandēmijai bijis arī “pozitīvais efekts”. Strauji esam iemācījušies strādāt attālināti, pārdot un sniegt pakalpojumus digitāli, tagad ir īstais brīdis plānot valsts digitālās transformācijas nākamo soli. Īstu lēcieni panāksim gan audzējot iedzīvotāju digitālās prasmes, gan prasmīgi savienojot lielās valsts IT sistēmas. FICIL uzskata, ka vērā ņemama ir citu valstu pieredze, kurā valsts digitālo transformācija tiek pārraudzīta un koordinēta vienoti visas valsts mērogā.

2020. gads, protams, atstās visai sāpīgas rētas, tomēr nav pamata uzskatīt, ka visi piedzīvojuši kritumu. *FICIL Sentiment Index 2020* atklāj, ka vairāk nekā pusei investoru ir izdevies saglabāt vai pat audzēt apgrozījumu, turklāt lielākā daļa investoru plāno palielināt investīcijas 2021. gadā. Investīciju piesaiste būs viens no veidiem, kā Latvijai pēc iespējas ātrāk atgūties no krīzes radītajām sekām. Jāatceras gan, ka krīze ir visā pasaulē un par investoru piesaisti cīnās visas valstis. Prātīgāk būtu noturēt un audzēt investīciju apjomu starp jau esošajiem investoriem. Mēs, investori, novērtēsim pārdomātu un savlaicīgi plānotu nodokļu politiku, uzticamu tiesu varu, stabilitāti un prognozējamību likumdošanā, kā arī kopumā konstruktīvu un atvērtu dialogu starp investoriem un valsti.

Gunta Jēkabsone
Ārvalstu investoru padomes Latvijā
Valdes priekšsēdētāja

Kopsavilkums

FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksu 2015. gadā pirmo reizi izveidoja Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) sadarbībā ar Rīgas Ekonomikas augstskolu (REA), lai veicinātu pierādījumos balstītus politikas lēmumus un sekmētu labvēlīgu investīciju klimatu Latvijā. Šis ir sestais FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa ziņojums. Iepriekšējie pieci ziņojumi sagatavoti attiecīgi 2015., 2016., 2017., 2018. un 2019. gadā.

Šī ziņojuma mērķis ir sniegt padziļinātu izpēti par galvenajiem izaicinājumiem ar ko saskaras ārvalstu investori Latvijā, īpaši ņemot vērā COVID-19 pandēmiju, identificējot problēmas un piedāvājot risinājumus. Tāpat kā iepriekšējos pētījumos šis ziņojums ir balstīts uz aptauju: ārvalstu investoru Latvijā mini situāciju analīzi. Laikā no 2020. gada septembra līdz novembra sākumam mēs intervējām 44 augstākā līmeņa vadošos darbiniekus, kuri pārstāv uzņēmumus, kas ir nozīmīgi investori Latvijā. Kopumā šie uzņēmumi (ieskaitot to meitasuzņēmumus) veido 16% no Latvijas kopējiem nodokļu ieņēmumiem, 13% no kopējās peļņas un nodarbina 10% no kopējā darbaspēka uzņēmumos, kuru apgrozījums pārsniedz 145 000 EUR un kam ir 50% ārvalstu kapitāla (informācija no vietnes Lursoft, 2019. gads).

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aptauju sākām, jautājot nozīmīgiem ārvalstu investoriem: "Kādi ir bijuši trīs galvenie izaicinājumi Jūsu uzņēmumam Latvijā 2020. gadā?" Īpaši mūs interesēja galvenie izaicinājumi, sākot no 2020. gada marta, t.i., kopš brīža, kad valsti skāra pirmais Covid-19 pandēmijas vilnis. Papildus tam mēs arī jautājām, vai šie izaicinājumi ir atrisināti, un, ja jā, tad kā?

Aptaujas rezultāti atklāj, ka ārvalstu investoru trīs galvenie izaicinājumi 2020. gadā bija: finanšu jautājumi, piemēram, darbības apjomu samazināšanās; pielāgošanās jauniem darba modeļiem (galvenokārt attālinātam darbam), uzņēmējdarbības modeļu maiņa un pielāgošanās mainīgajai tirgus videi; nenoteiktības (tostarp nodokļu sistēmā) risināšana un uzņēmējdarbības plānošana nākotnē. Ārvalstu investori minēja arī citus izaicinājumus, tostarp problēmas, kas saistītas ar loģistiku, globālajām piegādes ķēdēm, ceļošanas ierobežojumiem; darbinieku un klientu drošības nodrošināšanu; komunikāciju ar politikas veidotājiem un/vai politisko rīcību; finanšu sektoru (banku pakalpojumiem); darbinieku, īpaši izglītotu un prasmīgu ekspertu, trūkumu; godīgu konkurenci un ēnu ekonomiku. Katram no noteiktajiem izaicinājumiem investori piedāvāja arī potenciālos risinājumus, kas visi ir apkopoti šajā ziņojumā.

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aptaujā mēs lūdzām ārvalstu investorus Latvijā izteikt viedokli par to, kādas ir Latvijas prioritātes, lai vislabāk izmantotu Covid-19 atbalsta mehānismus un no Eiropas Savienības pieejamos līdzekļus. Investoru sniegtās atbildes bija ļoti dažādas, sākot no apgalvojumiem, ka viņu nozarē nav pieejams atbalsts vai ka uzņēmumiem nebija nepieciešams izmantot nekādus atbalsta mehānismus, līdz tādiem, kuros atzīts, ka viņu uzņēmums izmanto visus pieejamos atbalsta mehānismus. Dažos gadījumos investori izteikuši arī šaubas attiecībā uz caurskatāmību un Latvijas valdības stratēģiju attiecībā uz to, kā būtu jāsniedz šāds atbalsts. Investoru ierosinājumos minēta atbalsta sniegšana uzņēmumiem/ jomām, kas Covid-19 pandēmijā cietušas visvairāk; uzmanības koncentrēšana uz atbalsta sniegšanu uz eksportu orientētiem, pievienoto vērtību radošiem uzņēmumiem. Taču lielākoties ārvalstu investori norāda uz nepieciešamību investēt infrastruktūrā un/ vai cilvēkkapitālā, kā arī veikt investīcijas, apsverot ilgtermiņa perspektīvu. Mēs uzskatām, ka šajā ziņā ir svarīgi apsvērt ikvienu intervēto ārvalstu investoru ierosinājumu, un šī iemesla dēļ politikas veidotājiem tiek nodoti visi citāti, ko saņēmām interviju laikā un kas iekļauti šajā ziņojumā.

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aptaujā mēs jautājām ārvalstu investoriem, vai 2020. gada laikā viņi ir izjutuši apgrozījuma, peļņas un darbinieku skaita palielināšanos vai samazināšanos (Latvijā) Covid-19 ietekmē, vai arī šie rādītāji ir saglabājušies bez izmaiņām. 17 investori (no 44 intervētajiem) atbildēja, ka viņu apgrozījums 2020. gadā ir samazinājies (no 2 līdz 35%), 9 atbildēja, ka apgrozījums ir palielinājies, 15 atbildēs atzīts, ka tas ir palicis nemainīgs, un 3 investori uz šo jautājumu nebija atbildējuši. Tāds pats skaits ārvalstu investoru (9) atbildēja, ka viņu peļņa ir palielinājusies, 10 norādīja, ka peļņa ir samazinājusies, 14 investoru peļņa ir saglabājusies iepriekšējā līmenī, bet 11 uz šo jautājumu neatbildēja. Visbeidzot, darbinieku skaits ir samazinājies 10 ārvalstu investoriem (no 3 līdz 20%), 8 investoriem darbinieku skaits ir palielinājies, 21 ir saglabājis nemainīgs, un 5 investori nesniedza atbildi uz šo jautājumu.

Ārvalstu investoru vērtējums par Latvijas pievilcību investīcijām un politikas veidotāju darbu, lai uzlabotu investīciju klimatu Latvijā, vēl joprojām saglabājas līmenī "viduvēji". Pētījuma rezultāti liecina, ka ārvalstu investoru vidējais novērtējums par investīciju pievilcību Latvijā aizvadītā gada laikā ir "2,7", kas ir neliels uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vērtējumu. Salīdzinājumā ar FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa 2019. gadā pētījumā saņemtajiem vērtējumiem 2020. gada pētījumā vairāk ārvalstu investoru ir novērtējuši investīciju pievilcības attīstību ar "4".

Ārvalstu investoru vidējais novērtējums 2020. gadā par politikas veidotāju centieniem uzlabot investīciju klimatu aizvadītā gada laikā ir "3,1" no 5 (kur "5" ir teicami), kas ir vienāds ar vērtējumu 2019. gadā, bet nedaudz labāks rezultāts salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem: 2018. un 2017. gadā "2,9" un 2016. gadā "2,3".

Līdzīgi kā iepriekšējo gadu pētījumos, ārvalstu investoriem tika lūgts novērtēt investīciju klimatu Latvijā. Galvenie faktori, kas potenciāli ietekmē Latvijas konkurētspēju, tika identificēti, pārskatot atbilstošu akadēmisko literatūru, vai izkristalizējušies padziļinātās diskusijās FICIL ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības darba grupas ietvaros 2015. gadā. Mēs lūdzām respondentus sniegt katra faktora vērtējumu skalā no "1" līdz "5" (kur "1" nozīmē, ka rādītājs nav konkurētspējīgs, savukārt "5" nozīmē, ka rādītājs ir ļoti konkurētspējīgs).

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījuma rezultāti liecina, ka ārvalstu investoru sniegtais potenciālo ekonomikas virzītājspēku vērtējums ir lielākoties augstāks par vidējo. 2020. gadā redzams, ka rādītāja "attieksme pret ārvalstu investoriem" novērtējums, kas ir novērtēts ar "3,7" no 5, ir saglabājies 2019. gada līmenī (salīdzinājumā ar to, ka 2018. gadā šis rādītājs bija "3,6", 2017. gadā – "3,1", savukārt 2015. un 2016. gadā – "3,2"). Līdzīgi kā iepriekšējos gados 2020. gadā investori ir arī salīdzinoši apmierināti ar "nemateriālo infrastruktūru", ko mēra kā "uzņēmējdarbības kultūru Latvijā" (2020. gadā šis rādītājs ir "3,5" no 5, salīdzinot ar "3,4" 2019. gadā). Vērtējumu "3,4" 2020. gadā redzam arī "pieprasījumam pēc produktiem un pakalpojumiem". Investorus joprojām satrauc "demogrāfija", tomēr šī rādītāja vērtējums ir uzlabojies par 0,5 punktiem (2020. gadā sasniedzot "2,0" no 5).

Investoru vērtējums "veselības aprūpes un sociālās sistēmas" kvalitātei 2020. gadā ir nedaudz paaugstinājies (2020. gadā sasniedzot "3,0" salīdzinājumā ar "2,9" 2019. gadā). 2020. gadā uzlabojumu redzam arī "izglītības un zinātnes kvalitātes" vērtējumā (2020. gada vērtējums ir "3,0" salīdzinājumā ar "2,7" 2019. gadā). Turklāt 2020. gadā paaugstinājušies arī vērtējumi rādītājiem "darbaspēka pieejamība" (2019. gadā - "2,8" un 2020. gadā - "3,1"), "materiālā infrastruktūra" (2019. gadā - "3,3" un 2020. gadā - "3,4"), "uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte" (2019. gadā - "3,1" un 2020. gadā - "3,3") un "digitalizācija" (2019. gadā - "3,4" un 2020. gadā - "3,5"). Taču "darbaspēka efektivitātes" vērtējums ir samazinājies no "3,4" 2019. gadā līdz "3,1" 2020. gadā, un "investīciju stimulu" vērtējums ir samazinājies attiecīgi no "3,1" līdz "2,8". Dzīves līmenis Latvijā

2020. gadā ir novērtēts ar "3,8" no 5, kas atbilst 2019. gada vērtējumam.

Katru gadu mēs lūdzam ārvalstu investorus novērtēt arī progresu vai regresu pēdējo 12 mēnešu laikā iepriekšējos FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījumos identificētajos galvenajos problēmjautājumos. 2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījuma rezultāti liecina, ka ārvalstu investori vismazāko progresu saskata trīs jomās: demogrāfija (36 no 44 investoriem ir norādījuši, ka progressa nav), nenoteiktība (35 norāda, ka nav panākts progress) un nodokļu sistēma (30 norāda, ka nav panākts progress). Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte un neētiska vai nelikumīga rīcība ir vēl divas jomas, kur ievērojams skaits ārvalstu investoru (attiecīgi 23 un 25) nav saskatījuši progresu. Mazliet mazāk nekā puse intervēto investoru (21) norādīja, ka progress nav sasniegts arī tādās jomās kā tiesu sistēma un veselības aprūpes sistēma, 15 un 17 (attiecīgi) investori norādījuši, ka šeit ir panākts daļējs progress, bet 7 un 6 investori uzskata, ka šajās jomās ir panākts progress.

19 investori nesaskata progresu augstākās izglītības un zinātnes jomā Latvijā, 18 uzskata, ka šajā jomā ir panākts daļējs progress, un 7 investori, kas piedalījās 2020. gada pētījumā, domā, ka augstākās izglītības un zinātnes līmenī ir panākts progress. 17 no 42 investoriem saskata daļēju progresu darbaspēka pieejamības rādītājā. Kopumā investori šķiet zināmā mērā apmierinātāki ar panākto progresu "balto apkaklīšu" jomā salīdzinājumā ar "zilo apkaklīšu" darbaspēku. 19 ārvalstu investori saskata progresu jautājumā par atbalstu no valdības un komunikāciju ar politikas veidotājiem. Visbeidzot, vairāk nekā puse intervēto ārvalstu investoru (23 no 42) norādīja, ka progress ir panākts finanšu sektora stabilitātes Latvijā rādītājā, 10 investori norāda, ka ir panākts daļējs progress, un 11 - ka šajā jomā progressa nav.

Investori ne tikai novērtēja investīciju klimatu Latvijā (vērtēšanas skalā no 1 līdz 5) un progresu svarīgākajās problemātiskajās jomās, bet arī izteica savu viedokli par katru no jomām, kurām kopumā ir būtiska nozīme Latvijas investīciju klimata veidošanā. Šie komentāri ziņojumā ir atspoguļoti citātu veidā. Noteikti iesakām politikas veidotājiem Latvijā izvērtēt šos viedokļus un ņemt tos vērā, turpinot darbu pie Latvijas investīciju klimata uzlabošanas.

Uz jautājumu, vai investori plāno palielināt savas investīcijas Latvijā, 30 no 44 investoriem atbildēja ar "jā" (2019. gada pētījumā ar "jā" atbildēja 30 no 47 intervētajiem investoriem, 2018. gadā - ar "jā" atbildēja 22 no 40 intervētajiem investoriem, 2017. gada pētījumā - ar "jā" atbildēja 24 no 42), 12 investori sniedza noraidošu atbildi (salīdzinājumā ar 12 un 14, kas atbildēja ar "nē" 2019. un 2018. gada pētījumā), savukārt 2 atbildēja, ka "tas ir atkarīgs no apstākļiem" (2019. gada pētījumā – 5 un 2018. gada pētījumā – 5) vai ka vēl nav izlēmuši.

Visbeidzot, aicinājām ārvalstu investorus uzrakstīt īsu vēstuli Latvijas premjerministram: vienu rindkopu par to, kas būtu jādara, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi Latvijā no ārvalstu investoru viedokļa. Šajos vēstījumos apkopotas vairākas galvenās problēmas, ar ko joprojām saskaras ārvalstu investori Latvijā, kā arī sniegti daži ieteikumi to risināšanai. Ceram, ka, līdzīgi kā iepriekšējie pieci ziņojumi, arī šis ziņojums politikas veidotājiem sniegs labāku pamatojumu informētu politikas lēmumu pieņemšanai, tādējādi uzlabojot Latvijas uzņēmējdarbības vides vispārējo konkurētspēju. Tāpat mēs ceram, ka tas turpinās sekmēt konstruktīvu komunikāciju starp ārvalstu investoriem un Latvijas valdību.

Saturs

1. Ievads un metodika	8
2. Galvenie izaicinājumi un potenciālie risinājumi ārvalstu investoriem Latvijā 2020. gada laikā	10
3. Investīciju klimata pievilcība Latvijā	19
4. Latvijas politikas veidotāju darba novērtējums: kas iepriekšējā gada laikā ticis izdarīts, lai uzlabotu investīciju klimatu Latvijā?	21
5. FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā	24
6. Galvenās problēmas, ar ko ārvalstu investori saskaras Latvijā: progress vai regress?	28
<i>Demogrāfija</i>	29
<i>Darbspēka pieejamība</i>	29
<i>Augstākās Izglītības un zinātnes līmenis Latvijā</i>	30
<i>Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte</i>	31
<i>Nodokļu sistēmas kvalitāte</i>	31
<i>Valdības sniegtais atbalsts un komunikācija ar politikas veidotājiem</i>	32
<i>Uzņēmēju neētiska vai nelikumīga rīcība, negodīga konkurence</i>	32
<i>Nenoteiktība</i>	33
<i>Latvijas tiesu sistēma</i>	33
<i>Latvijas veselības aprūpes sistēma</i>	34
<i>Latvijas finanšu sektora stabilitāte</i>	34
7. Ārvalstu investoru nākotnes investīciju plāni Latvijā un Latvijā veikto investīciju proporcija	35
8. Latvijas prioritātes, lai vislabāk izmantotu Covid-19 atbalsta pasākumus un līdzekļus, kas pieejami no ES: ārvalstu investoru viedokļi	36
9. Premjerministra kungs, Jums ir pienākusi vēstule!	42
1. pielikums: Vadlīnijas 2020. gada intervijām	49
2. pielikums: Ārvalstu investori, kas piedalījās 2020. gada pētījumā	52

1. Ievads un metodika

Šis ir sestais FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa ziņojums. Iepriekšējie pieci ziņojumi sagatavoti attiecīgi 2015., 2016., 2017., 2018. un 2019. gadā. FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksu 2015. gadā izveidoja Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) sadarbībā ar Rīgas Ekonomikas augstskolu (REA). Galvenais indeksa mērķis ir veicināt pierādījumos balstītus politikas lēmumus un sekmēt labvēlīgu investīciju klimatu Latvijā. To mēs cenšamies sasniegt, apkopojot galvenās identificētās problēmas un ieteikumus, ko ir snieguši nozīmīgākie ārvalstu investori Latvijā – to uzņēmumu pārstāvji, kuri ir pieņēmuši lēmumu ieguldīt Latvijā un tajā ir strādājuši ievērojamu laika periodu.

Tradicionāli FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa ziņojuma mērķis ir noskaidrot, vai, pēc ārvalstu investoru ieskatiem, ir gūti panākumi investīciju klimata attīstībā Latvijā. Jo īpaši:

- (1) Vai investori saskata progresu politikas iniciatīvās, ar kurām paredzēts risināt galvenās problēmas, kas ir noteiktas iepriekšējo pētījumu rezultātā?
- (2) Kā investori vērtē valdības centienus un pašreizējās politikas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot investīciju klimatu Latvijā?

Tāpat kā 2015., 2016., 2017., 2018. un 2019. gadā šis ziņojums ir balstīts uz aptauju: ārvalstu investoru Latvijā mini situāciju analīzi. Laikā no 2020. gada septembra līdz novembrim mēs intervējām 44 augstākā līmeņa vadošos darbiniekus, kuri pārstāv uzņēmumus, kas ir nozīmīgi investori Latvijā. Kopumā šie uzņēmumi (ieskaitot to meitasuzņēmumus) veido 16% no Latvijas kopējiem nodokļu ieņēmumiem, 13% no kopējās peļņas un nodarbina 10% no kopējā darbaspēka uzņēmumos, kuru apgrozījums pārsniedz 145 000 EUR un kam ir 50% ārvalstu kapitāla (informācija no vietnes Lursoft, 2019. gads). 2. pielikumā ir sniegta īsa informācija par uzņēmumiem, kuri piedalījās pētījumā. Visas sniegtās atbildes ir anonīmas, savukārt šī ziņojuma rezultātu sadaļās uzņēmumu nosaukumi ir aizvietoti ar to pārstāvēto nozaru nosaukumiem.

Vadlīnijas mini situāciju izpētei izstrādāja profesors Arnis Sauka (REA), piedaloties FICIL birojam. Intervijas vadīja FICIL valdes loceklis. Interviju vadlīnijas izklāstītas 1. pielikumā, un tās veido šādas galvenās daļas:

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aptauju sākām, uzdodot galvenajiem ārvalstu investoriem šādus jautājumus:

Kādi ir bijuši trīs galvenie izaicinājumi jūsu uzņēmumam (Latvijā) 2020. gadā/ kopš 2020. gada marta?, un:

Kā šie izaicinājumi ir atrisināti (ja ir atrisināti)/ kas būtu nepieciešams, lai tos atrisinātu (ja vēl joprojām saskaraties ar iepriekš norādītajiem izaicinājumiem)?

Līdzīgi kā iepriekšējos gados turpinājumā jautājām:

- *Latvijas ekonomikas konkurētspējas galveno virzītājspēku novērtējums – FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2020.*
- *Progresā novērtējums par nozīmīgākajām problēmām, kuras 2020. gadā ir konstatējuši ārvalstu investori Latvijā, ieskaitot šādas jomas:*
 - demogrāfija
 - darbaspēka pieejamība
 - izglītības un zinātnes līmenis Latvijā
 - uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte
 - nodokļu sistēmas kvalitāte
 - valdības sniegtais atbalsts un komunikācija ar politikas veidotājiem
 - uzņēmēju neētiska vai nelikumīga rīcība, negodīga konkurence
 - nenoteiktība
 - Latvijas tiesu sistēma
 - Latvijas veselības aprūpes sistēma
 - Latvijas finanšu sektora stabilitāte
- *2020. gada novērtējums Latvijas politikas veidotāju darbam, uzlabojot investīciju klimatu Latvijā.*
- *Novērtējums, vai saskaņā ar ārvalstu investoru viedokli Latvijas investīciju pievilcība pēdējo 12 mēnešu laikā ir uzlabojusies.*

Tāpat kā iepriekšējos gados mēs arī lūdzām ārvalstu investorus atbildēt, vai un kādos apstākļos viņi plāno palielināt savas investīcijas Latvijā.

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījumā iekļāvām arī virkni citu jautājumu, kas saistīti ar Covid-19 pandēmijas ietekmes novērtējumu. Tie ietver:

“Vai 2020. gadā jūsu uzņēmuma (Latvijā) apgrozījums, peļņa un darbinieku skaits ir palielinājies/samazinājies vai saglabājies iepriekšējā līmenī (Covid-19 ietekme)?”, un

“Kādas Jūsu skatījumā ir Latvijas prioritātes, lai vislabāk izmantotu Covid-19 atbalsta pasākumus un līdzekļus, kas pieejami no ES?”

Un noslēgumā līdzīgi kā iepriekšējos gados arī 2020. gada pētījumā aicinājām ārvalstu investorus Latvijā uzrakstīt īsu vēstījumu Latvijas premjerministram: vienu rindkopu par to, kas būtu jādara, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi Latvijā no ārvalstu investoru viedokļa. Mēs apsolvām nodot šo vēstījumu adresātam kopā ar šo ziņojumu.

Ziņojums ir atbilstoši strukturēts un, kur iespējams, investoriem tika lūgts sniegt detalizētākus atzinumus un piemērus. Ceram, ka līdzīgi kā iepriekšējie ziņojumi arī šis ziņojums politikas veidotājiem sniegs labāku pamatojumu informētu politikas lēmumu pieņemšanai, lai uzlabotu

Latvijas investīciju vides vispārējo konkurētspēju.

2. Galvenie izaicinājumi un potenciālie risinājumi ārvalstu investoriem Latvijā 2020. gada laikā

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aptauju sākām, jautājot galvenajiem ārvalstu investoriem: "Kādi ir bijuši **trīs galvenie izaicinājumi** Jūsu uzņēmumam Latvijā 2020. gadā?" Īpaši mūs interesēja galvenie izaicinājumi, sākot no 2020. gada marta, t.i. kopš brīža, kad valsti skāra pirmais Covid-19 pandēmijas vilnis. Papildus tam mēs arī jautājām, **vai šie izaicinājumi ir atrisināti, un, ja jā, tad kā?**

Aptaujas rezultāti atklāj, ka ārvalstu investoru trīs galvenie izaicinājumi 2020. gadā bija:

- I. **Finanšu jautājumi, piemēram, darbības apjoma samazināšanās;**
- II. **Pielāgošanās jauniem darba veidiem (galvenokārt attālinātam darbam), uzņēmējdarbības modeļa izmaiņas un pielāgošanās mainīgajai tirgus videi;**
- III. **Nenoteiktības risināšana (tostarp nodokļu sistēmā), uzņēmējdarbības plānošana**

Šie citāti atspoguļo gan izaicinājumus, gan (potenciālos) risinājumus, ko pieņēmuši ārvalstu investori:

Finanšu jautājumi, tostarp darbības apjoma samazināšanās

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

"Finanšu aspekts (ir viens no galvenajiem izaicinājumiem), tas ir radījis mums daudz lielāku darba slodzi un devis daudz mazāk naudas." (IKT uzņēmums)

"Attiecībā uz izdevumu un ienākumu attiecību mēs esam no jauna raduši līdzsvaru, mēs pieņemām lēmumus, lai stabilizētu finanses, uzņēmējdarbības plānošana nākotnē vēl joprojām ir problēma. Nodokļi līdzinās sodam, nevis noderīgam rīkam." (IKT uzņēmums)

"Uzņēmējdarbības plānošana vienmēr ir bijis izaicinājums. Mēs varam uzņemties lielākus riskus. Problēmu ir papildinājusi arī naudas plūsma. Mēs cenšamies palielināt naudas ieplūšanu ekonomikā, taču naudai ir no kaut kurienes jānāk. Es nevaru teikt, ka, pamatojoties uz pieredzi, komercbankas vēlētos izsniegt aizdevumus." (IKT uzņēmums)

"Mēs risinām problēmas, kad tās rodas, nav tādas brīnumzāļītes. Mēs darām visu iespējamo, lai mazinātu negatīvo ietekmi, taču mēs arī nevaram plānot vairāk kā 3 līdz 6 mēnešus uz priekšu." (IKT uzņēmums)

"Mainījās arī enerģijas cenas, un tas ietekmēja mūsu ieņēmumus." (Ražošanas uzņēmums)

"Cenu problēma tika atrisināta, izmantojot partnerattiecības." (Ražošanas uzņēmums)

“Mūsu lielākais izaicinājums ir būtiskā iesaiste viesmīlības sektorā, komercdarbības pielāgošana šajā sektorā, samazinot izmaksas. Ļoti liela iesaiste šajā komercdarbībā.”
(Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mūsu uzņēmums izjuta ekonomiskās sekas, mēs to izjutām kā pirkspējas samazināšanos. Viss bija saistīts ar Covid-19, šis aspekts piespieda mūs veikt papildu investīcijas drošībā, kā arī samazinājās pārdošanas apjoms, kā rezultātā pasliktinājās finanšu rezultāti. Mums bija ļoti smagi jāstrādā, lai panāktu finanšu rezultāta līdzsvaru.”
(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Mūs negatīvi ietekmē samazinātās klientu plūsmas. Mēs esam pilnībā atkarīgi no klientu plūsmām. Negatīva bija ietekme arī uz mūsu rentabilitāti un naudas plūsmu; ja mums nebūtu bijusi iespēja lūgt papildu finansējumu mūsu mātes uzņēmumiem, mēs Covid [krīzi] nebūtu pārdzīvojuši.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Lielākais izaicinājums bija pieprasījuma samazināšanās; satrauca tas, kurus uzņēmējdarbības veidus uzskata par būtiskiem un kurus nē. Bažas radīja koncentrēšanās uz vienota tirgus principu. Milzīga problēma bija HORECA sektora zaudēšana, zaudējumi bija aptuveni 90%.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Bija sarežģījumi finanšu tirgos, cilvēki mazāk tērēja savus naudas līdzekļus. Apgrozījuma samazināšanās radīja spiedienu uz konkurenci, uzņēmumi mēģināja atgūties, samazinot cenas, šīs cenas kļuva neracionālas. Attiecībā uz cenām vienmēr notiek cikla izmaiņas, Covid-19 lika tām notikt ātrāk, šis cenu samazinājums mūs ietekmēs ilgu laiku, būs grūti paskaidrot klientiem, kāpēc cenām atkal ir jāpalielinās.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Vienīgā reāli izdarāmā lieta ir izmaksu samazināšana. Finanšu aktīvu pārkārtošana bankās, lai apspriestu, kā tās turpinās darbu. Vai varam izmantot šo krīzi savā labā? Vai varam veikt investīcijas?” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mēs vēl neesam atrisinājuši visus izaicinājumus, pirmais vilnis tika sekmīgi pārvarēts, investīcijas bija saprātīgas, mēs varējām panākt līdzsvaru, samazinot izmaksas. Tagad izskatās, ka situācija ir identiska martam, kad svarīgs aspekts ir investīciju drošība un klientu uzvedība.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

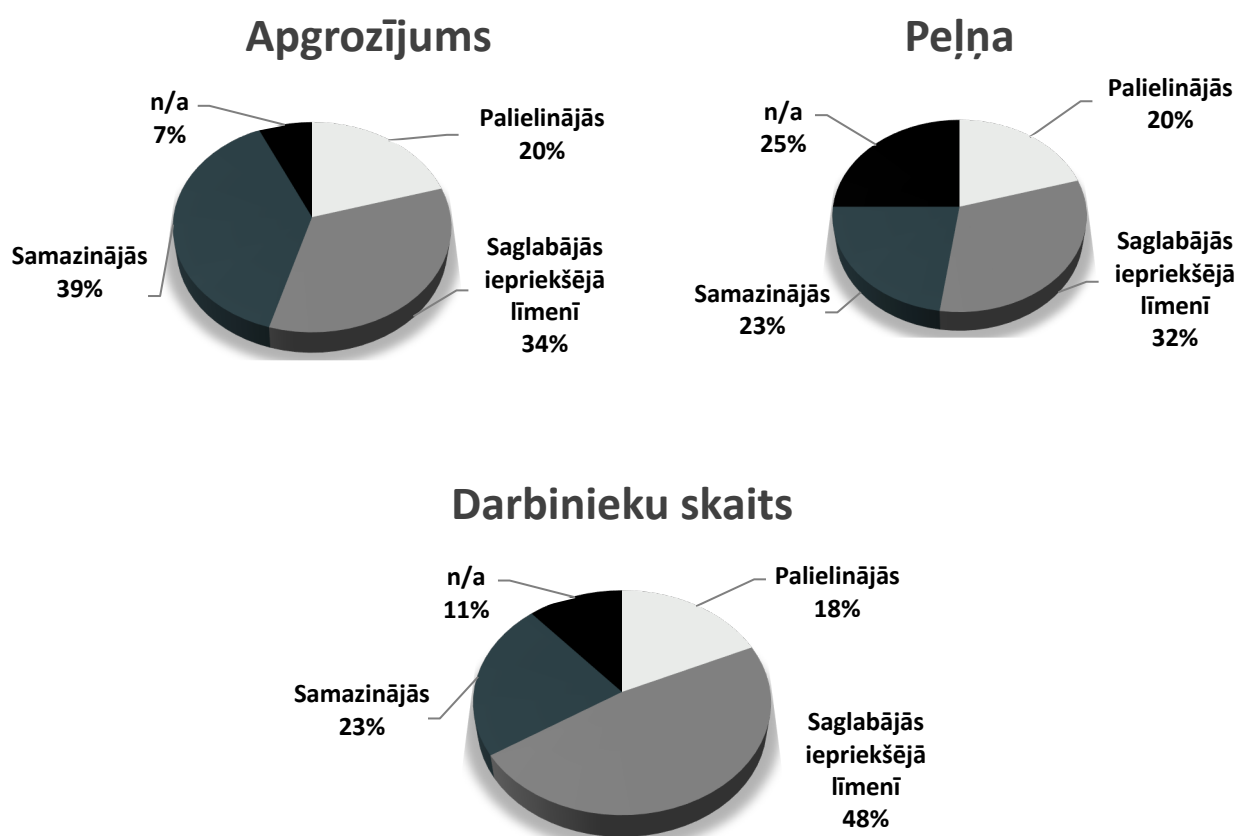
“Uzņēmējdarbībai bija jāpielāgojas, nav burvju risinājuma. Mūsu mātes uzņēmums palīdzēja nodrošināt naudas plūsmu, kad tas bija nepieciešams.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Situācija stabilizējās, bet HORECA sektors turpinās izjust ietekmi, kamēr nebūs vakcīnas.”
(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Finanšu tirgus problēma tiks atrisināta tikai laika gaitā, un aktuāls saglabājas jautājums par godīgas konkurences problēmu.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

Šajā kontekstā mēs jautājām ārvalstu investoriem, vai 2020. gada laikā viņi ir izjutuši apgrozījuma, peļņas un darbinieku skaita palielināšanos vai samazināšanos (Latvijā) Covid-19 ietekmē, vai arī šie rādītāji ir saglabājušies bez izmaiņām. Lai gan investori bieži nav minējuši konkrētus skaitļus, FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa 2020. gada aptaujas rezultāti liecina, ka lielākā daļa investoru, kas piedalījās pētījumā, ir izjutuši apgrozījuma samazināšanos, un nelielāks skaits investoru - peļņas un darbinieku skaita samazināšanos. Saskaņā ar 1.attēlā redzamo apkopojumu 17 investori atbildēja, ka viņu apgrozījums 2020. gadā ir samazinājies (no 2 līdz 35%), 9 atbildēja, ka apgrozījums ir palielinājies, 15 atbildēs atzīts, ka tas ir saglabājies iepriekšējā līmenī, un 3 investori uz šo jautājumu nebija atbildējuši. Tāds pats skaits ārvalstu investoru (9) atbildēja, ka viņu peļņa ir palielinājusies, 10 norādīja, ka peļņa ir samazinājusies, 14 investoru peļņa ir saglabājusies iepriekšējā līmenī, bet 11 uz šo jautājumu neatbildēja. Visbeidzot, darbinieku skaits ir samazinājies 10 ārvalstu investoriem (no 3 līdz 20%), kas piedalījās 2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījumā, 8 investoriem darbinieku skaits ir palielinājies, 21 investoram tas ir saglabājies nemainīgs, un 5 investori nesniedza atbildi uz šo jautājumu.

1.attēls: Atbilde uz jautājumu: "Vai 2020. gadā jūsu uzņēmuma (Latvijā) apgrozījums, peļņa un darbinieku skaits ir palielinājies/ samazinājies vai saglabājies iepriekšējā līmenī (Covid-19 ietekme)?" n=44

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa 2020. gadā aptauja

Pielāgošanās jauniem darba veidiem (galvenokārt attālinātam darbam), uzņēmējdarbības modeļa izmaiņas un pielāgošanās mainīgajai tirgus videi

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

“Jauni darba veidi (galvenokārt attālināti) darbiniekiem, lai apkalpotu klientus, strādātu pie attīstības, darba vadības, kā arī Covid-19 riska mazināšanas.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Jautājums par jauno darba veidu šobrīd ir atrisināts, bet ilgtermiņa modelis vēl nav izstrādāts, kā arī mēs neesam izpratuši visus izaicinājumus, kas saistīti ar jauno darba veidu.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Sākumā izaicinājums bija arī attālinātais darbs.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Jautājums par attālināto darbu tika atrisināts ātri, jo mums vienkārši nebija citas iespējas. Mēs vēl vairāk izmantojam digitālos rīkus, popularizējot biroju bez papīra formāta dokumentiem un biežāk izmantojot e-parakstu.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Attālinātā darba organizēšana visiem, attālinātā darba kultūra bija izaicinājums darbiniekiem ar mazāku darba pieredzi.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs jau bijām mēģinājuši strādāt attālināti pirms Covid-19 krīzes.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Atsevišķos tirgos mums bija nācies saskarties ar darbu attālināti, kas ne vienmēr ir ideāls risinājums. Ir grūti caur ekrāniem raisīt jaunu klientu uzticēšanos.” (Ražošanas uzņēmums)

“Tas vēl nav atrisināts, mēs strādājam ar rīkiem, kas mums ir, visi saskaras ar vienādiem izaicinājumiem, tāpēc tā vienkārši ir.” (Ražošanas uzņēmums)

“Lielākais izaicinājums bija sagatavot vadītājus. Mums visiem bija jāiemācās jauna prasme - rūpēties ne tikai par savu biznesu, bet arī pašam par sevi. Izaicinājums bija garīgā veselība.” (IKT uzņēmums)

“Attālinātā darba jautājums tika atrisināts, ātri un rūpīgi organizējot mājas birojus, mēs izveidojām lietotni, lai darbinieki varētu redzēt, kas ir birojā, un mēs varētu organizēt cilvēku plūsmu.” (IKT uzņēmums)

“Izaicinājumi saglabāt komandas garu un socializāciju. Tehniskās un IT prasmes, lai ļautu darbiniekiem atbilstīgi un produktīvi strādāt attālināti.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Tika organizēti dažādi virtuālie pasākumi (tostarp virtuālas kafijas pauzes, plašas dažādu labsajūtas pasākumu programmas ar mērķi nodrošināt fizisko un garīgo labklājību), gan iesaistot iekšējos resursus, gan nolīgšot ārējos speciālistus. Arī pirms ar Covid-19 saistīto ierobežojumu noteikšanas mūsu uzņēmums veicināja attālināto darbu, un mēs bijām nodrošinājuši darbiniekiem atbilstošu aprīkojumu un IT rīkus, taču bija nepieciešama plaša apmācība un pastāvīgs IT atbalsts, lai nodrošinātu šo rīku atbilstīgu izmantošanu.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Pilnīga pāreja tikai uz attālinātu darbu, mums cilvēki strādāja attālināti jau iepriekš, bet izaicinājums bija, ka bija jābūt mājās un vienlaicīgi jāstrādā un jāpalīdz bērniem mācībās - tas bija izaicinājums visiem. Arī klienti sāka pāriet uz attālināto darbu, un tas palielināja mūsu darba slodzi, jo visiem vajadzēja, lai viss tiktu izdarīts ātri, lai visi varētu sākt strādāt jau nākamajā dienā.” (IKT uzņēmums)

“Attālinātajam darbam vienkārši bija jānotiek ātri, papildus tam mums nav izdevies atrisināt darbaspēka problēmu.” (IKT uzņēmums)

Nenoteiktības risināšana (tostarp nodokļu sistēmā), uzņēmējdarbības plānošana

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

“Plānošana un uzņēmējdarbības lēmumi, neskaidrība attiecībā uz 2021. gadu un nākotni – Covid-19 ilgums, ietekme un medikamentu efektivitāte, digitalizācijas ātrums, pieprasījumu attīstības modeļi, klientu finansiālais spēks.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Plānošana un uzņēmējdarbības lēmumi, neskaidrība attiecībā uz 2021. gadu un nākotni nav atrisināta, jo nenoteiktība ir pieaugusi un vēl nav skaidri izprasta Covid ietekme uz sabiedrību.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Bažas radīja arī akcīzes nodokļa izmaiņas, kā arī tas, kā tiks īstenota depozieta sistēma.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Kas attiecas uz depozieta sistēmu, darbs ir gandrīz padarīts, bet jāatzīst, ka VARAM ne vienmēr vēlējās sadarboties ar nozari un tās lielākajiem dalībniekiem.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Pēc sākotnējā izaicinājuma - visi uzņēmumi, ko mēs apkalpojam, kas ir mūsu klienti, izaicinājums bija nenoteiktība, vai šis ir neliels kritums, vai kaut kas tāds, kas turpināsies gadiem ilgi? Visi mūsu klienti sāka samazināt izdevumus, atlikt projektus, iesaldēt iepirkumus.” (IKT uzņēmums)

“Mēs apsveram iespēju pārcelt iespējamus darbinieku resursus, pārcelties no Indijas atpakaļ uz Eiropu. Mēs neizmantojam nekādus atbalsta pasākumus. Mēs apspriedām dīkstāves shēmu. Šeit, Latvijā, darba mums bija vairāk nekā pietiekami, bija jāpalīdz kolēģiem citās valstīs. Viņiem bija daudz ierobežojumu, lai turpinātu darbu.” (IKT uzņēmums)

“Ekonomikas vides problēmu un nenoteiktības līmenis vēl joprojām ir augsts, taču ne tik traģisks, kā to sākotnēji prognozēja.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Ekonomikas problēmas ir nedaudz pavirzījušās uz priekšu, šobrīd palīdz valsts atbalsts, bet mums vienalga tas ir jārisina.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Nenoteiktība - plānojot finanšu gadu, mēs bijām paļāvušies uz prognozēm un paredzamajām investīcijām, taču tas vairs nav

“Lielāko daļu izaicinājumu nevar atrisināt uzreiz, un mēs tos risinām. Mēs esam noteikuši atsevišķas investīciju vajadzības kā prioritāras

spēkā. Kā uzņēmums varam plānot tikai īstermiņā, un kopumā noteicošā ir laba komunikācija (kā vienmēr).”
(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Problēma ir plānot budžetu, veidot plānus 2021. gadam, jo mūsu ieņēmumi ir saistīti arī ar citu uzņēmumu sekmēm.” *(Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)*

attiecībā pret citām, pastāvīgi uzraugām situāciju un ievērojam valdības ieteikumus, lai nodrošinātu klientiem atbilstošus pakalpojumus un izpildītu prasības darbinieku aizsardzībai.
Mēs esam atjaunojuši dažus plānošanas procesus, lai būtu proaktīvāki un varētu reaģēt ātrāk.” *(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)*

“Mēs esam iepriekš konstatējuši, ka viens no šķēršļiem, uzņēmumiem ienākot tirgū, ir augstās kotēšanas izmaksas, ko nosaka nevis augstas maksas par konvertāciju, bet visas papildu izmaksas. Mēs uzsākām iniciatīvu, kuras ietvaros tās var segt no ES līdzekļiem, un uzņēmumi šo atbalstu izmanto, kas pierāda kapitāla tirgus finansējuma nozīmīgumu; banku sektors ir bijis spēcīgs, finansējuma piesaistīšana caur bankām ir bijusi vispievilcīgākā iespēja. Ņemot vērā pašreizējās grūtības saņemt finansējumu no bankām, uzņēmumi lūkojas arī uz kapitāla tirgiem.”
(Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

Turklāt interviju laikā tika izcelti vairāki citi nozīmīgi izaicinājumi, ar kuriem ārvalstu investori saskārušies 2020. gada laikā Covid-19 pandēmijas seku rezultātā. Tie ietver:

Loģistika, globālās piegādes ķēdes, ceļošanas ierobežojumi;
Darbinieku un klientu drošības nodrošināšana;
Komunikācija ar politikas veidotājiem un/vai politiskā rīcība;
Finanšu sektors (banku darbība);
Darbinieku, īpaši izglītotu un prasmīgu speciālistu trūkums;
Godīga konkurence un ēnu ekonomika.

Citāti no intervijām sniedz plašāku ieskatu saistībā ar minētajām problēmām:

Loģistika, globālās piegādes ķēdes, ceļošanas ierobežojumi

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

“Ierobežotās ceļošanas iespējas ir bijis izaicinājums saistībā ar darbību un uzņēmuma vadību ārvalstīs.” *(Ražošanas uzņēmums)*

“Mums Latvijā ir laba komanda, tāpēc nebija nepieciešams tik daudz ceļot, informācija pārvietojās neatkarīgi no vīrusa.” *(Ražošanas uzņēmums)*

“Daži projekti apstājās, jo ceļošanas ierobežojumu dēļ nevarējām nodrošināt šeit

“... taču ar LIAA palīdzību tas tika ātri atrisināts.” *(Pakalpojumu uzņēmums)*

**vajadzīgos speciālistus.” (Pakalpojumu
uzņēmums)**

**“Sakarā ar komerciālo lidojumu atcelšanu
milzīgs izaicinājums bija loģistika.”
(Ražošanas uzņēmums)**

**“Mūs ietekmē ceļošanas ierobežojumi, mums
projektiem regulāri ir nepieciešami ārvalstu
speciālisti, mums ir nepieciešama zināšanu
pārnesē, lai saglabātu mūsu projektu vienādu
kvalitāti un augstu standartu visās valstīs. To
nevar izdarīt tiešsaistē, viņiem ir jābūt uz
vietas, lai varētu novērtēt dažādus projektus.”
(Nekustamo īpašumu uzņēmums)**

**“Preču (piem., iekārtu, rezerves daļu) un
pakalpojumu (specifisku iekārtu remonts un
apkope, u.c.) imports no citām valstīm, pat ES
ietvaros. Atšķirībā no citām ES valstīm Latvija
nekad nav pienācīgi noteikusi stratēģiski
nozīmīgās nozares, kuru pakalpojumi ir
kritiski nozīmīgi sabiedrībai, uz kurām līdz ar
to varētu attiecināt īpašus noteikumus un
izņēmumus ārkārtas situācijas vai blokādes
laikā.” (Pakalpojumu uzņēmums)**

**“Jauna lieta, ko apgūvām, ir, cik dažādos
veidos mums faktiski ārkārtīgi nozīmīgs ir
tūrisms. Arī tūristi deva ļoti lielu ieguldījumu
mūsu uzņēmējdarbībā, kas nebija uzreiz
saredzams.” (Ražošanas uzņēmums)**

**“Mēs varam izmantot tikai kravas reisus, un uz
tiem ir milzīgas rindas - tā nav ideāla situācija.
Eiropa ir pieradusi pie ātras preču kustības,
tāpēc tas rada diskomfortu.” (Ražošanas
uzņēmums)**

**“Kopš marta pie mums ir ieradušies tikai 2
speciālisti, lai pārbaudītu projektus, vēl neesam
mēģinājuši izmantot LIAA palīdzību, taču mums
ir vairāki projekti, kuros notiek pāreja uz 2.
posmu, tāpēc mums būs vajadzīgs vairāk
speciālistu.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)**

**“Sarunās ar LIAA un citām ieinteresētajām
pusēm mēs atradām īpašus risinājumus, bet
būtu nepieciešams noteikt visaptverošu,
pamatotu un rūpīgi pārdomātu politiku un
pieeju.” (Pakalpojumu uzņēmums)**

Darbinieku un klientu drošības nodrošināšana

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

**“Kā ražošanas uzņēmumam pirmais jautājums
bija mūsu darbinieku drošība un veselība,
mums bija jāsiglabā uzņēmējdarbības
nepārtrauktība.” (Ražošanas uzņēmums)**

**“Covid-19 ir lielākais izaicinājums - mūsu
uzņēmumam ir jārisina darbinieku drošības,
ražošanā strādājošo drošības jautājumi.
Pārtikas piegādes nepārtrauktības
nodrošināšana ir ārkārtīgi sarežģīta. Kā**

**“Drošība ir svarīgākais aspekts, mēs ieviesām
visus nepieciešamos pasākumus, reizēm lielāka
problēma ir sabiedrības attieksme nekā valdības
darbs.” (Ražošanas uzņēmums)**

**“Maskas, dezinfekcijas līdzekļi - tas tagad ir
pašsaprotami. Liela problēma bija ražošanas
ēkās, kur bija ļoti grūti ievērot 2 m distanci.**

saglabāt ražošanu - tas ir neticami grūti.”
(Ražošanas uzņēmums)

“Liels izaicinājums bija organizēt komandas darbu, lai nodrošinātu, ka visi ir drošībā, un mazinātu stresu.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

Mēs digitāli izsekojam cilvēku pārvietošanos ražotnē.” (Ražošanas uzņēmums)

“Mūsu uzņēmums saņēma atbalstu no grupas, jo grupā ir laba likviditāte, bija arī finansiālais atbalsts. Mums ir ļoti stingra pieeja attiecībā uz veselības un drošības jautājumiem uzņēmumā un telpās. Mūsu uzņēmums mēģina rast kompromisu starp klientiem un partneriem, lai izvairītos no uzņēmējdarbības slēgšanas.”
(Nekustamo īpašumu uzņēmums)

Komunikācija ar politikas veidotājiem, politiskā rīcība

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

“Tikšanās un sarunas par noteiktiem jautājumiem ar politikas veidotājiem ir kļuvušas sarežģītākas.” (Ražošanas uzņēmums)

“Patiesībā grūtības nav atrisinātas, liela problēma - atjaunojamās enerģijas tarifi un sistēmas ļaunprātīga izmantošana vēl joprojām ir izaicinājums. Igaunijā tādas pat diskusijas par atjaunojamo enerģiju notika pirms 5 gadiem. Ir svarīgi, lai valdība turētu doto vārdu. Mēs saskaramies ar milzīgu pāreju, ES zaļais kurss, mums ir nepieciešama ilgtermiņa politika, bet, ja šai politikai nevar uzticēties, kā lai uzticas investīciju videi kopumā.”
(Ražošanas uzņēmums)

“Tiesību normas attiecībā uz nepārvaramu varu un neparedzētiem apstākļiem vai privāto sektoru nav pietiekami labi strukturētas. Nav platformas vai valsts departamenta, lai novērtētu aviācijas sektora maksātspējas situāciju, un nav dīkstāves pabalsta vismaz līdz 2021. gada vasarai.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs vedam sarunas ar lidostu ar sava jurista un neatkarīgu finanšu auditoru starpniecību saistībā ar mūsu līgumu, un mēģinājam komunicēt ar visām valsts iestādēm, kas saistītas ar mūsu galvenajām problēmām, bet atbilde ir saņemta tikai no lidostas "Rīga.”
(Pakalpojumu uzņēmums)

“Uzņēmējdarbības klimats atsevišķās pašvaldībās rada izaicinājumu, sankciju ietekme, likumu izmaiņas, un uzņēmēji tam visam pa vidu - tas bija grūti.”
(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Svarīgāka kļūst konkurētspēja, tāpēc esam turpinājuši sarunas ar ieinteresētajām pusēm.”
(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Palēninājušās reformas valsts sektorā. Plāna un pieredzes trūkums valsts sektorā, lai pārvaldītu atgūšanās procesu.” (Profesionālu

“Izejas no Covid krīzes plānam ir jābūt prioritātei it visā, ko valdība dara, kas tiek vadīts un kontrolēts centralizēti. Ir jāmaina visa valdības darbība, lai pielāgotu valsts vajadzības krīzes laikā. Cilvēku prasmju pilnveidošanai

*revīzijas un konsultāciju pakalpojumu
uzņēmums)*

*būtu jābūt galvenajai prioritātei, mēģinot risināt
šos izaicinājumus, jo tie vēl joprojām ir ļoti
skaidri redzami.” (Profesionālu revīzijas un
konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)*

Finanšu sektors, banku darbība

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

*“Viena specifiska problēma Latvijā bija
sadarbība ar finanšu sektoru, mums ir jāpatērē
tik daudz laika, mēģinot sniegt nekam
nederīgu informāciju. Tas kļuva īpaši grūti
Covid dēļ, jo mums bija svarīgākas lietas
darāmas par atbildēšanu uz neskaitāmiem
jautājumiem. Mēs esam nodarbojušies ar tik
daudz ko bezjēdzīgu.” (IKT uzņēmums)*

*“Mēs to atrisinājām, patērējot ļoti daudz laika,
lai atbildētu uz viņu jautājumiem, bet šajā laikā
mums būtu bijis jāmeklē jauni klienti. Mēs
iemācījāmies, kā pielāgoties jaunām lietām.
Uzņēmējdarbība, kāda ir mūsējā, ir privileģētā
stāvoklī, jo mēs varam strādāt attālināti no
mājām.” (IKT uzņēmums)*

*“Liels izaicinājums bija arī banku sektors,
neskaidrība, vai mēs būsīm vai nebūsīm
pelēkajā sarakstā. Plānotā nodokļu reforma ir
neprognozējama un papildina 2020. gada
nenoteiktību.” (Profesionālu revīzijas un
konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)*

*“Banku sektorā mēs redzam problēmas ar
uzņēmumu kontiem, nav reālas uz risku balstītas
pieejas, un tas ir liels apgrūtinājums, rada
nevajadzīgu stresu un ierobežojumus cilvēkiem
un uzņēmumiem. Nav risinājuma attiecībā uz
pastāvīgajām nodokļu izmaiņām, vienkārši nav
stabilitātes. Pat tad, kad viņi saka, ka nodokļus
nemainīs - viņi tos maina budžeta pieņemšanas
procesā.” (Profesionālu revīzijas un
konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)*

*“Finanšu sektors Latvijā ir liels izaicinājums,
attieksme pret ārvalstu investoriem no banku
un valsts iestāžu puses - tas ir traki.”
(Pakalpojumu uzņēmums)*

*“Godīgi sakot, nekas no tā vēl nav atrisināts,
mēs skatāmies dienu no dienas, bet skaidrs, ka
mums ir nepieciešama palīdzība no bankām un
valsts iestādēm, lai izlabotu problēmas finanšu
sektorā.” (Pakalpojumu uzņēmums)*

Darbinieku, īpaši izglītotu un prasmīgu speciālistu trūkums

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

*“Pēdējā laikā mums trūkst darbinieku, cilvēki
nepiesakās uz vakancēm, bet prasības nav
mainījušās. Mēs esam ievērojuši tendenci, ka
cilvēki nemaina darbus tik bieži kā iepriekš, jo,
iespējams, viņi gaida, kad beigsies Covid-19
krīze, tāpēc racionālu iemeslu dēļ viņi mazāk
apsver iespēju mainīt darbu. Iepriekš jauni
cilvēki darbus mainīja biežāk. Mēs*

*“Mēs nevaram atrast darbiniekus; tāda pat
problēma ir Lietuvas birojā. Mēs sapratām, ka
mēs nevaram koncentrēt budžeta plūsmu vienā
ģeogrāfiskajā atrašanās vietā, tāpēc mūsu
vadība nolēma atvērt biroju Lietuvā, taču arī tur
ir problēma atrast darbaspēku.” (IKT
uzņēmums)*

saskaramies ar lielu izaicinājumu atrast darbaspēku.” (IKT uzņēmums)

“Darba spēka pieejamība, ne tikai kā darbinieku skaits, bet arī pieejamo kandidātu prasmju kopums un daudzums.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Darbinieki, darbaspēka pieejamība - tas vienmēr ir izaicinājums, mēs esam pieņēmuši, ka nevaram atrast nepieciešamos speciālistus Latvijā, tāpēc tie ir jāmeklē ārvalstīs. Mums bija ļoti ātri jāorganizē mācības saviem darbiniekiem.” (IKT uzņēmums)

“Kandidātu uz vakancēm trūkums - proaktīvāka sadarbība ar universitātēm. Izglītības sistēmai būtu jāmainās, lai atbilstu uzņēmējdarbības vajadzībām.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

Godīga konkurence un ēnu ekonomika

Izaicinājumi

(Potenciālie) risinājumi

“Godīga konkurence valsts iepirkumu procesā, viss, kas saistīts ar IT, iepirkumu caurskatāmību, visos iepirkumu posmos.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs pieturamies pie savām vērtībām, jautājumus varētu palīdzēt risināt Konkurences padomes un Iepirkumu uzraudzības biroja uzmanības pievēršana.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Ēnu ekonomikas pieaugums no mūsu konkurentu puses cementa ražošanas jomā Covid krīzes dēļ un apturētā reversā PVN kārtība būvmateriālu sektoram. Imports no Baltkrievijas ar milzīgām konkurences priekšrocībām (mēs nevaram piedāvāt līdzvērtīgas), jo ārpus Eiropas ETS valsts investoriem nav saistību attiecībā uz videi draudzīgu cementu (cements bez EPD – Produkta vides deklarācija).” (Ražošanas uzņēmums)

“Skaidra valdības stratēģija, apņemšanās un mērķtiecīgas darbības, lai apturētu ēnu ekonomiku. Skaidra publisko projektu pārvaldība. Skaidras vadlīnijas valsts iepirkumiem būvniecības projektos attiecībā uz vidi un pārvaldību.” (Ražošanas uzņēmums)

3. Investīciju klimata pievilcība Latvijā

Viens no FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa galvenajiem mērķiem ir izmērīt investīciju klimata izmaiņas Latvijā. Lai to izdarītu, līdzīgi kā aizvadītajos gados arī 2020. gada pētījumā investori tika aicināti izteikt savu viedokli par to, vai investīciju pievilcība Latvijā ir uzlabojusies pēdējo 12 mēnešu laikā. Investori varēja novērtēt investīciju pievilcības Latvijā uzlabošanas atbilstoši 5 punktu skalai, kur “1” nozīmē, ka investīciju pievilcība nav uzlabojusies vispār, “2” nozīmē, ka ir bijuši tikai nelieli uzlabojumi, “3” nozīmē, ka ir novēroti daži pozitīvi uzlabojumi,

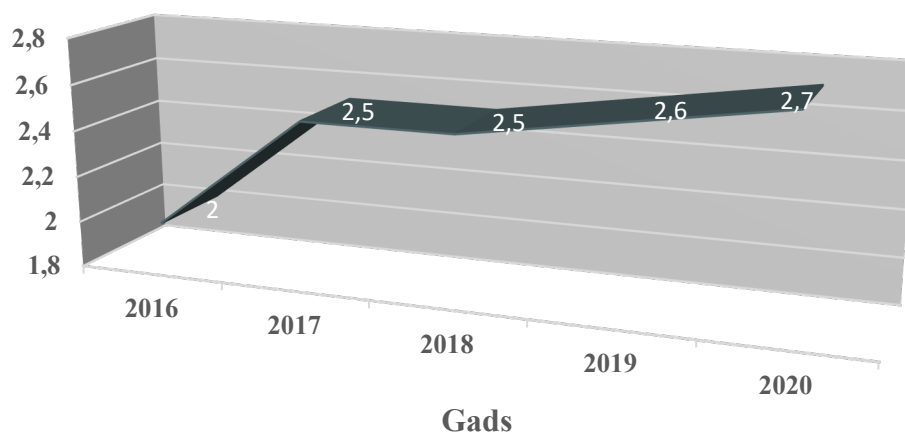
“4” nozīmē, ka investīciju pievilcība patiešām ir uzlabojusies, savukārt “5” nozīmē, ka investīciju pievilcība ir būtiski uzlabojusies.

Mūsu konstatējumi liecina, ka ārvalstu investoru vidējais novērtējums par investīciju pievilcību Latvijā aizvadītā gada laikā ir "2,7", kas ir neliels uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vērtējumu (skatīt 2.attēls). Kā parādīts 3.attēlā, salīdzinājumā ar FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa 2019. gadā aptauju 2020. gada aptaujā vairāk ārvalstu investoru ir novērtējuši investīciju pievilcības attīstību ar "4".

2.attēls: Investīciju pievilcība Latvijā: attīstība pēdējo 12 mēnešu laikā: 2016., 2017., 2018., 2019. un 2020. gada pētījumi.

Skala no 1–5, kur “1” nozīmē: investīciju pievilcība nav vispār uzlabojusies; “5” nozīmē: investīciju pievilcība ir būtiski uzlabojusies.

2016. gadā: n = 32; 2017. gadā: n = 42; 2018. gadā: n = 40; 2019. gadā: n = 47; 2020. gadā: n=44

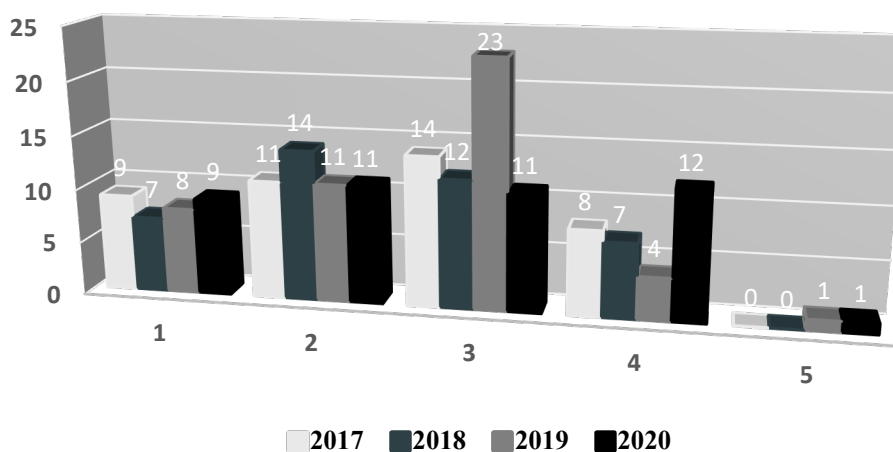

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.-2020. gadā

3.attēls: Vai investīciju pievilcība Latvijā pēdējo 12 mēnešu laikā ir uzlabojusies? Atbilžu sadalījums, 2017.-2020. gadā.

Skala no 1–5, kur “1” nozīmē: investīciju pievilcība nav vispār uzlabojusies; “5” nozīmē: investīciju pievilcība ir būtiski uzlabojusies.

2017. gadā: n = 42; 2018. gadā: n = 40; 2019. gadā: n = 47; 2020. gadā: n=44

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.-2020. gadā

Tāpat lūdzām investorus pamatot savu novērtējumu un saņēmām šādus viedokļus, daži no kuriem bija visai negatīvi:

“Mēs vēlamies ilgtermiņa projektus Latvijā, bet neredzam iespēju tos īstenot.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Sāksim ar šo - investoriem būs grūti atvērt bankas kontu. Nākamais – kur investors atradīs darbaspēku? Es nevēlos būt pārāk negatīvs, bet investori Latvijā saskaras ar daudzām problēmām.” (IKT uzņēmums)

“Šobrīd noteikti nē, jo lielākais izaicinājums ir cilvēki un darba tirgus. Lai to atrisinātu, būs vajadzīgi gadi, jo Latvija šķiet slēgta valsts.” (IKT uzņēmums)

“Politikas veidotāji bija pārāk koncentrējušies uz to, kā izklūt no pelēkā saraksta.” (IKT uzņēmums)

“Tranzīta sektoram Latvija noteikti nav izdevīga valsts.” (Pakalpojumu uzņēmums)

... taču saņēmām arī vairākus ļoti pozitīvus viedokļus:

“AML [noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas] jautājumi tika risināti, reaģēšana uz Covid ir bijusi lieliska.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Sakarā ar izmaiņām finanšu tirgū investīciju klimats ir būtiski uzlabojies.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Latvija ir uzlabojusi savu tēlu ar rezultātiem Covid vīrusa infekcijas un nāves gadījumu mazināšanā.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Pozitīvi vārdi LIAA virzienā par spēcīgu vīziju attiecībā uz uzlabojumu jomām, tostarp mērķi būtiski mazināt pelēko ekonomiku.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

4. Latvijas politikas veidotāju darba novērtējums: kas ir izdarīts, lai uzlabotu investīciju klimatu Latvijā iepriekšējā gada laikā?

Līdzīgi kā 2017., 2018. un 2019. gada pētījumā mēs lūdzām ārvalstu investorus Latvijā novērtēt Latvijas politikas veidotāju darbu: kas ir izdarīts, lai uzlabotu investīciju klimatu Latvijā iepriekšējā gada laikā? Politikas veidotāju ieguldījums tika novērtēts skalā no 1 līdz 5 (kur “1” ir neapmierinoši, “3” – viduvēji, bet “5” – izcili). 2016., 2017., 2018., 2019. un 2020. gada pētījumu rezultāti ir apkopoti 4.attēlā.

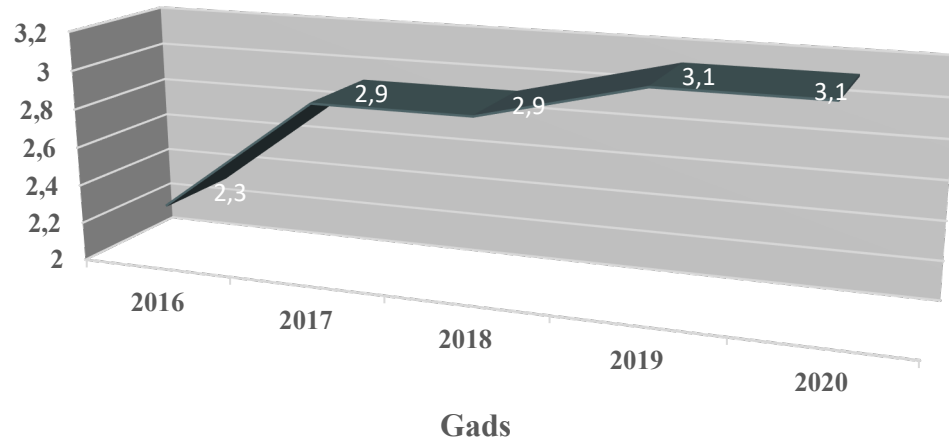
Ārvalstu investoru vidējais novērtējums 2020. gadā par politikas veidotāju centieniem uzlabot investīciju klimatu aizvadītā gada laikā ir 3,1 no 5, kas ir vienāds ar vērtējumu 2019. gadā, bet nedaudz labāks rezultāts salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem: 2018. un 2017. gadā 2,9 un 2016. gadā 2,3 (4.attēls).

Atbilžu sadalījums ir atspoguļots 5.attēlā, norādot, ka līdzīgi kā iepriekšējos gados arī 2020. gada aptaujā lielākā daļa respondentu novērtēja valdības centienus attīstīt investīciju klimatu Latvijā ar "3" - viduvēji.

4.attēls: Ārvalstu investoru novērtējums par politikas veidotāju centieniem uzlabot investīciju klimatu iepriekšējā gada laikā: 2016. - 2020. gada pētījumi

Skala no 1 līdz 5, kur "1" – neapmierinoši, "3" – viduvēji un "5" – izcili

2016. gadā: n = 30; 2017. gadā: n = 42; 2018. gadā: n = 40; 2019. gadā: n = 47; 2020. gadā: n=44

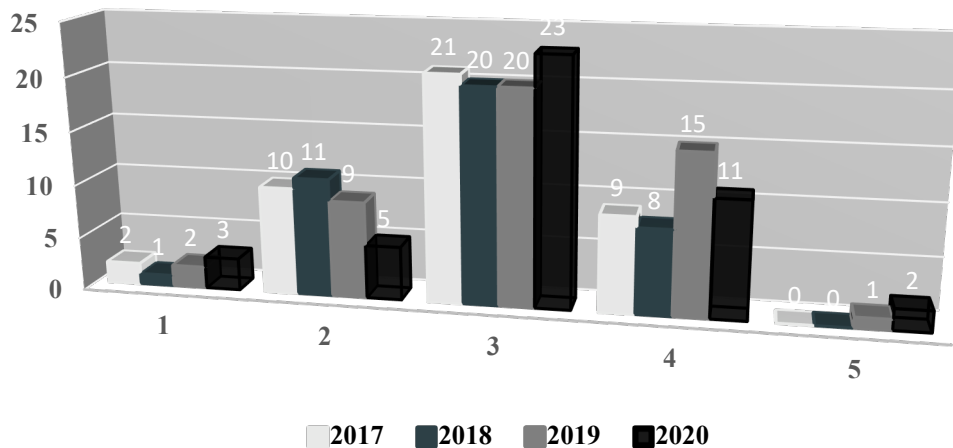

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.-2020. gadā

5.attēls: Ārvalstu investoru novērtējums par politikas veidotāju centieniem uzlabot investīciju klimatu iepriekšējā gada laikā. Atbilžu sadalījums, 2017.- 2020. gadā.

Skala no 1 līdz 5, kur "1" – neapmierinoši, "3" – viduvēji un "5" – izcili

2017. gadā: n = 42; 2018. gadā: n = 40; 2019. gadā: n = 47; 2020. gadā: n=44

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.-2020. gadā

Ārvalstu investoru, kas piedalījās 2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījumā, sniegtie vērtējumi ir atspoguļoti šajos citātos, daži no kuriem ir relatīvi pozitīvi:

“Jauni politiskie spēki un būtiskas amatu maiņas prokuratūrā, tiesā un policijā dod cerību uz uzlabojumiem cīņā pret korupciju un

“Es ļoti novērtēju virzienu, es novērtēju valdības pieeju dažādiem jautājumiem, acīmredzot rezultāts būs redzams pēc laika, bet

pretlikumīgām darbībām.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Atvērts dialogs un vēlēšanās uzlabot uzņēmējdarbības vidi tiek ļoti novērtēta.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Reakcija uz Covid bija ļoti laba, krīzes laikā labāk ir ātri pieņemt viduvējus lēmumus nekā lēni labus. Tas pats attiecas uz izglītības reformu - mēs atzinīgi novērtējam, ka kāds ieklausās un to dara.” (IKT uzņēmums)

“Rīgā bija nenoteiktība priekšvēlēšanu periodā, tagad ir ievēlēti jauni cilvēki, pilsētā ir pēc iespējas ātrāk jāievieš kārtība, lai uzņēmumi zinātu, ar ko runāt un kur vērsties ar saviem projektiem.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

Taču tika saņemti arī daudzi negatīvi komentāri:

“Lai kā mēs to nevēlētos, mums ir jāskatās, ko dara mūsu kaimiņu valstis. Mūsu valsts vīzija un tēls, tīmekļa vietnes nākotnes investoriem un citiem cilvēkiem, kas raugās uz Latviju - tas viss ir tik neskaidrs. Apskatieties uz Invest Lithuania – tas ir labs piemērs, kā tas būtu jādara.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Es redzu, ka FICIL dara daudz, bet reizēm politikas veidotāji ignorē labus padomus.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Vēl joprojām pat šai valdībai ir nozīmīgi korporatīvās pārvaldības jautājumi.” (IKT uzņēmums)

“Ekonomisko lietu tiesa ir labs piemērs, taču es domāju, ka LIAA un valdībai būtu jāsadarbojas

valdība šķiet uzticama.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Šķiet, ka situācija ir labāka, raugoties no Latvijas tēla viedokļa, mums ir lielisks premjerministrs un lielisks prezidents, šķiet, ka ar šo premjerministra un prezidenta tandēmu mēs esam vislabākajā pozīcijā no Baltijas valstīm.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“No ārvalstu investoru puses valdībai ir milzu uzticēšanās, ir prezidents, kurš labi pārstāv Latviju, un premjerministrs, kuru investori uzskata par uzticamu cilvēku. Mēs redzam, ka iesaistās arī daudz jaunu cilvēku, un es ticu, ka Latvijā ir panākti uzlabojumi.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mums ir pareizi pamati, arī Rīgā, jaunas asinis LIAA, bet cilvēkiem ir jādod laiks, lai viņi varētu strādāt un radīt pozitīvu ietekmi.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Ir pārāk daudz problēmu, vairākas valsts sektora iniciatīvas ir ļoti nelabvēlīgas uzņēmējdarbības videi.” (Ražošanas uzņēmums)

“Lielākā neveiksme ir nodokļu sistēma - komunikācija ar citām valstīm ir laba.” (Ražošanas uzņēmums)

“Nav redzamas būtiskas pozitīvas pārmaiņas. Nenoteiktība saglabājas, un pēdējā brīža izmaiņas, īpaši ar Covid saistītajās jomās, nepalīdz.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Bija daudz incidentu, kas raidīja nepareizus signālus, izskatījās, ka uzņēmējdarbības vide ir neprognozējama. Piemēram, enerģētikas sektors, OIK sāga, tas viss noteikti mazina investoru uzticēšanos valdībai.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Daži atsevišķi atgadījumi ir pārsteidzoši, starp politikas veidotājiem mums ir cilvēki, kurus var

*vēl ciešāk, un viņiem vēl ir daudz darāmā.”
(Profesionālu revīzijas un konsultāciju
pakalpojumu uzņēmums)
“Nekas labāks. Nekas sliktāks. Daudz
nenoteiktības.” (Pakalpojumu uzņēmums)*

*“Ir jānosaka galvenās prioritātes. Nav
noteiktības un skaidras vīzijas.” (Nekustamo
īpašumu uzņēmums)*

*vērtēt ar 5, un arī cilvēki, kuru vērtējums ir 1.
Premjerministrs un prezidents ir lieliski, taču
mums ir jāpaaugstina arī pārējo līmenis.” (IKT
uzņēmums)*

5. FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā

Šajā sadaļā izklāstīts FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadam: Latvijas ekonomikas konkurētspējas novērtējums vai konkrētāk – valstī darbojošos ārvalstu investoru sniegtais Latvijas investīciju klimata novērtējums.

Galvenie faktori, kas potenciāli ietekmē Latvijas konkurētspēju, tika identificēti, pārskatot atbilstošu akadēmisko literatūru, vai izkristalizējušies padziļinātās diskusijās FICIL ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības darba grupas ietvaros 2015. gadā. Tā rezultātā FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksu – ārvalstu investoru Latvijas konkurētspējas virzītājspēku novērtējumu – veido šādi rādītāji:

Darbaspēka pieejamība
Darbaspēka efektivitāte
Pieprasījums pēc produktiem un pakalpojumiem
Attieksme pret ārvalstu investoriem
Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte
Izglītības un zinātnes kvalitāte
Veselības aprūpes un sociālās aizsardzības kvalitāte
Materiālā infrastruktūra
Investīciju stimuli
Nemateriālā infrastruktūra
Demogrāfija

2019. gadā sarakstam tika pievienota jauna kategorija - **digitalizācija**. Turklāt ārvalstu investori tika lūgti novērtēt arī **dzīves līmeni Latvijā**.

2015. gada pētījumā 28 atlasītie ārvalstu investori Latvijā novērtēja katru no šiem rādītājiem – potenciālajiem Latvijas ekonomikas konkurētspējas virzītājspēkiem. Minētie 28 respondenti un 4 papildu uzņēmumi piedalījās to pašu rādītāju novērtēšanā 2016. gadā, bet 2017. gadā izlasei pievienojās vēl 10 uzņēmumi. Savukārt 2018. gadā intervējām tos pašus 38 uzņēmumus (no 42), kuri piedalījās 2017. gada pētījumā. Turklāt 2018. gadā pievienojās 2 jauni uzņēmumi. 2019. gada

pētījumam pievienojās vēl vairāki ārvalstu investori, un kopā tika aizvadītas 47 intervijas, bet 2020. gada pētījumā tika intervēti 44 ārvalstu investori.

Mēs respondentiem piedāvājām novērtējuma skalu no 1–5, kur “1” nozīmē, ka rādītājs nav konkurētspējīgs, savukārt “5” nozīmē, ka rādītājs ir ļoti konkurētspējīgs. Dažiem rādītājiem ir viens postenis, citiem ir vairāki (skatīt turpmāk redzamo 6.attēlu un 1.tabulu). FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss tika aprēķināts kā katra rādītāja vidējais aritmētiskais. 26 no 28 intervētajiem investoriem sniedza novērtējumu lielākai daļai rādītāju 2015. gadā; visi 32, 42, 40, 47 un 44 respondenti aktīvi piedalījās rādītāju novērtēšanā attiecīgi 2016., 2017., 2018., 2019. un 2020. gada pētījumā.

Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka, interpretējot FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksā ietvertos skaitļus, ir jāņem vērā, ka (i) pētījumā piedalījās lielākoties salīdzinoši lieli investori, lai rezultāti labāk atspoguļotu lielo uzņēmumu viedokli; (ii) izlasē galvenokārt ietilpst FICIL biedri, tādējādi, iespējams, radot atlases novirzi. Tādēļ iesakām izmantot šos skaitļus kā papildinformāciju citiem šā ziņojuma sadaļās apkopotajiem datiem, t. i., kā īsu pietuvinājumu, kura mērķis ir skaidrāk atspoguļot Latvijas konkurētspējas virzītājspēku vispārējo novērtējumu no ārvalstu investoru Latvijā viedokļa.

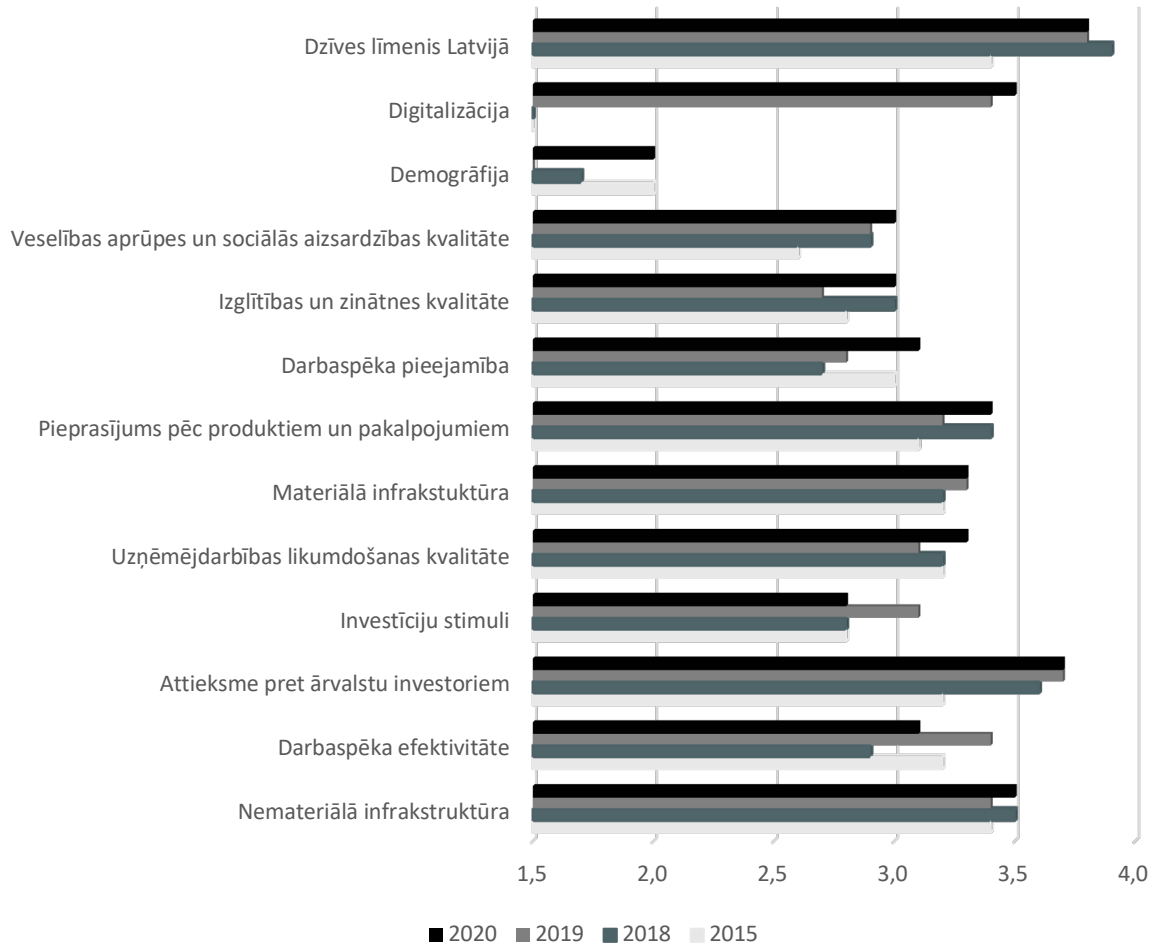
Kā parādīts 1.tabulā, visos sešos gados (2015., 2016., 2017, 2018., 2019. un 2020. gada pētījumos) potenciālos ekonomikas virzītājspēkus ārvalstu investori Latvijā galvenokārt novērtēja virs vidējā līmeņa. 2020. gadā redzams, ka rādītāja “attieksme pret ārvalstu investoriem” novērtējums, kas ir novērtēts ar 3,7 no 5, ir saglabājies 2019. gada līmenī (salīdzinājumā ar to, ka 2018. gadā šis rādītājs bija 3,6, 2017. gadā – 3,1, savukārt 2015. un 2016. gadā – 3,2).

Līdzīgi kā iepriekšējos gados 2020. gadā investori ir salīdzinoši apmierināti ar “nemateriālo infrastruktūru”, ko mēra kā “uzņēmējdarbības kultūru Latvijā” (2020. gadā šis rādītājs ir 3,5 no 5, salīdzinot ar 3,4 2019. gadā). Pieaugumu no 3,2 no 5 2019. gadā līdz 3,4 2020. gadā redzam arī vērtējumā “pieprasījumam pēc produktiem un pakalpojumiem”. Investorus joprojām neiepriecina “demogrāfija”, tomēr šī rādītāja vērtējums ir uzlabojies par 0,5 punktiem salīdzinājumā ar 2019. gadu (2020. gadā sasniedzot 2,0 no 5).

6.attēls: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā

Novērtējuma skala no 1–5, kur "1" nozīmē, ka rādītājs nav konkurētspējīgs, savukārt "5" nozīmē, ka rādītājs ir ļoti konkurētspējīgs.

2015. gadā: n = 28; 2016. gadā: n = 32; 2017. gadā: n = 42; 2018. gadā: n = 40; 2019. gadā: n = 47; 2020. gadā: n=44

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā

Investoru novērtējums attiecībā uz "veselības un sociālās sistēmas" kvalitāti 2020. gadā ir nedaudz uzlabojies (3,0 2020. gadā salīdzinājumā ar 2,9 2019. gadā). 2020. gadā varam novērot pieaugumu arī "izglītības un zinātnes kvalitātes" novērtējumam (3,0 2020. gadā salīdzinājumā ar 2,7 2019. gadā). Turklāt 2020. gadā paaugstinājušies arī vērtējumi rādītājiem "darbaspēka pieejamība" (2019. gadā - "2,8" un 2020. gadā - "3,1"), "materiālā infrastruktūra" (2019. gadā - "3,3" un 2020. gadā - "3,4"), "uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte" (2019. gadā - "3,1" un 2020. gadā - "3,3") un "digitalizācija" (2019. gadā - "3,4" un 2020. gadā - "3,5").

Taču "darbaspēka efektivitātes" vērtējums ir samazinājies no "3,4" 2019. gadā līdz "3,1" 2020. gadā, un "investīciju stimulu" vērtējums ir samazinājies attiecīgi no "3,1" līdz "2,8". Dzīves līmenis Latvijā 2020. gadā ir novērtēts ar "3,8" no 5, kas atbilst 2019. gada vērtējumam (skatīt 6.attēlu un 1.tabulu).

1.tabula: FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa elementi 2015.–2020. gadā.

Novērtējuma skala no 1–5, kur “1” nozīmē, ka rādītājs nav konkurētspējīgs, savukārt “5” nozīmē, ka rādītājs ir ļoti konkurētspējīgs.

2015. gadā: n = 28; 2016. gadā: n = 32; 2017. gadā: n = 42; 2018. gadā: n = 40; 2019. gadā: n = 47; 2020. gadā: n=44

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Nemateriālā infrastruktūra	3,4	3,4	3,4	3,5	3,4	3,5
uzņēmējdarbības kultūra Latvijā	3,4	3,4	3,4	3,5	3,4	3,5
Darbaspēka efektivitāte	3,2	3,2	3,1	2,9	3,4	3,1
darbaspēka efektivitāte	3,2	3,2	3,1	2,9	3,4	3,1
Attieksme pret ārvalstu investoriem	3,2	3,2	3,1	3,6	3,7	3,7
Investīciju stimuli	2,8	2,8	2,8	2,8	3,1	2,8
Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte	3,2	3,1	3,2	3,2	3,1	3,3
monētārā politika	4,0	4,1	3,9	3,7	3,5	3,8
nodokļu sistēma	3,1	2,8	2,8	3,1	3,0	3,0
tiesiskā sistēma	2,6	2,6	2,8	2,9	2,8	3,0
Materiālā infrastruktūra	3,2	3,3	3,4	3,2	3,3	3,4
aizsardzība	3,4	3,6	3,6	3,6	3,8	3,9
zemas ražošanas izmaksas	3,3	3,2	3,2	2,9	2,9	2,7
infrastruktūra (ceļi, elektroapgāde u. c.)	3,1	3,1	3,3	3,2	3,5	3,3
energoresursi	2,8	3,3	3,4	3,0	3,0	3,5
Pieprasījums pēc produktiem un pakalpojumiem	3,1	3,1	3,4	3,4	3,2	3,4
iekšzemes pieprasījums	2,8	2,6	2,9	2,8	2,8	2,9
ārējais pieprasījums (eksports)	3,3	3,3	3,7	3,8	3,5	3,5
nozāres tradīcijas	3,4	3,5	3,5	3,6	3,4	3,7
Darbaspēka pieejamība	3,0	3,1	2,7	2,7	2,8	3,1
vadības līmeņa darbaspēka pieejamība	3,4	3,5	2,9	3,0	3,1	3,5
mazkvalificētā darbaspēka pieejamība	2,7	2,8	2,5	2,3	2,4	2,7
Izglītības un zinātnes kvalitāte	2,8	2,6	3,1	3,0	2,7	3,0
izglītība un zinātne / inovācijas	2,8	2,6	3,1	3,0	2,7	3,0
Veselības aprūpes un sociālās aizsardzības kvalitāte	2,6	2,5	2,5	2,9	2,9	3,0
veselības aprūpes sistēma	2,5	2,4	2,4	2,7	2,6	3,0
sociālā aizsardzība	2,8	2,5	2,6	3,0	3,2	3,0
Demogrāfija	2,0	1,8	1,6	1,7	1,5	2,0
demogrāfija (iedzīvotāju skaita palielināšanās)	2,0	1,8	1,6	1,7	1,5	2,0
Digitalizācija	n/a	n/a	n/a	n/a	3,4	3,5
Dzīves līmenis Latvijā	3,4	3,9	3,7	3,9	3,8	3,8

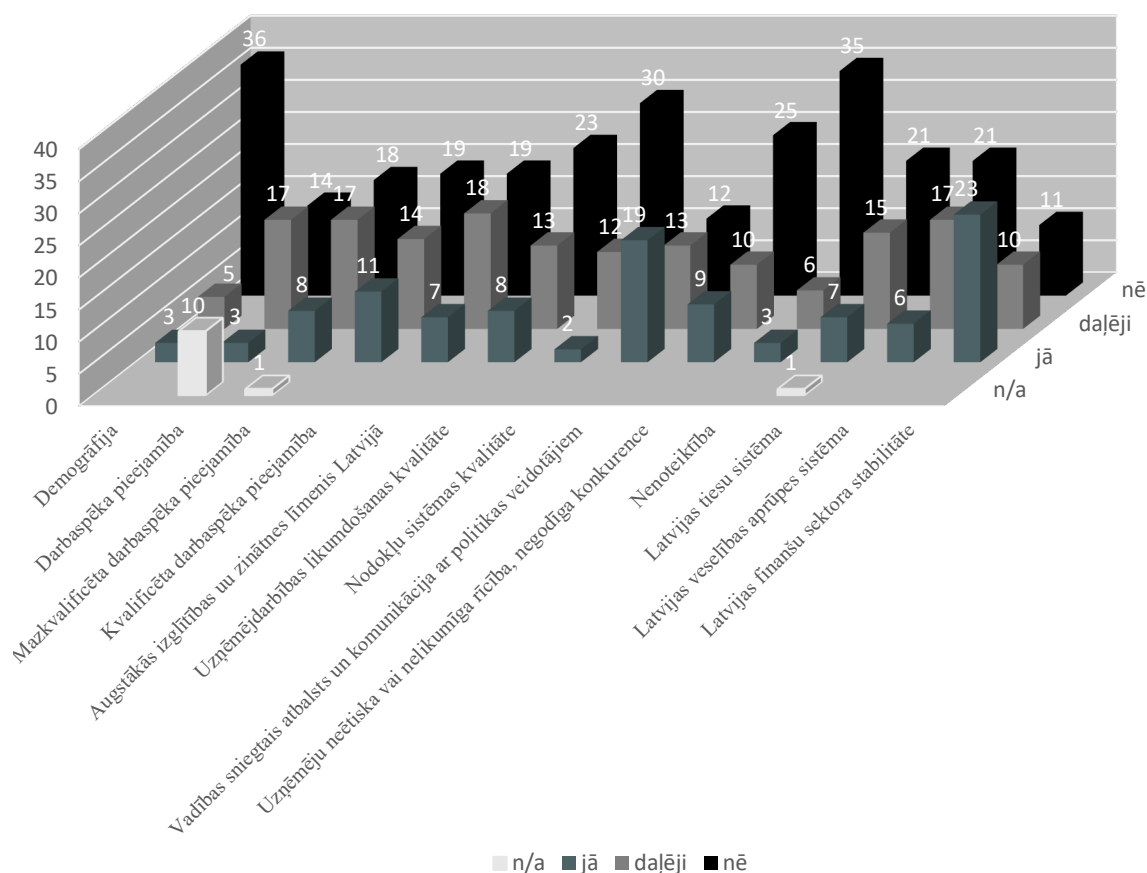
Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā

6. Galvenās problēmas, ar ko ārvalstu investori saskaras Latvijā: progress vai regress?

Tradicionāli papildus FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aprēķinam mēs lūdzam ārvalstu investorus novērtēt arī progresu vai regresu iepriekšējos FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījumos identificētajos galvenos problēmjautājumos. 2015. un 2016. gada pētījumos tika identificētas vairākas galvenās problēmas, ar ko sastopas ārvalstu investori Latvijā, attīstot savu uzņēmējdarbību. Tās ietver: demogrāfiju, darbaspēka pieejamību, izglītības un zinātnes līmeni, uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāti, nodokļu sistēmas kvalitāti, atbalstu no valdības un komunikāciju ar politikas veidotājiem, uzņēmēju neētisku vai nelikumīgu rīcību, negodīgu konkurenci, nenoteiktību, tiesu sistēmu, veselības aprūpes sistēmu un finanšu sektora stabilitāti Latvijā.

2020. gada pētījumā mēs vaicājām ārvalstu investoriem, vai, viņuprāt, iepriekšējo 12 mēnešu laikā šajās problemātiskajās jomās ir notikušas kādas pozitīvas izmaiņas. 2020. gada pētījumu rezultātu apkopojums ir atspoguļots 7.attēlā.

7.attēls: Ārvalstu investoru novērtējums par izmaiņām pēdējo 12 mēnešu laikā attiecībā uz problemātiskajām jomām, kas bija norādītas 2015. un 2016. gada pētījumos: 2020. gada pētījuma rezultāti
Respondenti tika lūgti novērtēt katru faktoru, vai tas ir uzlabojies, atbildot: jā”, “daļēji” vai “nē”. n=44.

Avots: FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2020. gadā

FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa 2020. gada pētījuma rezultāti liecina (skatīt 7. attēlu), ka ārvalstu investoru skatījumā mazākais progress ir panākts šajās trīs jomās: *demogrāfija* (36 no 44 investoriem norāda, ka progress nav panākts), *nenoteiktība* (35 norāda, ka progress nav panākts) un *nodokļu sistēma* (30 norāda, ka progress nav panākts). *Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte* un *neētiska vai nelikumīga rīcība* ir vēl divas jomas, kur ievērojams skaits ārvalstu investoru (attiecīgi 23 un 25) nav saskatījuši progresu. Mazliet mazāk nekā puse intervēto investoru (21) norādīja, ka progress nav sasniegts arī tādās jomās kā *tiesu sistēma* un *veselības aprūpes sistēma*, 15 un 17 (attiecīgi) investori norādījuši, ka šeit ir panākts daļējs progress, bet 7 un 6 investori uzskata, ka šajās jomās ir panākts progress.

19 investori nesaskata progresu *augstākās izglītības un zinātnes* jomā Latvijā, 18 uzskata, ka šajā jomā ir panākts daļējs progress, un 7 investori, kas piedalījās 2020. gada pētījumā, domā, ka augstākās izglītības un zinātnes līmenī ir panākts progress. 17 no 42 investoriem saskata daļēju progresu *darbaspēka pieejamības* rādītājā. Kopumā investori šķiet zināmā mērā apmierinātāki ar panākto progresu "balto apkaklīšu" jomā salīdzinājumā ar "zilo apkaklīšu" darbaspēku.

19 ārvalstu investori saskata progresu jautājumā par *atbalstu no valdības un komunikāciju ar politikas veidotājiem*. Visbeidzot, vairāk nekā puse intervēto ārvalstu investoru (23 no 42) norādīja, ka progress ir panākts *finanšu sektora stabilitātes Latvijā* rādītājā, 10 investori norāda, ka ir panākts daļējs progress, un 11 - ka šajā jomā progresa nav (skatīt 7. attēlu). Plašāku informāciju par Latvijā strādājošo ārvalstu investoru attieksmi pret izmaiņām problemātiskajās jomās (pēdējo 12 mēnešu laikā) gan pozitīvā, gan negatīvā skatījumā sniedz turpmāk minētie citāti:

Demogrāfija

“Ļoti svarīgi - kā piesaistīt atpakaļ cilvēkus, kas ir aizbraukuši no Latvijas, kā arī nodrošināt gudru imigrāciju (apturēt migrāciju caur Polijas uzņēmumiem, no kurienes darbinieki brauc komandējumos).”
(*Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums*)

“Vēl joprojām neredzu nopietnas valdības darbības ne tikai dzimstības palielināšanai, bet arī emigrācijas apturēšanai.” (*Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums*)

“Pēdējo 12 mēnešu laikā neesmu redzējis nevienu iniciatīvu, lai uzlabotu demogrāfiju, nekādus pabalstus un nekādu darbaspēka importu.” (*Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums*)

“Reemigrācija ir uzlabojusies, iespējams, ka šajā ziņā ir palīdzējis Covid.” (*Nekustamo īpašumu uzņēmums*)

Darbaspēka pieejamība

“Ir redzams progress gan attiecībā uz "vadītāju", gan "darba roku" pieejamību” (*Nekustamo īpašumu uzņēmums*)

“Bezdarbs ir palielinājies Covid-19 dēļ, taču tas ir īstermiņa efekts un neatrisina kopējo situāciju.”
(*Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums*)

“Mēs redzam vairāk CV no nozarēm, kas nav izdzīvojušas Covid krīzē.” (IKT uzņēmums)

*“Zilās apkaklītes: stabilas darba vietas meklē vairāk cilvēku no neaizsargātām nozarēm.
Baltās apkaklītes: personāla samazināšanās dēļ dažās nozarēs ir palielinājies pieejamo cilvēku skaits, kā arī populārāka kļūst izmaksu samazināšana un Baltijas līmeņa pārvaldības modeļi.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)*

“Zilās apkaklītes: tehniski darba tirgū ir pieejams lielāks skaits cilvēku, taču prasmes neatbilst darba tirgus vajadzībām.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Baltās apkaklītes: ļoti grūti pieņemt kvalificētus cilvēkus, un cenas ir pārāk augstas. Pirms Covid krīzes bija ārkārtīgs spiediens uz algām, bet produktivitāte tam neatbilda.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Baltās apkaklītes: šobrīd mazāk cilvēku ir ieinteresēti mainīt darbu un uzņēmumā uzlabojas kopējais darbinieku mainības rādītājs.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Baltās apkaklītes: ir problēma attiecībā uz speciālistiem - mums viņu trūkst, turklāt citi uzņēmumi zog tos viens no otra. Covid-19 arī parādīja, ka mums ir nepieciešams automatizēt daudzus procesus.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Baltās apkaklītes: nav viegli pieņemt darbā cilvēkus IT sektorā, vieglāk ir pieņemt zemākos amatos: vadītāju līmenī tas ir grūtāk.” (IKT uzņēmums)

Augstākās izglītības un zinātnes līmenis Latvijā

“Pēdējā laikā nav būtiska progresa stratēģiskajā virzienā. Neliels progress ir iespējams saistībā ar iepriekšējo lēmumu īstenošanu.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Es nesaskatu lielas izmaiņas, vismaz pagaidām nē, tagad mēs vēl joprojām gaidām reformas rezultātus.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Atsevišķas pozitīvas izmaiņas, bet patiess uzlabojums vēl nav redzams.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs bijām nonākuši punktā, kur mēs nevarētu turpināt darbību bez nozīmīgām reformām augstākās izglītības sektorā.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Skaidrāk jākoncentrējas uz mērķi, ja tirgus ir mazs un finansējums ir mazs, uzmanība ir jākoncentrē uz konkrētām jomām, nevis jāsadala tik plaši.” (IKT uzņēmums)

“Reforma ir sākusies, tagad mums nepieciešams rezultāts.” (IKT uzņēmums)

“Šķiet, ka vēl neesam gatavi būt moderni. Augstskolu uzdevums ir ikdienā sniegt pievienoto vērtību tautsaimniecībai.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Mums ir jāpaaugstina augstākās izglītības iestāžu efektivitāte, kas tās par muļķībām, ka rektoram ir jārunā latviski?” (Ražošanas uzņēmums)

“Mēs ļoti maz uzmanības pievēršam izcilībai, tāpēc mums vienmēr būs problēmas piesaistīt gudrākos prātus.” (IKT uzņēmums)

Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte

“Nav būtisku izmaiņu. Taču neesmu pārliecināts, vai ir kāda liela steiga.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Šeit nevar būt ātru uzlabojumu, jo ir jānodrošina stabilitāte, nedrīkst pieļaut kļūdas.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs pat nevērtējam, ko esam panākuši ar iepriekšējiem lēmumiem, mēs tikai izdodam jaunus lēmumus, mums trūkst pastāvības.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Likumdošanas mašīnērija ir pārāk liela” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Valdība ļoti ieklausās FICIL rekomendācijās, viņi turpina pieņemt uzņēmējdarbībai labvēlīgus tiesību aktus.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

Nodokļu sistēmas kvalitāte

“Savlaicīgi apspriestas un izziņotas izmaiņas 2021. gadam ir pareizais veids, kā to darīt un izvairīties no pārsteigumiem. Nodokļu harmonizācija attiecībā uz dažādiem nodarbinātības veidiem ir taisnīga. Dažas kļūdas priekšlikumu detaļās un komunikācijā.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Teorētiski izskatās labi, bet tas, kā to ievieš praksē, nav pieņemami. Būtu jābūt mazāk un retākām izmaiņām, jo situācija neuzlabojas.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Pavisam neprognozējami.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Neitrāla attieksme, nebūs daudz uzņēmumu, kas pārcelsies uz šejieni nodokļu dēļ, taču nodokļu dēļ neviens arī nedosies prom.” (IKT uzņēmums)

“Dažas lietas ir kļuvušas vienkāršākas nekā iepriekš.” (IKT uzņēmums)

“Vai ar pašreizējo reformu lietas tiks vienkāršotas, kā tiek plānotas un veiktas reformas, cīņa pret ēnu ekonomiku?” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Viss ir kļuvis vēl neparedzamāks.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Pilnībā neprognozējami, lielākais risks valstij, mēs regulāri vērtējam iespēju pārcelt savu biroju uz citu valsti nodokļu sistēmas nestabilitātes dēļ.” (Ražošanas uzņēmums)

“Ļoti konkurētspējīga, trūkst prognozējamības, likumi - visām izmaiņām ir jānotiek pakāpeniski un ilgākā laikā.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mēs nezinām, kādi būs nodokļi turpmākajos gados, mūsu nozari satrauc kadastrālās vērtības nodoklis un dabas resursu nodoklis. Nodokļu sistēma nenodrošina atbalstu uzņēmējdarbības videi.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

Valdības sniegtais atbalsts un komunikācija ar politikas veidotājiem

“Ņemot vērā izmaiņu ātrumu un faktiskos rezultātus (bija paredzēts augstāks bezdarbs, nav nozīmīgu bankrota lietu), šobrīd atbalsts ir labs.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Pašreizējā valdība patiešām komunicē ar mums, mēs novērtējam viņu darbu, es redzu daudz uzlabojumu.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Valdības vēlēšanās panākt uzlabojumus un tiekšanās uz tiem ir labāka nekā jebkad agrāk.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Mums ir bijusi ļoti laba sadarbība ar Veselības ministriju - viņi ir lieliski, taču VARAM ir izrādīties negatīvs pārsteigums, viņi tikai atkārto vispārīgas frāzes, bet faktiski neizdara nepieciešamo darbu. Taču mēs arī piekrītam, ka VARAM ir atbildīga par neadekvāti plašu jautājumu loku.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Covid laikā LIAA ir kļuvusi redzamāka, un tas ir labi.” (IKT uzņēmums)

Uzņēmēju neētiska vai nelikumīga rīcība, negodīga konkurence

“Vēl joprojām redzam, ka pastāv negodīga konkurence.” (IKT uzņēmums)

“Pastāv cerība, ka jaunievēlētie politiķi Saeimā un Rīgas pašvaldībā nodrošinās caurskatāmāku un godīgāku konkursu procesu, un pārmaiņas galvenajās tiesās, prokuratūrā un policijas amatos uzlabos tiesiskuma nodrošināšanas darba kvalitāti.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“KNAB panāk virzību uz priekšu, norisinās aktīvs darbs, taču progress ir lēns.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Viņi šķiet atvērti komunikācijai, taču 5 koalīcijas partiju koordinēšana noteikti ir grūts uzdevums attiecībā uz reformu ātrumu.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Ārkārtīgi svarīga ir sadarbība ar Rīgas Domi - tā uzlabojas.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“(Uzlabojumi ir redzami, bet...) Tas ir pateicoties tam, ka valdība atrodas ārkārtas situācijā un ir spiesta runāt ar uzņēmējdarbības pārstāvjiem, kā arī pieņemt ātrus lēmumus, konsultējoties ar uzņēmumiem.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Viņi izrāda vēlēšanos, man reizēm pietrūkst caurskatāmības, bet kopumā notiek izmaiņas pareizajā virzienā.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Nav redzamu uzlabojumu.” (IKT uzņēmums)

“Šķiet, ka Konkurences padome daudz strādā, taču mēs neesam redzējuši publiskus lēmumus attiecībā uz jaunākajiem skaļajiem skandāliem.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Bez izmaiņām, Covid-19 nepalīdz risināt situāciju.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mēs kļūstam neiecietīgāki pret korupciju.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Šķiet, ka premjerministrs neatlaidīgāk uzņemas šo cīņu, taču ministriju līmenī nav vienotas izpratnes.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Nav viegli panākt uzlabojumus, ir liela pretestība, bet valsts cenšas.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

Nenoteiktība

“Covid-19 ir iznīcinājis visu.” (IKT uzņēmums)

“Covid-19 nosaka nenoteiktību visā pasaulē.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Valdības darbs ir paredzams, tas ir noteikti uzlabojies, uzņēmēji to ļoti novērtē.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Nenoteiktība ir drīzāk palielinājusies (ja vispār kaut kas ir mainījies) Covid-19 dēļ.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Ir tik bieza migla, ka neredzam pat nākamo līkumu.” (Ražošanas uzņēmums)

Latvijas tiesu sistēma

“Situācija saglabājas iepriekšējā līmenī. Covid-19 ietekmē nav būtiski palielinājies attālināto tiesvedību skaits.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Es novērtēju veiktās darbības, lai izveidotu Ekonomisko lietu tiesu, taču tiesu sistēmai ir jādarbojas praksē un jāattīstās, tam būs nepieciešams laiks, bet līdz tam vēl ilgs ceļš ejams.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Es neticu, ka tā ir neitrāla sistēma, Latvijā visi viens otru pazīst.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Ekonomisko lietu tiesas izveidošana (ir pozitīvs virziens).” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums).

“Ceru, ka tā uzlabosies.” (IKT uzņēmums)

“Attālinātās tiesas bija labs solis.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Kad Lembergs būs aiz restēm, tā būs diena, kad es teikšu, ka ir panākts progress.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Sistēmā nav nekādu uzlabojumu, viss notiek ļoti lēni.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

Latvijas veselības aprūpes sistēma

“Vairāk resursu piešķir medicīnas darbinieku algām un nozares iespējām.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Covid-19 ir izcēlis problēmas ar medicīnas aprīkojumu, darbaspēka trūkumu un veselības aprūpes sistēmu. Visas veiktās izmaiņas ir noteicis Covid-19, nevis veselības aprūpes ilgtermiņa plānošana šajā valstī.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Neesmu ievērojis nekādus uzlabojumus, turpinās diskusijas par algām, lielākā daļa reformu vienmēr tiek plānotas.” (IKT uzņēmums)

“Latvija gūst labumu no ES investīcijām.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Situāciju saasina Covid-19, jo citu pakalpojumu pieejamība ir ierobežota. Reakcija uz Covid-19 ir adekvāta un laba, bet mums ir jāpievērš uzmanība arī citām diagnozēm.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Slimības lapu izdošana - pilnībā nekonkurētspējīga.” (Ražošanas uzņēmums)

Latvijas finanšu sektora stabilitāte

“Vēl nav būtiski zaudējumi Covid dēļ. Dividenžu izmaksu ierobežojumi uzlabo kapitāla stāvokli.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Ir noticis darbs pie plāna, lai risinātu MoneyVal ziņojumā norādītās problēmas, un ir konkrētas darbības 2020. – 2022.gadam” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Neesam pelēkajā sarakstā - pietiekami labi, lai teiktu, ka ir notikuši būtiski uzlabojumi.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Valsts ir uzlikusi bankām pienākumu veikt Valsts ieņēmumu dienesta funkcijas, šis sektors ir pilnībā nekonkurētspējīgs ar citām valstīm.” (IKT uzņēmums)

“Tas ir bijis stabils un ir tāds vēl joprojām.” (IKT uzņēmums)

“Lielākās bankas ir stabilas, un mēs vēlamies parādīt, ka cīnāmies pret AML problēmām, bet, ja kontus nevar atvērt pat vēstnieki, tas nozīmē, ka esam gājuši par tālu.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Bija ļoti svarīgi, lai Latvija netiktu iekļauta pelēkajā sarakstā.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

7. Ārvalstu investoru turpmākie investīciju plāni Latvijā

Tāpat kā iepriekšējos FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījumos, 2020. gada aptaujā ārvalstu investoriem Latvijā tika jautāts arī: *“Vai jūsu uzņēmums plāno palielināt investīcijas Latvijā? Ja jā, tad kādos apstākļos un kādā periodā / summā? Ja nē, tad kāpēc?”*

Rezumējot - 30 no 44 investoriem atbildēja apstiprinoši (2019. gada ziņojumā apstiprinoši atbildēja 30 no 47 intervētajiem; 2018. gada ziņojumā: 22 no 40 intervētajiem atbildēja apstiprinoši), 12 atbildēja “nē” (iepretim 12 un 14, kas teica “nē” 2019. un 2018. gada ziņojumā), un 2 atbildēja, ka “tas ir atkarīgs no apstākļiem” (2019. gada ziņojumā - 5 un 2018. gada ziņojumā - 5) vai ka viņi vēl nav pieņēmuši lēmumu.

Attiecībā uz turpmākajiem investīciju plāniem pausti gan ļoti pozitīvi, gan ļoti negatīvi vērtējumi, tomēr patiesībā ir daudz vairāk pozitīvo nekā negatīvo atbilžu. Turpinājumā ir atlasītas respondentu atbildes. Tāpat kā iepriekšējos gados, citāti runā paši par sevi, dodot vielu pārdomām Latvijas politikas veidotājiem, kas ir atbildīgi par ārvalstu investīciju piesaisti Latvijai:

Jā, mēs plānojam palielināt investīcijas

“Jā, investīciju apetīte bija augstāka pirms Covid, bet tagad tā ir piesardzīgāka. Taču attieksme pret investīciju turpināšanu ir pozitīva.” (IKT uzņēmums)

“Jā, mēs investējam visu laiku. Mēs ticam Latvijai. No 10 līdz 20 miljoniem EUR.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Jā. Investīcijas ir galvenokārt cilvēkos, un mēs plānojam augt un attīstīties šajā jomā. Izaugsmes plāni paredz vismaz divkārtot uzņēmuma lielumu (laika grafiks ir atkarīgs no Covid situācijas virzības).” (IKT uzņēmums)

“Jā, mēs plānojam palielināt investīcijas, mēs ļoti daudz ieguldām savu darbinieku apmācībā. Mēs vēlamies palīdzēt cilvēkiem apgūt jaunas prasmes, mēs augam kā uzņēmums.” (IKT uzņēmums)

“Jā, mēs ieguldām IT, tehnoloģijā, mūsu darbības efektivitātē.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs plānojam palielināt investīcijas un darām to regulāri, lai palielinātu un saglabātu ražošanas apjomus, ja būs nepieciešams, mēs eksportēsim uz Somiju, Islandi, ne tikai Lietuvu un Igauniju. Aktivitātes tiek novērtētas, Rail

“Jā, mēs plānojam nākamajā gadā investēt 30 miljonus EUR, tas viss ir saistīts ar to, lai mēs varētu uzsākt jaunus projektus.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Jā, nākamo 12 līdz 18 mēnešu laikā mēs daudz investēsim cilvēkos.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Mēs plānojam šogad palielināt investīcijas par 35 miljoniem EUR, nākamgad summa būs mazāka nenoteiktās ekonomiskās situācijas dēļ un tāpēc, ka mūsu tirgū ienāk liels konkurents.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Jā, investīciju apjoms sasniegs vairākus miljonus.” (Ražošanas uzņēmums)

“Jā, mēs veiksīm būtiskas investīcijas uzņēmējdarbībā, nākamo 3 gadu laikā tiks investēti vairāk nekā 100 miljoni EUR.” (Ražošanas uzņēmums)

“Jā, bet mums nav konkrēta skaitļa, tas būs saistīts ar darbaspēka piesaistīšanu. Mums šobrīd trūkst 100 darbinieku, kurus nevaram atrast ilgāk par mēnesi.” (IKT uzņēmums)

Baltica projekts stimulē domāt par investīcijām.” (Ražošanas uzņēmums)

“Jā, nākamo 2 gadu laikā investēsim aptuveni 35-40 miljonus EUR.” (Ražošanas uzņēmums)

Nē, mēs neplānojam palielināt investīcijas

“Nē, mēs saglabāsim esošo līmeni, ir jāmainās nodokļu sistēmai, un tiesiskajai sistēmai ir jābūt prognozējamai.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Nē, vilciens ir aizbraucis, izcilības centrs tika atvērts Lietuvā.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Nē, veselības aprūpes budžeta neprognozējamības dēļ.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Mēs neplānojam attīstīt un paplašināt investīcijas, jo valstī nekas nav būtiski mainījies. Ir skaidrs, ka ienāk jauni investori, vide un pieeja ir atzīstama.” (IKT uzņēmums)

“Nē, ģeopolitiskās situācijas dēļ.” (Pakalpojumu uzņēmums)

Atkarībā no apstākļiem

“Mēs vēlētos investēt, bet šobrīd tas vēl nav iespējams tiesiskās un ekonomiskās situācijas dēļ. Mēs apsveram jaunus projektus, un mums ir idejas. Ir redzams, ka daudzas lietas Latvijā tiek "sarunātas". Tiesību aktu izmaiņas ir pārāk straujas un ir diametrāli pretējas.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Uzņēmums apsvērtu papildu tirgus daļu iegādi nozarē (atkarībā no uzņēmumu pieejamības un konkurences tiesību aktos noteiktajiem ierobežojumiem), kā arī klātbūtnes paplašināšanu saistītajās nozarēs, ja pastāvētu attiecīgas sinerģijas un atbilstošas uzņēmējdarbības situācijas.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

8. Latvijas prioritātes, lai vislabāk izmantotu Covid-19 atbalsta pasākumus un no ES pieejamos līdzekļus: ārvalstu investoru viedokļi

2020. gada FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa aptaujā mēs lūdzām galvenos ārvalstu investorus Latvijā izteikt viedokli par to, kādas ir Latvijas prioritātes, lai vislabāk izmantotu Covid-19 atbalsta pasākumus un no Eiropas Savienības pieejamos līdzekļus.

Investoru sniegtās atbildes bija ļoti dažādas, sākot no apgalvojumiem, ka viņu nozarē nav pieejams Eiropas Savienības līdzekļu atbalsts vai ka uzņēmumiem nebija nepieciešams izmantot nekādus atbalsta mehānismus:

“Mūsu sfērā nav atbalsta no ES fondiem. Mēs aktīvi cīnāmies pret kadastrālās vērtības paaugstināšanu. Daudzi likumi mūsu nozarē vēl nav noregulēti, tāpēc mums ir grūti strādāt ar projektiem. Piemēram, garantijas laiks patērētājiem ir 2 gadi, bet to nevar attiecināt uz ēkām. Šis jautājums ir jārisina.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mēs neizmantojam nekādus atbalsta pasākumus, mēs esam lepni, ka varējām iztikt bez atbalsta no ārpusēs. Mēs esam pārlicināti, ka Latvija gudri izmanto šos no ES pieejamos līdzekļus. Manā skatījumā, ja nauda nonāks pie patērētājiem, tā neplūds tālāk nenoteiktības dēļ, bet investīcijas infrastruktūrā ir viens no labākajiem risinājumiem.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

... vai pretēji, uzsverot, ka uzņēmums izmanto visus pieejamos atbalsta mehānismus:

“Mūsu uzņēmums izmanto visus iespējamus atbalsta rīkus globālajā uzņēmējdarbībā. Darbības apjomi mūsu nozarē ir izjūtuši smagu triecienu no automašīnu, motociklu ražotāju, gāzes un oglekļa nozarēm. Ieņēmumu līmeņi ir samazinājušies, un ir izmaksāts dīkstāves pabalsts. Mēs pētām pieprasījumu un redzam, ko varam piedāvāt, ja resursu nepietiek, mēs pielāgojamies. Mums ir daudzveidīgs darbaspēks, ir mācekļi, īstermiņa līgumi. Mēs mēģinām saglabāt līdzsvaru, skatoties uz ienākošajiem rēķiniem.” (IKT uzņēmums)

Runājot par ierosinājumiem, kā vislabāk izmantot Covid-19 atbalsta pasākumus un no ES fondiem pieejamos līdzekļus, vairāki investori ierosina koncentrēties uz **atbalsta sniegšanu uzņēmumiem/jomām, kas Covid-19 pandēmijā ir cietušas visvairāk:**

“Atbalsta pasākumi būtu jāizmanto, lai palīdzētu nozarēm, kur zaudējumi ir lielākie, piemēram, tūrismam un tranzīta sektoram. Taču mums ir jātērē nauda tajos sektoros, kur tiks radīts vairāk darbavietu, veidots vairāk nodokļu maksātāju. Vieds risinājums būtu arī investīcijas vienotā digitalizācijā Latvijā.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Atbalstīt uzņēmumus, kas izjūt reālas grūtības, raudzīties uz lietām pēc būtības, nevis tikai ielikt ķeksīti ailītē.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Atbalsts uzņēmumiem, kas nekvalificējas labu aizdevumu saņemšanai no bankām, rīkojoties kā investoram. Pēc iespējas ātrāk atkal atvērt skolas un universitātes, pretējā gadījumā riskējam, ka izaugs paaudze, kurai nebūt nekādu komunikācijas prasmju.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Runājot par valdību, gada pirmajā pusē tas bija veiksmes stāsts. Šobrīd mēs īsti nesaprotam, kā skaitļi ir paaugstinājušies 10 reizes vairāk nekā pavasarī - bet valdības rīcība ir pilnīgi citāda. Varbūt mēs pārcentāmies pirmā viļņa laikā un nedarām pietiekami daudz otrajā vilnī.”

Kas attiecas uz nākotni - valsts atbalsts un ar to saistītie nosacījumi bija pārāk ekstrēmi, ne visi uzņēmumi, kam atbalsts bija nepieciešams, to faktiski saņēma. Es ceru, ka valdībai ir pietiekama griba uzklaut sektorus, kas arī cieš, skatoties, kas mums nepieciešams nākotnē, nevis ko tie var izdarīt tagad. Izklaides nozare, tūrisms, restorāni - tie visi mums Latvijā ir vajadzīgi, bet viņi cieš visvairāk.” (Ražošanas uzņēmums)

Vairāki investori ierosina koncentrēt uzmanību uz **atbalsta sniegšanu uz eksportu orientētiem, pievienoto vērtību radošiem uzņēmumiem:**

“Atbalstīt uzņēmumus, kuriem ir labas nākotnes izredzes, kas orientēti uz eksportu vai importa mazināšanu, kam ir nozīmīga sociālā vērtība; mazināt bezdarbu, nodrošinot apmācības jaunu prasmju apgūšanai un atbalstu jaunu darbavietu radīšanai; infrastruktūras projekti, bet neizraisot pārkaršanu atsevišķās nozarēs ar fondu izmantošanu; uzlabot medicīnas pakalpojumu iespējas risināt pašreizējos un nākotnes izaicinājumus.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Mums ir jāatbalsta tie, par kuriem esam pārliecināti, ka tie var pārdzīvot krīzi un pēc tam augt un attīstīties. Mērķtiecīgs atbalsts tiem, kas sniedz pievienoto vērtību un kam ir eksporta potenciāls. Arī darbiniekiem ir jābūt droši - mums ir jābūt programmām, kas nodrošina cilvēku ātru pārkvalificēšanos profesijās, kas darba tirgū ir nepieciešamas.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Mums jākoncentrē uzmanība uz korporatīvo pārstrukturēšanu, uzņēmumiem, kas atrodas stresa situācijā un kuros ir nepieciešamas vadības izmaiņas un kapitāla iepludināšana. Iespējams, ka dīkstāves pabalsti netiek atbilstoši izmantoti, ALTUM izsniedza aizdevumus ar labiem noteikumiem. Ir svarīgi novērtēt, kuriem uzņēmumiem ir nepieciešams atbalsts, nevis atbalstīt tos, kam problēmas bija jau pirms Covid-19. Ir jānovērtē, kuras ir valsts prioritārās nozares. Problēma, kas saistīta ar naudas ieguldīšanu neveiksmīgos uzņēmumos, laika gaitā saasināsies. Ir nepieciešams atbalstīt nozares, kas koncentrējas uz eksportu un kas nav varējušas aizvietot apgrozījumu ar vietējo patēriņu.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

*“Neizmantot helikoptera principu, atbalsts būtu jāsniedz jauniem uzņēmumiem, kas nodarbojas ar ražošanu, kas sniedz pievienoto vērtību Latvijas tēlam un palielina darbavietu skaitu.”
(Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)*

Mūsu pētījuma rezultāti arī liecina, ka dažos gadījumos **investori izsaka šaubas par atbalsta līdzekļu izlietošanas caurskatāmību un/vai nav pārliecināti, vai Latvijas valdībai ir skaidra stratēģija, kā tas būtu jādara:**

“Mans vienīgais padoms būtu pārstāt koncentrēties uz formāliem solījumiem un formālām vajadzībām, lai sniegtu Covid atbalstu, bet sākt skatīties uz reāliem faktiem un situācijām. Īstenojot jebkurus atbalsta pasākumus, realitāte var būt ļoti neveiksmīga ārkārtīgi formālas pieejas, kas nav balstīta faktiskajā situācijā, dēļ. Es ceru, ka atveseļošanās līdzekļu izmantošana būs labi pārdomāta un caurskatāma.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Atzinība Finanšu ministrijai un ALTUM par ātro reaģēšanu krīzes sākumā, izveidojot atbalsta mehānismus uzņēmumiem. Vienmēr ir jautājums, vai nauda vienmēr tiek iztērēta tur, kur tā ir visvairāk vajadzīga. Šķiet, ka šīs krīzes laikā valsts uzdod pareizos jautājumus - kur vajadzētu tērēt līdzekļus, īstermiņa un ilgtermiņa pārmaiņas, lai labāk uzlabotu konkurētspēju. Ar atveseļošanās fondu nedrīkst pārķarsēt ekonomiku, ir jānovērtē, vai mums ir nepieciešams būvēt ceļus un tiltus vienlaicīgi ar Rail Baltica būvniecību, jo, ja krīzes laikā pārāk

“Pavasara viļņa laikā mēs izmantojām dīkstāves kompensāciju. Tas palīdzēja mums saglabāt strādājošo skaitu. Raugoties uz atveseļošanās fondu - sabiedrība nav pietiekami informēta par to, kur tiek tērēta nauda, mēs neesam droši, kur tā tiks iztērēta. Slimības lapu izsniegšana - slimības pabalsti būtu jāmaksā valstij, tad būtu lielāka iespēja, ka cilvēki paliks mājās, kad ir slimi.” (Ražošanas uzņēmums)

“Ir pieejama noteikta naudas summa, tā ir mūsu nākotnes paaudžu nauda, šobrīd tiek izmantoti nodokļu maksātāju nākotnes ieņēmumi. Labā ziņa ir tā, ka 25 gadu laikā šī ir vismazāk korumpētā valdība, es domāju, ka šī ir laba valdība, tāpēc es ceru, ka šī nauda netiks pazaudēta. Nauda ir iezīmēta [konkrētam mērķim] - satraukumu rada tikai tas, ka noteiktas partijas varētu veikt naudas piešķiršanu krāpnieciski un korumpēti. Ja to izlieto taupīgi, varu atbalstīt mērķus attiecībā uz zaļo kursu, digitalizāciju.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

paaugstināsies būvniecības cenas, tas var beigties negatīvi.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

Taču lielākoties ārvalstu investori norāda uz **nepieciešamību investēt infrastruktūrā un/ vai cilvēkkapitālā, kā arī veikt investīcijas, apsverot ilgtermiņa perspektīvu**. Mēs stingri uzskatām, ka šajā ziņā ir svarīgi apsvērt katru un ikvienu intervēto ārvalstu investoru ierosinājumu, un šī iemesla dēļ politikas veidotājiem tiek nodoti visi citāti, ko saņēmām interviju laikā un kas šeit ir apkopoti:

“Koncentrēt uzmanību uz ilgtermiņa attīstību - neinvestēsim cementā, kura vērtība ar laiku samazināsies. Koncentrēsim uzmanību uz kopējo investīciju klimatu, vairāk investējot digitalizācijā, tiesu sistēmās, godīgā konkurencē - tas nākotnē piesaistīs vairāk nodokļu maksātāju.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Mums ir laba datu pārraides infrastruktūra, tur ir būtiski turpināt investīcijas, mums ir jāturpina attīstīt šo infrastruktūru un uzturēt to. Latvijā ir spēcīgs pamats sabiedriskā transporta infrastruktūrai, digitālajai videi, tāpēc investīcijas ir nepieciešamas skolās un izglītībā - mēs esam parādījuši, ka noteikti neesam sasnieguši mērķi - investēt gan infrastruktūrā, gan saturā. Ļaujiet vecākiem un skolotājiem būt produktīvākiem.

Ļoti gudra investīcija būtu darbinieku pārprofilēšana, investīcijas digitālajās prasmēs, spējā analizēt datus, es ar to nedomāju tikai darbu ar MS Excel. Pēc krīzes mums noteikti būs hibrīda vide. Nemelosim paši sev, ka tas būs viegli; mūsdienīgas digitālās prasmes ir vitāli svarīgas.” (IKT uzņēmums)

“Ir obligāti jānovirza līdzekļi cilvēku pārkvalificēšanai, ir daudzi sektori, kas neizdzīvos Covid krīzē, taču ir citi sektori, kas meklē darbiniekus. Mums ir jāinvestē darbinieku pārprofilēšanā, tas ilgtermiņā samazinās bezdarba līmeni. Tai ir jābūt galvenajai prioritātei” (IKT uzņēmums)

“Biznesa pakalpojumi - laba iespēja Latvijai izmantot iekšpakalpojumus, pakalpojumu

“Neviens mums neliek no jauna izgudrot riteni - investēsim infrastruktūrā. Mums nav labā līmenī attīstītas infrastruktūras, izņemot internetu.” (Ražošanas uzņēmums)

“Mums vajadzētu investēt infrastruktūrā, tas, kā Latvijas valdība risināja pandēmijas situāciju, bija laba reklāma Latvijai, tāpēc ir reāli uzņēmumi, kas vēlas pārcelt birojus uz Latviju, bet, lai to izdarītu, infrastruktūrai ir jābūt teicamā līmenī.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“1. Ir nepieciešams sildīt ekonomiku ar investīcijām, investēt infrastruktūrā, kas saistīta ar ceļiem, būvniecību, digitalizāciju, kas veicinātu valsts sistēmas attīstību. 2. Jāsniedz atbalsts cilvēkiem ar zemiem ienākumiem. 3. Valstij ir vairāk jāatbalsta vidējie uzņēmumi, jo tas ir ekonomikas pamats, redzamāks atbalsts ir lielajiem uzņēmumiem.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Cilvēkresursi vai infrastruktūra - tas vienmēr ir jautājums. Pilnībā izmantot fondu sniegtās iespējas, infrastruktūras projektus - programmas, kas pieejamas un var sākt ātri stimulēt ekonomiku, radīs ekonomikas izaugsmi, ilgtspējīgas programmas, ilgtermiņa ilgtspējīgas infrastruktūras programmas - tā nav tradicionālā ekonomikas recesija - mēs varēsim ātri atvest atpakaļ cilvēkus, kad panāksim kontroli pār vīrusu, ja varēsim nodrošināt ātru ekonomikas izaugsmi, vairāk cilvēkiem būs darbs.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

atgriešanu no ārzonas vietām, Latvijai būtu jāizmanto šī iespēja. Latvijas neizmantojama joma ir pakalpojumu sniegšana Ziemeļvalstu reģionam.” (IKT uzņēmums)

“Veselības aprūpes sistēmas stiprināšana.
Policijas darba kvalitātes uzlabošana.
Ilgtspējīgs, caurskatāms un labi pārdomāts atbalsts skartajiem uzņēmumiem.
Institucionālas reformas civildienestā.”
(Pakalpojumu uzņēmums)

“Prioritāte būtu īstenot pasākumus tajās jomās, kur atbalstam būs ilgtermiņa ietekme:
Veselības sistēmas atbalsts - aprīkojums un strādājošie ir galvenais, lai nākotnē varētu reaģēt uz šādām pandēmijām.
Garantiju un aizdevumu shēmas, lai atbalstītu organizācijas, palīdzot nodrošināt likviditāti (skatoties uz plašāku uzņēmumu loku, nevis tikai tā dēvētajiem "tieši" Covid skartajiem uzņēmumiem”).

Līdzfinansējums nākotnes investīcijām, lai ļautu ekonomikā ātrāk atveseļoties (piemēram, ja ielūst ārvalstu investīcijas, būtu labi, ja valdība atrastu iespējas atbalstīt šādas investīcijas). (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Nevis vienkārši tērējiet līdzekļus - padariet tos nozīmīgus. Investējiet jomās, kas ir saskaņotas ar Latvijas ilgtermiņa plāniem, digitalizāciju, ilgtspēju. Latvija ir izdevīgā pozīcijā, lai tos izmantotu, tāpēc izmantojiet priekšnosacījumus, kas jau pastāv, attīstiet jaunus uzņēmumus un radiet jaunas darbavietas. Nekonzentrējieties uz veco, virzieties uz jauno. Konservatīvajām nozarēm ir jāmainās.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Ir svarīgi, lai mēs vienkārši nenotērētu šo naudu, bet ieguldītu to procesos, kas stiprina sabiedrību kopumā un labāk sagatavo mūs līdzīgiem izaicinājumiem nākotnē – noderīgas būtu, piemēram, investīcijas veselības sektorā, investīcijas cilvēkkapitālā, investīcijas infrastruktūrā, piemēram, ceļos, investēsīm arī izglītības sistēmā - mums ir jāattīsta jauni rīki.”
(IKT uzņēmums)

“Mēs pārstāvam IT nozari un neesam detalizēti analizējuši valdības atbalstu mūsu nozarē. Šie resursi būtu jāizmanto, lai attīstītu digitālus risinājumus saistībā ar veselības sistēmu un slimības lapām, lai atvieglotu darbu ārstiem un attiecīgās informācijas saņemšanu darba devējiem. Prioritāte ir attīstīt vienotus digitālos risinājumus, labāku e-Latvija portālu un arī veicināt digitālās prasmes.” (IKT uzņēmums)

“Pirmkārt, pavasarī valdība spēja relatīvi ātri reaģēt uz to, kāds atbalsts bija nepieciešams. Tagad mums ir jākoncentrē uzmanība uz nozarēm, kas radīs vairāk darbavietu un ienesīs vairāk naudas ekonomikā, mēs nevaram lēkt no viena grāvja otrā, kas nozīmē, ka nevar būt milzīgs bankrotu vilnis, bet mēs nevaram arī turpināt barot mirušos. Cik ilgi valdība atbalstīs, piemēram, Air Baltic? 5 gadus? Kāds ir plāns, ja Air Baltic nevarēs atveseļoties? Ir noteiktas sfēras, kas ir pilnībā novājinātas, jo tās nesaskata kā investīciju. Piemēram, iekšlietu struktūras, policijas spēki - investīcijām būtu jābūt arī šeit.” (IKT uzņēmums)

“Es gribētu uzteikt valsts iestādes par to, ka kā uzņēmums, kas regulāri ir maksājis nodokļus, mēs izjutām atbalstu no valdības šīs krīzes laikā, zinot, ka, ja mums būtu vajadzīgs atbalsts vai valsts palīdzība, tas mums būtu pieejams. Es teikšu, ka ir svarīgi pieņemt problēmu risināšanas mentalitāti - ok, šobrīd situācija ir slikta - ko mēs šajā sakarā varam darīt? Valdībai vajadzētu koncentrēt uzmanību, lai palīdzētu tām nozarēm, kas nevar sev palīdzēt pašas. Ilgtermiņā Covid mainīs to, kā mēs strādājam, mēs ticam, ka cilvēki padomās divreiz par to, vai viņiem vienmēr vajadzētu palikt vienā vietā, vai nē, cilvēki pievērsīs vairāk uzmanības tam, kā tehnoloģijas palīdz viņiem strādāt gudrāk. Latvija vēlas pacelties augstāk vērtību ķēdē, kā ekonomikā mums vajadzētu koncentrēties uz to, kā mēs varam izvairīties no laika tērēšanas lietām, ko var izdarīt mākslīgais intelekts, un kā mēs varam izvairīties no lietām, ko mums nevajadzētu darīt.” (IKT uzņēmums)

“Kā prioritāte būtu jānosaka sociālā aizsardzība, un nedrīkst aizmirst uzņēmumus, jo uzņēmumi ir tie, kas ļaus ekonomikai augt un attīstīties, kad šis viss būs beidzies. Mums ir arvien vairāk jādigitalizē valsts sektors, tas ļaus padarīt efektīvākus iekšējos procesus.” (IKT uzņēmums)

“Mums ir nepieciešama veselīga sabiedrība un izglītota sabiedrība - nevesela sabiedrība nodokļus nemaksās. Mums ir jāinvestē veselības aprūpes sektorā. Ja neilgā laika periodā varam parādīt, ka mums ir svarīga aizsardzības nozare, tad mums būtu jāinvestē arī veselības aprūpes sistēmā. Ir nepieciešamas reformas, un šādi tās var finansēt - slimnīcu tīkla reformas, nodrošinot augstu kvalitāti visās slimnīcās.

Svarīgs ir jautājums par precīzu datu nodrošināšanu veselības aprūpes sektorā. Mūsu lielākā problēma ir īstermiņa domāšana, mēs nekonzentrējamies uz lielākiem mērķiem, kurus var sasniegt un kas uzlabos mūsu situāciju attīstībai, bet koncentrējamies tikai uz ātriem situācijas uzlabojumiem. Uzņēmumiem ir pasaules mēroga pieredze un zināšanas - tikai pasakiet mums, kas jādara, mēs palīdzēsim.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Ilgtspējīgas investīcijas zaļā kursa projektos. Nevis atbalstīt uzņēmumus, kas skaidri strādā ēnu ekonomikā. Nodrošināt to uzņēmumu izdzīvošanu, kurus visvairāk skārusi krīze, bet kam ir labas atveseļošanās izredzes.” (Ražošanas uzņēmums)

“Reorganizēt veselības sistēmu, izglītības sistēmu, “modernizēt” eksporta garantiju mehānismu. Latvijai ir jāizvērtē, kāpēc tik maz tika izmantots piedāvātais atbalsts saistībā ar Covid. Investīcijas zaļajā enerģijā (vēja enerģija?), digitālajā infrastruktūrā, investīcijas universitātēs pēc izglītības reformas īstenošanas” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Covid atveseļošanās plāna pamatā ir jābūt visiem ilgtspējības aspektiem. Ir jāpaātrina gan izglītības reforma, gan veselības aprūpes sektora reforma. Digitalizācija var darboties kā pārmaiņu nodrošinātājs visās plānotajās reformās.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Atveseļošanās līdzekļiem un atbalsta pasākumiem ir jābūt paredzētiem nozarēm un sektoriem, kas var saglabāt un radīt darbavietas cilvēkiem, mums ir nepieciešams vairāk nodokļu maksātāju. Dažās profesijās nav viegli pārkvalificēties, lai veiktu citu darbu, tad kur šiem cilvēkiem palikt? Mēs arī nevaram atļauties izniekot šo laiku, lidosta šobrīd ir relatīvi tukša, mums šis laiks būtu jāizmanto Rail Baltica projektam, lidostai ir jābūt gatavai paplašināšanās plāniem - šis ir labākais laiks šo pārmaiņu veikšanai. Mūsu lidosta sniedz lielu pienesumu Latvijas ekonomikai, pamatojoties uz savienojumiem, mums tas šobrīd ir jāattīsta, lai vēlāk varētu baudīt šo lēmumu augļus. Mums ir arī jākoncentrē uzmanība uz veselības aprūpes sistēmu, šis ir pareizais laiks, lai stiprinātu pašu sistēmu.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Manā skatījumā ir svarīgi investēt naudu infrastruktūras attīstībā, ceļos, ēkās, ne tikai ES naudu. Cilvēki apspriež finansiālās iespējas investīciju piesaistīšanai un to, kā izveidot labāku sistēmu uzņēmējdarbības optimizēšanai Latvijā, arī kā atvieglot sākuma punktu. Šis ir labs laiks daudzo globālo pārmaiņu dēļ, mums tas ir jāizmanto kā iespēja, lai piesaistītu jaunus investorus, kas skatījās iepriekš no Austrumu tirgiem un Āzijas. Baltijas valstis ir laba vieta investīcijām.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Mums ir jāsakārto valsts sektors un infrastruktūra. Mēs jau strādājam pie reģionālās reformas, bet mums ir jāiet tālāk. Valsts sektora mašīnērijai ir jākļūst efektīvākai - mēs šeit esam virves pašā galā. Ir nepieciešama centralizēta digitalizācijas pārvaldība, lai to ieviestu visos procesos visā valsts sektorā. Darbspēka pieejamību valstī ietekmē arī veselības aprūpes sistēma. Šajā laikā mums ir jāinvestē veselības aprūpes sistēmā. Ir nepieciešams atbalsts jaunām un inovatīvām biznesa idejām, atbalsts uzņēmumiem, kas eksportē un ražo preces. Mums ir jāstrādā arī pie Latvijas investoru digitalizācijas līmeņa.”

“Kad mums pirms 10 gadiem bija iepriekšējā ekonomiskā krīze, viena lieta, ko mēs (Igaunijā un Latvijā) izdarījām ļoti slikti - mūsu izvirzīto politiku rezultātā tika pazaudēts ļoti daudz motivēta un izglītota cilvēkkapitāla. Mazām valstīm būtu jācenšas no tā izvairīties, jāmēģina izvairīties no nodarbinātības samazināšanās un cilvēku zaudēšanas vidēja un ilgtermiņa perspektīvā. Šobrīd notiek ekonomikas pāreja uz klimata neitralitāti, tā ir ļoti smaga problēma, tiklīdz process sāksies, to nevarēs apturēt, tāpēc mums ir jākoncentrē uzmanība uz to un jāveic investīcijas. Kā mēs varam izmantot to savā labā un virzīties uz priekšu zaļā kursa sākumā?”
(Ražošanas uzņēmums)

“Ilgtermiņa ieguvumi no projektiem, valstij ir jānovērtē, kas ir iespējams, ko var īstenot īstermiņā un ilgtermiņā. Uzmanības centrā ir jābūt konkurētspējai.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Vienmēr jautājums ir par cilvēkkapitālu pret infrastruktūru, Latvijai nav skaidra plāna vai izpratnes par to, kā attīstīt cilvēkkapitālu. Tāpēc es saku, ka mums ir jāinvestē infrastruktūrā, kas kalpos ilgu laiku, piemēram, veloceļiņos.”
(Pakalpojumu uzņēmums)

(Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“To nevajadzētu novirzīt būvniecības uzņēmējdarbībai, jo vēsturiski tā nav bijusi caurskatāma, un Latvijas valdība sliecas investēt ēkās un ceļos. Mēs vēl nezinām, kāda būs Covid ietekme. Mums ir jāizmanto šī nauda, lai atbalstītu uzņēmumus, veselības aprūpes sistēmu, izglītību. Mums ir daudz pustukšu ēku, kas pieder valdībai. Mēs redzam, ka infrastruktūras būvniecībā nav konkurences, mēs redzam, ka nav caurskatāmības. Es nedomāju, ka šī ir labākā izvēle, kā izmantot Covid atvēršanos naudu.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Es domāju, ka visi ar medicīnu saistītie pasākumi ir adekvāti. Mēs sagaidām labāku prognozējamību no Ekonomikas ministrijas, jo ir pārāk daudz spriedzes momentu. Klīst baumas, ka būvniecībā nebūs līdzekļu, daudz cilvēku meklē darbu, konkrētās lietās nav stabilitātes. Mēs vēlamies pozitīvāku attieksmi pret plāniem, nebaidīties tik ļoti no ekonomikas pārkarsēšanas. Ir jāsatraucas par to, kas nav izdarīts un realizēts.” (Ražošanas uzņēmums)

9. Premjerministra kungs, Jums ir pienākusi vēstule!

Visbeidzot, mēs aicinājām ārvalstu investorus, kas piedalījās FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa veidošanā 2020. gadā, sniegt vēstījumu Latvijas premjerministram: vienu rindkopu par to, kas būtu jā dara, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi Latvijā no ārvalstu investoru viedokļa.

“Valdībai ir mūs jāsadzird un jāskatās uz valsti kā vienu veselumu no sānu pozīcijām. Runājot ar iestādēm, cilvēki atrodas tālu no realitātes un neizprot reālo situāciju. Pieņemot ierobežojumus, ir nepieciešams skatīties uz uzņēmējdarbības sektoru. Šie ierobežojumi dziļi ietekmēja Air Baltic un ietekmēja mūs. Izmaksātie pabalsti ir jāizmanto efektīvāk, nevis jāpiešķir tiem, kas sēž mājās un atpūšas.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Prognozēšanas spēja un prognozējamība, mums ir jāprognozē pašreizējā uzņēmējdarbība, un, ja jūs vēlaties, lai mēs investējam, mums ir nepieciešama lielāka noteiktība attiecībā uz mūsu lēmumu pieņēmējiem. Ir jānodrošina vienādas tiesības, lai konkurētu valsts un privātie uzņēmumi, godīga konkurence ir ļoti nozīmīgs aspekts. Valsts un privātie uzņēmumi ir skaidri jānodala.” (IKT uzņēmums)

“Es domāju, ka tiesu sistēma un izglītība vēl joprojām ir tās jomas, kas atpaliek no citām.

Tiesu sistēma vēl joprojām nenodrošina, ka par noziegumu tiek piespriests sods, un tiesvedībām tiek patērēts pārāk ilgs laiks. Uzlabojumi ir nepieciešami gan tiesu sistēmā, gan arī valsts prokuratūrā un policijas spēkos. Uzlabojumi policijā tiek apspriesti vismazāk un ir visneskaidrākie. Izglītības sistēma (universitāšu līmenī) nav vērsta uz izcilību un studentu spēju paaugstināšanu, bet tās drīzāk ir "siltas vietas" lektoriem. Būtu jāizstrādā sistēma, kā radīt jaunus izaicinājumus lektoriem, importēt jaunas konkurētspējīgas zināšanas, tostarp uzaicinot ārvalstu lektoros, lai izstrādātu nākotnes profesijas un uz pieprasījumu orientētas programmas. Ja universitāšu neatkarība ir izdevīga stagnējošiem lektoriem, tad sistēmā ir nepieciešamas izmaiņas sabiedrības un valsts konkurētspējas interešu labā." (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

"Konsekvence" (IKT uzņēmums)

"Es augstu vērtēju Latvijas valdības paveikto, lai attīrītu finanšu sektoru. Risinot jautājumus, kā piemēram, nodokļu sistēma un tiesiskā sistēma, Latvija ir uz pareizā ceļa, es tiešām to novērtēju. Paldies, Kariņa kungs. Es ieteiktu Latvijai strādāt, lai uzlabotu savu konkurētspēju, nevis tikai saistībā ar nemateriālajiem pasākumiem (tiesības, nodokļi), bet vairāk saistībā ar tirdzniecību, kas ir Latvijas priekšrocības. Jo šķiet, ka Latvija atpaliek, piemēram, Latvija ražo daudz koksnes un kokmateriālu IKEA, bet mēbeles ražo Polijā. Kāpēc tās neražo Latvijā? Ir labi, ka valdība strādā pie investīciju klimata, bet galvenais ir tirdzniecības finansiālais aspekts. Tieši tas nodrošinās konkurētspēju." (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

"Situācija Latvijā uzlabojas, kas izpaužas kā labāka investīciju vide. Lai to uzlabotu, uzmanība būtu jākoncentrē uz atvieglotu uzņēmējdarbību un resursu pieejamību. Uzņēmumiem kļūstot tehnoloģiski modernākiem un digitalizētākiem, viens no galvenajiem aspektiem, kas jāattīsta, ir digitalizēti komunikācijas un atskaišu iesniegšanas procesi valsts iestādēs, samazinot lēmumu pieņemšanas laiku, likvidējot nevajadzīgas izmaksas. Lai uzlabotu produktivitāti un eksportu, ir nepieciešams augstvērtīgs darbaspēks, koncentrējot uzmanību uz augstāko izglītību ar attiecīgiem mācību priekšmetiem, kvalitatīviem resursiem un plašu pieejamību." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"Premjerministrs ir savā vietā un strādā lieliski, ciktāl mums tas ir redzams, un reizēm pat sasniedz pārcilvēcisku līmeni. Valdības kuģis ir jāvada ne tikai dažus mēnešus tālā nākotnē, bet gadiem ilgā nākotnē, skatoties uz stratēģiskajiem mērķiem, neskatoties uz dažu ministru specifisko uzvedību. Lielākā problēma ir stabilitātes un prognozējamības trūkums, ja investori nevar plānot pat gada ietvaros, tad par ko mēs vispār runājam. Nekoncentrējaties tikai uz ugunsgrēka dzēšanu, koncentrējieties uz ilgtermiņa perspektīvu." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"Viens vārds - koncentrēšanās. Plānojot stratēģisko attīstību pēc Covid, skatoties uz prasmju komplektiem, mēs nevaram būt konkurētspējīgi visās jomās, mums ir jābūt izvēlēties, kur konkurēt un ko nemēģināt darīt. Ja mēs nekoncentrēsim uzmanību, mēs vienmēr būsime viduvējības it visā. Tāpēc tagad ir jāizlemj. LIAA norādīja, ka tagad raugās uz 12 nozarēm - tik maza valsts, kāda ir Latvija - mēs nevaram būt izcili 12 nozarēs, ņemot vērā demogrāfiju un cilvēku faktoru - mēs nevaram būt izcili. Premjerministra darbs ir reizēm padarīt dažus cilvēkus nelaimīgus, un tas ir pieņemami." (IKT uzņēmums)

"Es domāju, ka gadu gaitā mēs esam redzējuši ļoti nelielu pozitīvu izmaiņu tiesībsargājošo iestāžu un tiesiskajā sistēmā. Krimināllietas tiek izmeklētas ļoti lēni, ja to vispār dara, un tiesām ir vajadzīgi gadi, lai pieņemtu nolēmumu. Tas nav tikai finansējuma jautājums, bet veids, kādā šīs iestādes ir organizētas un pārvaldītas. Es noteikti ticu, ka šīs jomas ir kritiski svarīgas, lai nākotnē saglabātu pozitīvu uzņēmējdarbības klimatu." (IKT uzņēmums)

"Ir trīs galvenie punkti: izglītība, bankas, tiesas. Mums ir vajadzīgs vairāk tehnoloģiju cilvēkiem, kas absolvē universitātes, mēs neredzam, ka studiju kvalitāte būtu uzlabojusies. Mums ir jāinvestē izglītībā šeit, lai nebūtu jāimportē cilvēki no Ukrainas vai Kazahstānas. Nav nekā pret šiem cilvēkiem, bet mēs neko nedarām, lai attīstītu vietējos talantus. Es ticu, ka ar laiku banku situācija stabilizēsies, šobrīd tā ir

viena vienīga sāpe. Par laimi, tiesas nav problēma, bet sistēmas dēļ procesi ilgst mūžību.” (IKT uzņēmums)

“Pozitīvas ziņas piemin virsrakstos, bet uzmanība ir jākoncentrē uz šo pozitīvo plānu īstenošanu, jo, ja idejas ir lieliskas tikai uz papīra, tas nedod lielas cerības.

Lai investori justos komfortabli, labiem vārdiem ir jāklūst par labiem darbiem, valstij ir jāpievērš vairāk uzmanības tam, kā jūtas investori, mēs maksājam lielāko daļu nodokļu.

Vienlaicīgi mums ir jāpievērš vairāk uzmanības digitalizācijai, un ļoti palīdzētu tehnoloģisko jauninājumu izmantošana tiesu sistēmā, izmantosim Austrijas piemēru, kā panākt lieliskus tiesvedību rezultātus - iesaistītās puses apmainās ar dokumentiem un informāciju un koncentrē uzmanību tikai uz to lietas aspektu, kur viedokļi atšķiras.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Pirms tirgus atvēršanas migrantu darbaspēkam apsveriet visas iespējas, lai samazinātu esošo pabalstu saņēmēju loku un iesaistītu viņus darba tirgū. Mūsu skatījumā tas attiecas uz sociālo pabalstu saņēmējiem (ilgtermiņa bezdarbniekiem). Kaut kas šajā sistēmā ir pavisam nepareizi.” (IKT uzņēmums)

“Valsts atbalsta programmas - tām ir jābūt labi finansētām un saprātīgām, tām būtu jākalpo, lai gan attīrītu uzņēmējdarbības vidi, gan uzlabotu Latvijas konkurētspēju, kā arī lai investīcijas varētu kļūt kvalitatīvākas. Ar to es domāju investīcijas, kas vispozitīvāk ietekmē ekonomiku. Kādas investīcijas dos visvairāk pievienotās vērtības - darbinieku skaita ziņā, konkurētspējas ziņā, samaksāto nodokļu ziņā - tie ir jautājumi, uz kuriem būtu jākoncentrējas.

Ēnu ekonomika ir bijusi problēma tik ilgi, cik vien atceramies, tā nevar palielināties pandēmijas laikā vai arī tā mazinās ticību valstij. Raugoties uz visām diskusijām dažu pēdējo mēnešu laikā par noteiktiem režīmiem, problēma nav ar autoriem, ja skatāmies uz autoratlīdzību maksājumiem, problēmu rada citu profesiju pārstāvji, kas izmanto šo režīmu savā labā. Ja valdība koncentrē uzmanību uz autoru un mūziķu aplikšanu ar nodokļiem, tā necinās ar patieso problēmu. Tas pats attiecas uz PVN problēmām, mēs nekoncentrējamies uz cīņu pret patieso ienaidnieku.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Jūsu krēsls ir daudz karstāks nekā mūsējie. Par to, ko jau esat spējis panākt, es varu tikai izteikt atzinību. Lai izdarītu vēl vairāk par to, ko esat jau izdarījis, mums ir jāuzlabo politiskā kultūra un vadošās elites emocionālā inteliģence. Reizēm mums fiziski nav piekļuves šiem gaišajiem prātiem un ambiciozajiem cilvēkiem, ar kuriem mēs vēlamies strādāt, lai padarītu Latviju labāku. Mums ir daudz skaļu cilvēku, kas rada lielu troksni, un ir grūti no šī trokšņa kaut ko atlasīt. Premjerministra kungs, lai Jums izdodas pieņemt kvalitatīvus stratēģiskos lēmumus un uzlabot politisko kultūru, kā arī valdības kvalitāti un turpināt strādāt tieši tāpat, kā esat darījis līdz šim.” (Ražošanas uzņēmums)

“Stabilitāte, prognozējamība, caurskatāmība un dialogs ir pievilcīga investīciju klimata stūrakmeņi. Īpaši tagad, kad ekonomika saskaras ar Covid - 19 globālo ietekmi, šīs vērtības kļūst svarīgākas nekā jebkad, lai nodrošinātu ilgtspēju un stabilu atveseļošanu.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Ja esat ārvalstu investors, kas ienāk Latvijā, izšķiroši svarīga ir ekonomiskās un tiesiskās vides stabilitāte. Jebkura valsts, kas vēlas sekmīgi piesaistīt ārvalstu investīcijas, zaudējot šo uzticību - ir ārkārtīgi grūti uzticību atgūt. Tam ir vajadzīgs daudz laika, un būs dārgi pierādīt, ka investori kādai valstij var uzticēties. Ārvalstu investīciju piesaistē valda liela konkurence, Baltijas valstis ir konservatīvākas attiecībā uz budžetiem, tāpēc jūs nevarat atļauties daudz kļūdu.” (Ražošanas uzņēmums)

“Mēs aicinām valdību un prezidentu veikt vairāk izmaiņu, ja rodas ekonomikas pārkaršanas problēma. Latīņa ir jāceļ augstāk un tas ir jādara drosmīgāk. Vairāk darbības, caurskatāmāka nākotne, lai situācija varētu būtiski uzlaboties.” (Ražošanas uzņēmums)

“Es domāju, ka jāstrādā pie izglītības sistēmas, mums ir jāpaaugstina mūsu universitāšu konkurētspēja. Darbaspēka prasmju uzlabošana, tā ir kritiski svarīga joma, uz kuru mums jākoncentrē uzmanība. Svarīgam faktoram ir jābūt valsts sektora digitalizācijai, mums ir vajadzīgs valsts CIO, kas ir atbildīgs

par visiem digitālajiem procesiem, ja vēlamies būt konkurētspējīgi šajā aspektā.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Ilgtermiņā ir ļoti svarīgi, kā mums veicas īstermiņā. Jūs to jau darāt, bet ir jāturpina pārvaldīt krīzi atbildīgi, paturot prātā ilgtermiņa skatījumu, cerot, ka ekonomika ātri atveseļosies, kad būsīm pārvarējuši vīrusu. Kritiski svarīgi ir līdzsvarot īstermiņa un ilgtermiņa mērķus. Lai veicas!” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Turpiniet iesākto, Jums lieliski izdodas. Visas plānotās izmaiņas patiešām ir jāapspriež ar nozari, uzņēmumi ir ļoti atvērti sadarbībai. Ir jānotiek diskusijām - tas ir ļoti svarīgi. Un, lai precizētu, diskusija nenozīmē vienu sanākumi, kur uzņēmumiem tiek sniegta informācija par to, kādas būs izmaiņas, bet gan faktiski mūsu viedokļu un pieredzes uzskatīšanu. Diskusijām un sarunām ir jābūt reālām un dziļām. Šai sadarbībai ir jābūt balstītai uz būtību, nevis tikai formalitātēm.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Tika padarīts labs darbs, lai apturētu Covid-19 izplatīšanos, reakcija uz situāciju bija ātra un pasākumi bija samērīgi. Ir svarīgi saglabāt samērīgumu un atcerēties par uzņēmumiem un investoriem, kad tiek pieņemti valdības pasākumi. Ir svarīgi apsvērt izmaiņu nodokļu sistēmā ietekmi uz uzņēmējdarbību un ekonomiku kopumā; Mums ir jābūt moderniem un jādodomā par digitalizāciju, izmaiņām pasaulē. VID vēl joprojām uzskata, ka pārbaudes ir jāveic papīra formātā, bet mēs to varam importēt digitāli. Kases aparāta sertifikācija aizņem 7 mēnešus, mūsu nozare ir gatava digitalizācijai.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Premjerministram ir izdevies izveidot un noturēt uz pareizā ceļa šo ļoti dažādo valdību, Jūs esat paveicis lielisku darbu - tas ir pateicoties Jūsu profesionalitātei un diplomāta spējām - tas ir ļoti pozitīvi. Izaicinājumi, ar kuriem Jūs saskaraties, ir milzīgi, mēs redzam, ka Jūs varat tikt galā ar šo spiedienu, Jūsu lēmumi ir bijuši ļoti nobrieduši, Jūsu rīcības ir bijušas ļoti nobriedušas, Jūsu reaģēšana uz problēmām ir ātra. Tas ir ļāvis labi risināt Covid situāciju, mazie skaitļi pavasarī deva mums laiku sagatavoties kaut kam sliktākam, kas notiek šobrīd. Es domāju, ka reakcijai būtu jābūt līdzīgai, kāda tā bija pavasarī. Es saprotu ekonomiskās sekas, taču veselība ir pirmajā vietā. Jebkurā gadījumā es Jums uzticos, jūs esat paveicis daudz pozitīva Latvijai. Jūsu vadībā ir uzlabojusies uzņēmējdarbības kultūra un vide. Bankas vēl joprojām ir sāpe, bet tas ir tikai viens negatīvs aspekts, mēs pārgājām no situācijas, kad kontroles nebija, uz pārmērīgu kontroli - tagad mums vajadzētu palikt kaut kur pa vidu.” (Ražošanas uzņēmums)

“Jūs jau esat izdarījis ļoti daudz, lai paaugstinātu investoru ticību Latvijai, mums jāturpina darbs, lai panāktu caurskatāmu uzņēmējdarbības vidi, un mums jāstrādā, tiecoties uz izcilību. Kā FICIL šogad jau ir daudzkreiz teikusi - paceliet latīņu augstāk! Citādi mēs neatradīsim savu vietu pasaulē, jo mēs esam pārāk mazi, mēs nevaram paļauties uz skaitļiem, bet varam paļauties uz izcilību. Negaidīsim, kad kāds mums kaut ko iedos, bet strādāsim, lai to sasniegtu paši - tad viss būs labāk.” (IKT uzņēmums)

“Jums ir jāinvestē darbaspēkā, Jūs varat nodrošināt kvalitatīvu darbaspēku, investējot veselības aprūpes sistēmā un izglītības sistēmā. Šī slimības lapu izsniegšanas problēma ir ļoti plaši izplatīta. Lūdzu, koncentrējieties arī uz tiesiskuma uzlabošanu šajā valstī un iekšējās tiesību sistēmas darbībām, šobrīd tā ir pārāk neprognozējama. (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Ļoti svarīga ir valsts uzņēmumu kotēšana, kapitāla pārkāpumi tirgū, kapitāla tirgu attīstība. Lietuvas uzņēmums plāno IPO, viņu plāns ir piesaistīt pusmiljardu finansējuma caur IPO, tas palielinās Lietuvas IKP par 1%. Valsts uzņēmumiem ir liela ietekme ekonomikā, kopumā tie nav labi pārvaldīti, valdība kā īpašnieks bieži darbojas vāji. Mēs nedomājam par attīstību, mums pieder stratēģiskie aktīvi tikai tāpēc, lai tie būtu. Mēs neprivatizējam uzņēmumus, jo sabiedrība to neatbalstītu. Ja mēs vēlamies attīstīties un piesaistīt jaunu kapitālu, mums ir jākotē šie uzņēmumi biržās, tas ir veids, kā atbalstīt uzņēmumu. Latvijas dzelzceļš vadības dēļ lec uz galvas ūdenī, kāda jēga no šādiem uzņēmumiem?” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Valstij ir jāizveido atbalsta programma, kam ir kopīgs virziens ar valsts vīziju. Ir nepieciešams atbalstīt tās nozares, kas var sniegt pievienoto vērtību, nevis atbalstīt neveiksmīgu uzņēmējdarbību.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Mums ir jāizmanto iespēja piesaistīt jaunus investorus un padarīt savu tirgu pievilcīgāku, piemēram, uzlabot tiesību aktus un infrastruktūru investīcijām. Latvija ir interesants tirgus, lai investētu jaunās jomās un strādātu ar finanšu sektoru. Mums ir jāuzlabo ceļu infrastruktūra, lai būtu konkurētspējīgāki. Mums ir labi jūras ostu resursi, kurus nākotnē varētu vairāk attīstīt. Mēs varam Latvijā piesaistīt vairāk loģistikas kapacitātes.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Es gribētu izteikt pateicību par to darbu, ko valdība dara, lai uzlabotu Latvijas investīciju vides konkurētspēju. Ir skaidri redzams, ka ir notikušas pozitīvas izmaiņas, tostarp izmaiņas nodokļu politikā, un ar dažādu organizāciju palīdzību, piemēram, Ārvalstu investoru padomi Latvijā, ir uzlabojies dialogs ar politikas veidotājiem, kas ir veicinājis uzņēmējdarbības vides attīstību.

Mēs apzināmies, ka pozitīvas pārmaiņas un attīstība ir process, kurā aktīvi jāiesaistās gan privātajam, gan valsts sektoram, un ka ne viss ir izdarāms tūlīt. Mēs atzinīgi vērtējam ar valdības darbu panākto progresu, veidojot Latvijas reputāciju, taču, neskatoties uz to, mums ir kopīgi jāturpina šī izaugsme. Ir nepieciešams turpināt veicināt Latvijā strādājošo uzņēmumu konkurētspēju, parādot investīciju vides stabilitāti ar skaidru un prognozējamu nodokļu politiku, tas veicinās gan investīciju, gan Latvijas kā valsts izaugsmi. Šobrīd mūsu kaimiņvalstis ir pāris soļus mums priekšā, bet mums ir visas iespējas uzlabot savu nodokļu sistēmu, liekot īpašu uzsvāru uz darbaspēka nodokļu politiku, kas šobrīd var ierobežot biznesa attīstību. Mūsu priekšlikums būtu novērtēt citu Baltijas valstu pieredzi, lai panāktu uzlabojumus šajā jautājumā.

Pārtikas nozarē kā milzīgs izaicinājums saglabājas nepietiekamais darbaspēks, īpaši augsti kvalificēta darbaspēka nepieejamība. Pēc dažiem gadiem mēs atvērsim ražotni, kurā būs 250 jaunas darbavietas. Šis izaicinājums rada nopietnu draudu ilgtermiņā ne tikai mums, bet visai pārtikas nozarei kopumā, kā arī Latvijas konkurētspējai, ražošanas paplašināšanai un ekonomikas attīstībai. Darbaspēka pieejamības problēma ir bijusi mūsu darba kārtībā jau ilgu laiku, un, ņemot vērā mūsu investīciju plānus, pieprasījums pēc darbaspēka tikai palielināsies. Kā risinājumu mēs paredzam sezonālo strādnieku ievešanu valstī, koncentrējoties uz tādiem nosacījumiem kā algas nozarē un vienkāršots imigrācijas process.

Papildus tam, lai veicinātu Latvijas konkurētspēju attiecībā uz investīcijām starptautiskā mērogā, kā arī palielinātu eksporta iespējas, ir vitāli svarīgi turpināt darbu, lai risinātu ar obligātā iepirkuma komponenti (OIK) saistītās problēmas.

Kā pēdējo, bet noteikti ne mazsvarīgāko vēlos minēt apzinīgas un godīgas uz dialogu orientētas zaļās politikas attīstību Latvijā. Šī procesa īstenošanā, tostarp jautājumos par dabas resursu nodokli, ir nepieciešams aktīvi iesaistīt pārtikas nozari. Mēs jau daudzus gadus aktīvi īstenojam ilgtspējas stratēģiju, pakāpeniski kļūstot arvien draudzīgāki videi. Īstenošanas un izpētes stadijā ir neskaitāmi attīstības projekti, tāpēc mūsu uzņēmums un arī citi tirgus dalībnieki var sniegt būtisku pievienoto vērtību zaļās ekonomikas politikas veidošanā un virzīšanā.” (Ražošanas uzņēmums)

“Krīzē ir nepieciešamas jaunas pieejas un inovatīvs risinājums: ja vecā infrastruktūra nav piemērota, tā ir jāmaina. Līderi nav tie, kas atrod kompromisu, bet tie, kas var pieņemt nepopulārus un drosmīgus lēmumus, pamatojoties uz faktiem un informāciju, nevis emocijām.

Ministriem ir jābūt atbildīgiem par pārmaiņām, un premjerministrs ir atbildīgs par to, lai nodrošinātu, ka reformas notiek un tās notiek pareizajā ātrumā.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Mūsu valstī valsts sektors, ar dažiem izņēmumiem, uzskata, ka tas atrodas visa centrā un ir iemesls, lai jebkas notiktu. Šai attieksmei ir jāmainās, valsts sektoram ir jābūt vairāk orientētam uz klientiem, tam ir jāsakrata sabiedrība un uzņēmumi kā klienti. Valsts sektoram ir jābūt orientētam uz pakalpojuma sniegšanu.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Es vēlētos lūgt beidzot noteikt veselības aprūpes sektoru kā prioritāti ne tikai uz papīra, bet faktiski īstenot to reālajā dzīvē. Sadarbojieties ar nozarēm un citām ieinteresētajām pusēm, mēs esam šeit, lai

palīdzētu, īpaši gadījumos, kad jāapspriež sarežģīti jautājumi. Ir jāatrisina datu jautājumi veselības aprūpes sektorā un arī pārējā valsts sektorā. Pieejami dati ne tikai palīdzēs ārstiem pieņemt labākus lēmumus, bet arī ļaus pašiem pacientiem būt labāk informētiem par problēmām un savlaicīgāk vērsties pēc palīdzības. Mums nevajag apkopot datus tikai datu iegūšanas dēļ, kā tas ir tagad, mums tie ir jāanalizē un jāizmanto, lai uzlabotu sistēmu un cilvēku veselību.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Skaidri pasākumi, lai mazinātu ēnu ekonomiku un sasniegtu premjerministra apņemšanos (FICIL Augsta līmeņa sanāksmē 2020. gadā) samazināt to no 23% līdz 18% no IKP.” (Ražošanas uzņēmums)

*“(1) Ambiciozi mērķi, (2) Cilvēkkapitāls, (3) Caurskatāmība
(1) LV ir jānosaka augstāki, ambiciozāki mērķi (nav OK būt 3. vietā Baltijā), (2) REĀLAS reformas izglītības un veselības aprūpes sektoros, (3) Caurskatāmības princips it visur (nulle iecietība pret ēnu ekonomiku un korupciju)” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)*

“Uzņēmums aicina valdību cīnīties pret korupcijas problēmām. Uzņēmums uzsver, ka ir nepieciešams nevis paaugstināt godīgo spēlētāju atbildību un pienākumus, bet drīzāk vērsties tieši pret pārkāpējiem. Jāņem vērā stabilitāte.

Mums ir jārada labvēlīgi apstākļi uzņēmējdarbības attīstībai Latvijā, vairāk jādomā par stabilitātes saglabāšanu Latvijā un vairāk jākoncentrējas uz ārvalstu investoriem.

Komplimenti FICIL. Uzņēmuma skatījumā ārvalstu investori ir vieni no godīgākajiem tirgus dalībniekiem un visgodīgākie nodokļu maksātāji Latvijā, tāpēc būtu jāpievērš nopietna uzmanība viņu novērojumiem un rekomendācijām, un viņu viedokļi nopietni jāņem vērā visos attiecīgajos jautājumos.” (IKT uzņēmums)

“Sinhronizējiet “Rīgas salu” ar pārējo Latviju, un ieguvumi būs vairākkārtīgi. Lai nonāktu pie ilgi gaidītās tiesiskās valsts, iztrūkst viens elements: likvidēt nesodāmības jēdzienu. Tam būs milzīga ietekme uzņēmējdarbības klimata uzlabošanā.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Kā reģionālā vadošā nozare aviācijas sektors zaudēs visus privātos investorus, spēku un līdera pozīcijas. Mums ir nepieciešama papildu uzmanība un atbalsta pakotne, īpaši pagarinot dīkstāves pabalstu vismaz līdz 2021. gada jūnijam, nodokļu priekšrocības un aizdevumu fonds.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Es vēlētos teikt atzinības vārdus premjerministram. Ņemot vērā situāciju un apstākļus, kādos Jums bija jāstrādā - noņemu cepuri Jūsu priekšā, šķiet, ka Jums ir izdevies saglabāt vēsu prātu šajā situācijā. Jūs tiešām ļoti labi darāt darbu, mēs varam uzreiz redzēt, ka valsts vadītājs ir uzņēmējs, jo Jūs domājat atšķirīgi - Jūs vadāt valsti atšķirīgi, un es teiktu, ka pozitīvi atšķirīgi. Vēlu Jums spēku un labu veselību.” (IKT uzņēmums)

“Mēs redzam visu šobrīd ostās notiekošo, šis ir īstais laiks, lai iedziļinātos un skatītos, kas stāv aiz kādām darbībām ostās; lūdzu, izmantojiet labākās prakses piemērus no citām valstīm. Daudzi uzņēmumi, kas darbojas ostās, atver bankas kontus citās valstīs, šo sarežģījumu dēļ uzņēmumi iet prom, mēs zaudējam daudz investīciju, jo nemeklējam risinājumus, tikai pilnībā likvidējam sarežģītākās lietas. Kamēr cilvēki strādā no mājām, ir svarīgi neaizvērt skolas, jo ir grūti mācīt mājās bērnus un vienlaicīgi arī strādāt.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“God. Kariņa k-gs,

Es aicinu Jūs pievērst uzmanību, ciešāk palūkoties, kas notiek tūrisma sektorā. Viesnīcu operatori un īpašnieki labi apzinās ieviesto ierobežojumu nepieciešamību, praktiski apturot mūsu uzņēmējdarbību, un mēs sagaidām tādu pašu izpratni no valdības puses. Līdz šim sniegtie nozares glābšanas mehānismi nedarbojas. Arī jaunākie EM priekšlikumi, spriežot pēc šodienas (27. oktobra) publikācijām masu medijos, ir vāji un neskaidri. Diemžēl teorija un prakse bieži nesaskan.

Ja mūsu valstī valsts sektora pienākums ir lemt par tiesiskumu, nevis risināt lietas pēc būtības, lūdzu, mobilizējiet valdības ministrus, uzdodiet viņiem uzlabot attiecīgos noteikumus vai vēlreiz izskaidrot jau

pieņemtos noteikumus cilvēkiem, kas tos pielieto praksē. Nodrošiniet, lai sākumā vismaz vienkārši tiktu pildīti valdības solījumi. Tikai tādā gadījumā būs iespējams analizēt, vai esošie risinājumi būs pietiekami, lai glābtu šo nozari.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Ārvalstu investoriem nav lielākas problēmas par nenoteiktību un prognozēšanas neiespējamību, tas ir cieši saistīts ar mūsu tiesību aktu izmaiņām un pēkšņiem trešā lasījuma pārsteigumiem. Ir vitāli svarīgi nodrošināt stabilu vidi. Ir jābūt veidam, kā panākt šo prognozējamību, ja es varēšu pateikt sava uzņēmuma valdei, ka nodokļu sistēma 5 gadus nemainīsies un tiesību akti tiks pamatīgi apspriesti ar iesaistītajām personām - tas būs liels solis uz priekšu, lai sajustu, ka investīcijas Latvijā ir aizsargātas. Mēs apzināmies, ka šis ir milzīgs darbs, bet tas ir padarāms darbs tādām premjerministram, kāds esat Jūs.” (IKT uzņēmums)

“Ir jārisina ostas pārvaldes modeļa jautājums - lūdzu, uzklausiet, ko saka uzņēmumi, uzņēmumiem ir jāstrādā šajā investīciju klimatā, tāpēc ir svarīgi, ka Jūs uzklausāt. Ir iniciatīvas, lai mainītu ostas pārvaldības modeli, taču to nevajadzētu mainīt tikai mainīšanas pēc, ir jāiesaista uzņēmumi, kam šajās ostās ir jāstrādā. Pārvaldībai ir jābūt profesionālai, nevis politiskai.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Ir jāsapņo un jāraugās uz dzīves gaišo pusi. Runājot ar cilvēkiem Latvijā, bieži viņi min iemeslus, kāpēc kaut ko nedarīt, reizēm ir jāskatās uz riskēšanas pozitīvo pusi. Latvijā ir visi nepieciešamie priekšnoteikumi. Esiet godīgs, nesatraucieties par cilvēkiem, kas ir pret kaut ko, esiet elastīgs un rīkojieties caurskatāmi - strādājiet, lai panāktu rezultātu. Nav no jauna jāizgudro ritenis, daudzas problēmas Rietumeiropā jau ir atrisinātas, izmantojiet citu valstu pieredzi. Izmaiņas rada iespējas.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

1. pielikums. Vadlīnijas intervijām: 2020. gada pētījums

FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā

Vadlīnijas intervijām

1. Kādi ir bijuši **trīs galvenie izaicinājumi** jūsu uzņēmumam (Latvijā) 2020. gadā/ kopš 2020. gada marta?
2. **Kā šie izaicinājumi ir atrisināti** (ja ir atrisināti)/ kas būtu nepieciešams, lai tos atrisinātu (ja vēl joprojām saskaraties ar iepriekš norādītajiem izaicinājumiem)?
3. Kādas Jūsu skatījumā ir **Latvijas prioritātes, lai vislabāk izmantotu Covid-19 atbalsta pasākumus un līdzekļus, kas pieejami no ES?**
4. **Lūdzu, novērtējiet skalā no 1 līdz 5 (kur “1” nozīmē “nekonkurētspējīgs vai nepieciešama uzlabošana” un “5” nozīmē “ļoti konkurētspējīgs”)** šādus Latvijas ekonomiskās konkurētspējas virzītājus pašreizējā redzējumā.

Joma	1 (pavisam nekonkurētspējīgs) – 5 (ļoti konkurētspējīgs)
Uzņēmējdarbības kultūra	
Demogrāfija (iedzīvotāju skaita palielināšanās)	
Izglītība un zinātne / inovācijas	
Veselības aprūpes sistēma	
Sociālā aizsardzība	
Infrastruktūra (ceļi, elektroapgāde u. c.)	
Iekšzemes pieprasījums	
Ārējais pieprasījums (eksports)	
Nozares (ko pārstāv jūsu uzņēmum) tradīcijas Latvijā	
Darbaspēka pieejamība (vadības līmeņa)	
Darbaspēka pieejamība (manuālā darba darītāju)	
Darbaspēka efektivitāte	
Zemas ražošanas izmaksas	
Monētārā politika	
Nodokļu sistēma	
Tiesiskā sistēma	
Dzīves līmenis Latvijā	
Attieksme pret ārvalstu investoriem	
Investīciju stimuli	
Aizsardzība	
Digitalizācija	
Energoresursi	
<i>Cits (lūdzam konkretizēt)</i>	

5. VAI PĒDĒJO 12 MĒNEŠU LAIKĀ IR NOTIKUŠAS KĀDAS POZITĪVAS IZMAIŅAS šajās galvenajās problemātiskajās jomās, kas minētas iepriekšējā gadā, saistībā ar jūsu uzņēmējdarbību Latvijā:

	<i>J</i>	<i>D</i>	<i>N</i>	<i>Īss komentārs: cik svarīgi ir šie jautājumi? Vai politikas veidotāji ir īstenojuši kādas labas iniciatīvas? Vai redzama kāda “gaisma tunēļa galā”?</i>
Demogrāfija				
Darbspēka pieejamība				
-zilo apkaklišu				
-balto apkaklišu				
Augstākās izglītības un zinātnes līmenis Latvijā				
Uzņēmējdarbības likumdošanas kvalitāte				
Nodokļu sistēmas kvalitāte				
Valdības sniegtais atbalsts un komunikācija ar politikas veidotājiem				
Uzņēmēju neētiska vai nelikumīga rīcība, negodīga konkurence				
Nenoteiktība				
Latvijas tiesu sistēma				
Latvijas veselības aprūpes sistēma				
Latvijas finanšu sektora stabilitāte				

6. Lūdzu, novērtējiet skalā no 1 līdz 5 (kur “1” nozīmē “slikts”, “3” nozīmē “viduvējs” un “5” nozīmē “izcils”) Latvijas politikas veidotāju darbu, kas ir paveikts pēdējo 12 mēnešu laikā, lai uzlabotu investīciju klimatu Latvijā

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Komentārs:

7. Kopumā no jūsu kā investora viedokļa, vai pēdējo 12 mēnešu laikā ir uzlabojusies Latvijas pievilcība investīcijām?

1	2	3	4	5
Nepavisam	Tikai nelieli uzlabojumi	Daži pozitīvi uzlabojumi	Jā, ir uzlabojusies	Jā, ir ievērojami uzlabojusies

Komentārs:

8. Vai jūsu uzņēmums plāno palielināt investīcijas Latvijā? Ja jā, tad kādos apstākļos un kādā periodā/summā? Ja nē, kāpēc?

Komentārs:

9. Vai 2020. gadā jūsu uzņēmuma (Latvijā) apgrozījums, peļņa un darbinieku skaits ir palielinājies/ samazinājies vai saglabājies iepriekšējā līmenī (Covid-19 ietekme)?

10. Jūsu ziņojums Ministru prezidentam, kuru piegādājam slēgtā aploksnē: viena vai divas rindkopas par to, kas būtu jādara, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi Latvijā no ārvalstu investoru viedokļa.

2. pielikums. Ārvalstu investori, kas piedalījās 2020. gada pētījumā.

AFI Europe

AFI Europe ir vadošais nekustamo īpašumu attīstības un investīciju uzņēmums, kas darbojas Centrāleiropā un Austrumeiropā, un koncentrējas uz liela apjoma komerciālo un dzīvojamo projektu attīstību. Uzņēmumam pieder un tas attīsta un pārvalda īpašumus un projektus Bulgārijā, Čehijas Republikā, Vācijā, Ungārijā, Latvijā, Polijā, Rumānijā un Serbijā, bet uzņēmuma štata darbinieku komandu veido aptuveni 200 profesionāļu. Galvenā mītne atrodas Nīderlandē, AFI Europe ir daļa no AFI Grupas – starptautiska holdinga un investīciju konglomerāta.

All Media Baltics

Starptautisks aktīvu pārvaldības uzņēmums Providence Equity Partners, kura darbību virza inovācijas un iespējas plašsaziņas līdzekļu nozarē, 2017. gada oktobrī iegādājās Modern Times Group plašsaziņas līdzekļu uzņēmumu (Free-TV), abonēšanas un satura izplatīšanas uzņēmumus (Pay-TV), un ciparu un radio uzņēmumus Baltijas valstīs. Tagad uzņēmums darbojas kā All Media Baltics. All Media Baltics zīmoli ir: TV kanāli: TV3, LNT, TV6, Kanāls 2, 3+, TV8, TVPlay Sports, TV1000 Premium; radiostacijas : Star FM, Radio Volna un Power Hit Radio; lielākais AVOD video portāls TVPlay; digitālā reklāmas platforma SmartAD; ziņu un izklaides portāli: Skaties.lv, Uudised.ee, Buduaar.ee un TV3.lt, kā arī lielākā SVOD platforma Baltijas valstīs, TVPlay Premium un viens no vadošajiem TV pakalpojumu sniedzējiem Baltijā, TVPlay Home.

Balta (daļa no PZU grupas)

PZU ir viena no lielākajām finanšu iestādēm Polijā, kā arī Centrāleiropā un Austrumeiropā. Turpinot 200 gadu tradīciju, PZU nodrošina visaptverošu apdrošināšanu visās galvenajās privātajās, valsts un tautsaimniecības nozarēs. PZU Grupa arī pārvalda atvērto pensiju fondu, ieguldījumu fondus un uzkrājumu programmas. PZU 2014. gadā iegādājās BALTA. Ar gandrīz 28 gadu pieredzi BALTA ir vadošais ne-dzīvības apdrošināšanas uzņēmums Latvijā ar gandrīz 600 darbiniekiem, tai skaitā 300 aģentu un 42 filiāļu izplatīšanas tīklu visā Latvijā. BALTA ir arī visveiksmīgākais apdrošināšanas zīmols Latvijā, kā arī pēdējo 16 gadu laikā, vēl bez citām atzinībām un apbalvojumiem, ticis atzīts par godīgāko apdrošinātāju SKDS veiktajā patērētāju aptaujā.

BITE

BITE jau vairāk nekā četrpadsmit gadus ir visstraujāk augošais mobilo sakaru operators Latvijā, nodrošinot modernus, inovatīvus mobilo sakaru pakalpojumus, kas atbilst klientu vēlmēm un vajadzībām. Pašlaik vairāk nekā 20 000 uzņēmumu ir izvēlējušies BITE par savu informācijas tehnoloģiju un telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju. BITE ik gadu sava tīkla infrastruktūras un pakalpojumu attīstībā iegulda aptuveni 10% no apgrozījuma. Pašlaik jaudīgais BITE 4G internets jau ir pieejams 99,99% valsts iedzīvotāju, kas arī kalpo par iemeslu 5G tīkla ieviešanai. BITE pirmā 5G stacija tika uzbūvēta 2019. gada jūnijā.

Baltic Insurance Company

BTA ir apdrošināšanas tirgus līderis Baltijas valstīs, kas piedāvā plašu ne-dzīvības apdrošināšanas pakalpojumu klāstu. Vienna Insurance Group AG, kas ir Eiropā vadošais apdrošinātājs, kļuva par uzņēmuma lielāko akcionāru 2016. gadā, iegādājoties 90% sabiedrības kapitāla daļu. 10% sabiedrības kapitāla daļu pieder Balcia Insurance SE. Kopš 2020. gada oktobra "Vienna Insurance Group AG" ir kļuvusi par 100% BTA kapitāla daļu ar balsstiesībām īpašnieci. BTA darbība aizsākās 1993. gadā, un kopš tā laika uzņēmums ir uzkrājis milzīgu pieredzi un tam ir tikpat lielas ambīcijas panākt izaugsmi. Mūs raksturo inovācija, efektivitāte un profesionāla gandrīz 1000 darbinieku komanda visā Baltijas reģionā. BTA rīcībā ir bagātīgi resursi, lai attīstītos kopā - gan

kā uzņēmums, gan sabiedrības loceklis. Šo 25 gadu laikā BTA zīmols ir kļuvis atpazīstams ne tikai Baltijas valstīs, bet arī Eiropā. BTA ir vārds, kuru saista ar drošību un stabilitāti, kas var izvest caur nenoteiktības jūru tieši tāpat kā jaudīgs kuģis izved caur vētru, nenovirzoties no kursa. Šis uzticamais partneris ļauj mums augt un apgūt pasauli, nešauboties par apdrošināšanas izvēli.

Circle K

Couche-Tard ir Kanādas nelielo mazumtirdzniecības veikalu nozares līderis. Amerikas Savienotajās Valstīs uzņēmumu vadīto veikalu skaita ziņā tas ir lielākais neatkarīgais nelielo mazumtirdzniecības veikalu operators. Eiropā Couche-Tard ir līderis nelielo mazumtirdzniecības veikalu vidū un autotransporta degvielas mazumtirdzniecībā Skandināvijas valstīs (Norvēģijā, Zviedrijā un Dānijā), Baltijas valstīs (Igaunijā, Latvijā un Lietuvā), kā arī Īrijā, ir nozīmīgs spēlētājs arī Polijā. Turklāt saskaņā ar licencēšanas līgumiem ar Circle K zīmolu strādā aptuveni 2250 veikali 16 citās valstīs un teritorijās (Kambodža, Ķīna, Kostarika, Ēģipte, Guama, Honduras, Honkonga, Indonēzija, Jamaika, Makao, Meksika, Mongolija, Jaunzēlande, Saūda Arābija, Apvienotie Arābu Emirāti un Vjetnama), izveidojot tīklu visā pasaulē ar vairāk nekā 16 000 veikalu.

Coca-Cola

Coca-Cola Company ir dzērienu ražošanas uzņēmums, kas piedāvā vairāk nekā 500 zīmolu vairāk nekā 200 valstīs un teritorijās. Papildus uzņēmuma Coca-Cola zīmoliem mūsu portfeli ietilpst arī citi pasaules vērtīgākie dzērienu zīmoli, piemēram, Fanta, Innocent kokteiļi un sulas, Powerade sporta dzērieni, Sprite, Vitaminwater un ZICO kokosriekstu ūdens. Mēs pastāvīgi pārveidojam savu portfeli, sākot no cukura samazināšanas dzērienos un beidzot ar jaunu inovatīvu produktu ieviešanu tirgū. Mēs arī cenšamies samazināt ietekmi uz vidi, atjaunojot ūdeni un veicinot otrreizēju pārstrādi. Ieskaitot mūsu pudeļu uzpildīšanas partnerus, mēs nodarbinām vairāk nekā 700 000 cilvēku, palīdzot radīt ekonomiskās iespējas vietējām kopienām visā pasaulē.

Cognizant

Cognizant ir viens no pasaules vadošajiem profesionālo pakalpojumu uzņēmumiem, pārveidojot klientu uzņēmējdarbības, darbības un tehnoloģiju modeļus atbilstoši digitālajam laikmetam. Mūsu nozarē balstītā konsultatīvā pieeja palīdz daudzām pazīstamākajām organizācijām jebkurā nozarē un ģeogrāfiskajā zonā veidot un vadīt inovatīvākus, efektīvākus uzņēmumus. Mēs palīdzam klientiem veikt digitālos darījumus plašā mērogā un ātrumā - mērogā, kas nepieciešams, lai pārveidotu viņu sarežģītās organizācijas, lai izmantotu milzīgās iespējas, ko sniedz jaunākās tehnoloģijas, un ātrumā, ko sagaida klienti, partneri un īpašnieki. Īstenojot plaša mēroga digitalizāciju klientiem, mēs sistemātiski pārdomājam, kā viņu organizācijās vērtība tiek radīta it visur. Cognizant Latvia ir viens no jaunākajiem Cognizant piegādes tīkla jaunpienācējiem Eiropā, kur galvenā uzmanība tiek pievērsta pilnam IT pakalpojumu ciklam no tuvzonas vietām Eiropā. Cognizant Latvia iesaista lielākos Eiropas uzņēmumus, lai īstenotu klienta partneru stratēģiju piegādātāju apvienošanai un Biznesa atbalsta pakalpojumu (BSS) pakešu lietojumprogrammu pārveidošanai, lai nodrošinātu digitālo redzējumu.

ELKO

ELKO Grupa ir viens no reģiona lielākajiem IT un patēriņa elektronikas preču un risinājumu izplatītājiem. ELKO Grupa pārstāv 400 IT ražotājus un nodrošina plašu produktu un pakalpojumu klāstu vairāk kā 10 000 mazumtirgotāju, vietējo datoru ražotāju, sistēmas integrētāju un uzņēmumu, kas darbojas dažādās nozarēs 31 valstī Eiropā un Centrālāzijā. 2019. gadā Grupas apgrozījums bija 1 883 miljoni ASV dolāru. Šobrīd ELKO strādā vairāk nekā 1500 cilvēku. ELKO Grupa pieder vairākām juridiskajām personām. ELKO Grupas galvenā mītne atrodas Rīgā, Latvijā.

Emergn

Jau no paša sākuma Emergn ir centies radīt noturīgas, pozitīvas pārmaiņas, atbalstot cilvēkus, kuri virza uz priekšu inovācijas. Gadu gaitā mēs esam pievienojuši jaunus talantus, iespējas un pakalpojumus, lai varētu turpināt nodrošināt izcilību pasaules mēroga korporācijām. Emergn konsultanti izprot stratēģijas, rīkus un procesus, kurus uzņēmumi bieži vēlas izmantot, un tā vietā, lai ieteiktu vispārīgus, ārēji piemērojamus risinājumus, mēs strādājam no iekšpuses uz ārpusi, lai īstenotu ilgstošas pārmaiņas jau pašos pamatos.

Emergn šīs izmaiņas ievieš, izmantojot inovatīvus produktus un pakalpojumus, ko mēs veidojam kopā ar saviem klientiem. Mūsu inženieru komandai ir vairāk nekā divdesmit gadu pieredze, izstrādājot īpaši pielāgotus risinājumus dažādās tehnoloģiju platformās un valodās. Šobrīd Emergn komanda atrodas ASV (Bostona un Bentonvila), Īrijā (Dublina), Lielbritānijā (Londona), Latvijā (Rīga, Jelgava, Liepāja un Ventspils), Ukrainā (Dņipro) un Krievijā (Sanktpēterburga un Nižņijnovgoroda).

Ernst & Young Baltic

Ernst & Young ir pasaules līderis revīzijas, nodokļu, darījumu un konsultāciju pakalpojumu jomās. Ieskati un kvalitatīvie pakalpojumi, ko EY sniedz, palīdz veidot pārliecību par un uzticību kapitāla tirgiem un pasaules ekonomikām. Uzņēmums attīsta izcilus līderus, kuri apvienojas, lai kopā izpildītu savus solījumus visām uzņēmuma ieinteresētajām pusēm. To darot, EY ir būtiska loma labākas darba pasaules veidošanā cilvēkiem, klientiem un kopienām.

Eversheds Sutherland

Eversheds Sutherland ir viena no lielākajām juridiskajām firmām pasaulē. Latvijā birojs darbojas ar nosaukumu Eversheds Sutherland Bitāns, bet firma ir saistīta ar birojiem visā pasaulē un atrodas pasaules lielākajos ekonomiskajos centros kopumā 68 birojos un 32 valstīs. Juridiskais birojs sniedz visaptverošu juridisko palīdzību visās uzņēmējdarbības tiesību jomās. Eversheds Sutherland ar gandarījumu informē, ka uzņēmums ir saņēmis prestižo Gada juridiskās firmas balvu šī gada Legal Business Awards.

Evolution Gaming Group

Evolution Gaming Group AB izstrādā, ražo, tirgo un licencē pilnībā integrētus B2B (starp uzņēmumiem) tiešsaistes kazino risinājumus spēļu operatoriem. Kopš uzņēmuma dibināšanas 2006.gadā Evolution ir kļuvis par vadošo B2B pakalpojumu sniedzēju Eiropas tirgū, kura klientu loku veido vairāk nekā 100 spēļu operatori. Patlaban šajā grupā strādā aptuveni 7500 cilvēku, no kuriem lielākā daļa atrodas Latvijā, Gruzijā un Maltā. Mātes uzņēmums ir reģistrēts Zviedrijā.

Food Union

Globāls pārtikas pārstrādes nozares dalībnieks. Food Union – meistari, kas gatavo produktus, kas patīk cilvēkiem no Ziemeļeiropas līdz Ķīnai. Mūsu globālā pārtikas ražošanas uzņēmumu grupa balstās uz padziļinātām zināšanām par tirgu, pastāvīgu inovāciju un patiesu vēlēšanos attīstīt spēcīgus vietējos zīmolus un veicināt mūsu klientu labklājību. Divas ražotnes Latvijā eksportē produktus uz vairāk nekā 25 valstīm, nodarbina vairāk nekā 1500 cilvēku Latvijā un ražo vairāk nekā 400 dažādus produktus Latvijā. Food Union attīsta spēcīgus vietējos saldējuma, piena produktu, konditorejas, ikdienas un saldētu produktu zīmolus, balstoties uz pārtikas pārstrādes uzņēmumu mantojumu visos tirgos, kur darbojamies. Katrā produktu izstrādes solī Food Union pievieno vērtību, izmantojot inovāciju. Laika gaitā par Food Union spēcīgu aizraušanos kļuvusi biznesa inteliģence: lai būtu pārtikas nozares vadībā, mēs apkopojam tirgus datus, sekojam savu produktu rādītājiem un cieši vērojam patērētāju izvēles, izstrādājot jaunus un aizraujošus produktus, ko varētu baudīt mūsu patērētāji.

Fortum

Fortum ir vadošais tīras enerģijas ražošanas uzņēmums, kas nodrošina klientus ar elektrības, apkures un dzesēšanas pakalpojumiem, kā arī viedus risinājumus resursu efektivitātes uzlabošanai. Fortum vēlas iesaistīt klientus un sabiedrību apvienoties pārmaiņām tīrākai pasaulei. Fortum darbojas Latvijā kopš 2007. gada, un kopš 2008. gada ir centralizētās siltumapgādes sistēmas operators Jelgavas pilsētā. Jelgavas spēkstacijā saražotā elektroenerģija tiek pārdota Nord Pool Spot, kā arī lieliem rūpniecības klientiem. SIA "Fortum Latvia" darbība ir saistīta ar elektroenerģijas un siltuma ražošanu koģenerācijas stacijās, kā arī jaunu projektu attīstīšanu. SIA "Fortum Daugavpils" darbība ir saistīta ar siltumenerģijas ražošanu. Fortum strādā 40 valstīs, nodarbinot vairāk kā 19 000 darbinieku.

Graanul Invest

Graanul Invest grupa darbojas bioenerģijas un atjaunojamās enerģijas ražošanas, mežniecības un biomateriālu attīstības jomā. Mēs esam viens no lielākajiem granulu ražotājiem Eiropā, viens no lielākajiem atjaunojamās enerģijas ražotājiem Baltijas jūras reģionā un viens no lielākajiem privātajiem meža zemes īpašniekiem Igaunijā. Graanul Invest grupas sastāvā ir 12 lielas un modernas granulu ražotnes, divas pārdošanas organizācijas, sešas kombinētās siltuma un elektrības ražošanas stacijas (TEC), trīs uzņēmumi, kas nodarbojas ar meža pārvaldību, un viens uzņēmums, kas strādā biotehnoloģijas jomā. Graanul Invest Grupa nodarbina vairāk nekā 660 cilvēku. Uzņēmuma mērķis ir ražot un piegādāt saviem klientiem dabai draudzīgus un kvalitatīvus produktus un veicināt vides saglabāšanu, piegādājot tirgum atjaunojamu kurināmo un samazinot zudumus no standarta cietā kurināmā enerģijas.

Knauf

Knauf ir viens no pasaules vadošajiem moderno izolācijas materiālu, siltināšanas sistēmu, siltumizolācijas kompozītsistēmu, krāsu, grīdas segumu, sistēmu, celtniecības iekārtu un instrumentu ražotājiem. Knauf pieder 250 ražotnes un tirdzniecības organizācijas vairāk nekā 86 valstīs, kur kopā strādā 35 000 darbinieki visā pasaulē. Uzņēmuma Latvijas filiāle tika dibināta 1994. gadā.

KPMG

KPMG darbojas kā neatkarīgu dalībuzņēmumu tīkls, kas piedāvā audita, nodokļu un konsultāciju pakalpojumus, cieši sadarbojoties ar klientiem, palīdzot mazināt riskus un izmantojot iespējas. KPMG dalībuzņēmumi darbojas 153 valstīs. Kopumā dalībuzņēmumos dažādās sfērās strādā vairāk nekā 207 000 darbinieku. Latvijā KPMG tika nodibināts 1994. gadā, un tas strādā Centrāleiropā un Austrumeiropā esošā KPMG ietvaros.

Linstow

Pieder lielam starptautiskam investīciju uzņēmumam Awilhelmsen Group. Viens no vadošajiem Norvēģijas nekustamā īpašuma uzņēmumiem. Kopš 1996. gada Linstow meitasuzņēmums Baltijā ir Linstow Center Management – reģiona vadošais tirdzniecības centru attīstītājs un pārvaldnieks. Linstow Latvijā ir izveidojis piecus tirdzniecības centrus: Alfa, Mols, Galerija Centrs, Origo un Dole, un lielāko tirdzniecības centru Igaunijā – Ülemiste. Linstow Baltijas reģionā pieder arī septiņas viesnīcas, kuras visas pārvalda Radisson ar Radisson Blu un Park Inn zīmoliem. Linstow Grupas nekustamā īpašuma portfeļa vērtība reģionā veido 700 miljonus eiro.

Luminor

Luminor ir trešais lielākais finanšu pakalpojumu sniedzējs Baltijā ar aptuveni 1 miljonu klientu, 2500 darbiniekiem, un tirgus daļu 16,8% apmērā noguldījumos un 19,5% apmērā kreditēšanā 2019. gada 3. ceturkšņa beigās. Kopējais pašu kapitāls ir 1,6 miljardi EUR, un Luminor tiek kapitalizēts ar CET1 koeficientu 18,7%.

Mariner

Maltā bāzētais Mariner ir investors, jūras terminālu un citu loģistikas pakalpojumu attīstītājs un neatkarīgs operators. Kā atbildīgajam par Hili uzņēmuma termināliem un loģistiku Mariner vispārīgais mērķis ir apmierināt konteineru pārvadāšanas nozares pastāvīgi mainīgās vajadzības gan jūras, gan krasta darbībās, lai palīdzētu klientiem sasniegt augstāku efektivitāti. Mariner ir veicis investīcijas divos terminālos – Baltijas konteineru terminālā Rīgā, Latvijā, un Terminal Intermodale Venezia Venēcijā, Itālijā. Abi termināli darbojas kā vitāli savienojumi loģistikas tīklos, no kuru darbības ir atkarīgas starptautiskās, reģionālās un vietējās ekonomikas.

Maxima

Maxima Latvija ir viena no vadošajām mazumtirdzniecības ķēdēm Latvijā, lielākais privātais darba devējs valstī un viens no lielākajiem nodokļu maksātājiem Latvijā. Uzņēmums ir daļa no Maxima Grupe holdinga, kas ir lielākā mazumtirdzniecības veikalu ķēde un darba devējs Baltijas valstīs, Latvijā nodarbinot vairāk nekā 8500 darbiniekus.

MGI Latvia

MGI apņemšanās ir būvēt pamata rīkus un tehnoloģijas, lai vadītu dzīves zinātnes ar inteliģentu inovāciju. MGI koncentrē uzmanību uz izpēti un attīstību, DNS sekvencēšanas instrumentu, reaģentu un saistīto produktu ražošanu un pārdošanu, lai sniegtu atbalstu dzīves zinātnes izpētei, lauksaimniecībā, precīzajā medicīnā un veselības aprūpē. MGI ir vadošais klīnisko augstas caurlaidības gēnu sekvenceru ražotājs, un uzņēmuma multi-omiskās platformas ietver gēnu sekvencēšanu, masas spektrometriju, medicīnas attēlveidošanu un laboratoriju automatizāciju. Uzņēmums ir dibināts 2016. gadā, MGI strādā vairāk nekā 1000 darbinieku, no kuriem gandrīz puse ir izpētes un attīstības jomas darbinieki. MGI darbojas 39 valstīs un reģionos un ir izveidojis lielu skaitu pētniecības un ražošanas bāzes visā pasaulē. Nodrošinot reālā laika, visaptverošus, dzīves ilguma risinājumus, uzņēmuma vīzija ir nodrošināt efektīvus un pieejamus veselības aprūpes pakalpojumus visiem.

Microsoft

Microsoft nodrošina digitālu pārveidošanu viedā mākoņa un viedās tīklu perifērijas laikmetā. Tā misija ir sniegt iespēju katram planētas cilvēkam un organizācijai sasniegt vairāk. Microsoft darbība ir balstīta uz Microsoft Corp. un tās filiālēm, tostarp Microsoft Mobile Oy, kas ir Microsoft meitassabiedrība. Microsoft Mobile Oy izstrādā, ražo un izplata Nokia X mobilos tālrunus un citas ierīces.

Møller Auto

Møller Auto ir vadošais automobiļu mazumtirgotājs Baltijas valstīs. Pamatdarbība ir saistīta ar jaunu un lietotu Volkswagen un Audi automobiļu un oriģinālo rezerves daļu tirdzniecību, automašīnu servisu un tehnisko apkopi. Møller Auto Latvijā nodarbina aptuveni 250 darbiniekus. Møller Auto ir daļa no Norvēģijas uzņēmuma MøllerGruppen, un Baltijas valstīs uzņēmums darbojas kopš 1997. gada.

Narvesen Baltija

Narvesen ir vadošais franšīzes mazumtirdzniecības tīkls, kas nodrošina ērtu iespēju iegādāties ikdienas patēriņa preces un pakalpojumus ātrai enerģijas līmeņa atjaunošanai. Kopš 1997. gada Narvesen ir sekmīga bieža patēriņa preču veikalu ķēde ar 249 veikaliem 36 pilsētās. Narvesen piedāvā daudzveidīgu svaigu un garšīgu ēdienu klāstu, atspirdzinošus dzērienus un plašu jaunāko preses izdevumu klāstu. 75% Latvijā dzīvojošo katru dienu apmeklē Narvesen. Latvijā franšīzes tīkls, ieskaitot franšīzes ņēmējus, nodrošina darba vietas vairāk nekā 650 cilvēkiem. Šodien, pēc 21 gada, Narvesen tiek uztverts kā augstas vērtības zīmols Latvijā.

Nasdaq Baltic

Nasdaq Baltic pārvalda trīs biržas - Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, un Nasdaq CSD zem viena jumta, nodrošinot kapitāla tirgus infrastruktūru visā vērtību ķēdē - no kotēšanas, tirdzniecības un tirgus datiem līdz klīringam un norēķiniem, un vērtspapīru glabāšanai. Nasdaq Baltic biržas ir daļa no pasaules lielākās biržu grupas Nasdaq, Inc., tādējādi nodrošinot lielu uzticību Baltijas vērtspapīru tirgum starptautiskajiem investoriem, piedāvājot tirgus infrastruktūru atbilstoši starptautiskajiem nozares standartiem, pasaules ātrākās tirdzniecības platformu un augstus kotēšanas standartus.

NCH Advisors

NCH Capital dziļo vērtību stratēģijas tiek īstenotas, pamatojoties uz vietējām iespējām, ko nosaka, investējot nekustamajā īpašumā, agrorūpniecībā, privātkapitālā un publiski kotētos vērtspapīros. NCH ir viens no lielākajiem lauksaimniecības uzņēmumu pārvaldniekiem pasaulē un pārvalda kapitālu ap 3 miljardu ASV dolāru apjomā, darbojoties deviņu biroju tīklā Austrumeiropā, Krievijā un Brazīlijā.

Neste Latvija

Neste ir pasaulē lielākais atjaunojamās dīzeļdegvielas, kas pārstrādāta no atkritumiem un pārpalikumiem, ražotājs, un ievieš atjaunojamus risinājumus arī aviācijas nozarē un plastmasas rūpniecībā. Uzņēmums ir ierindots Dow Jones pasaules ilgtspējas indeksā (DJSI) un Global 100 Pasaules ilgtspējīgāko uzņēmumu sarakstā. SIA Neste Latvija nodarbojas ar attīrītas transporta degvielas tiešo tirdzniecību, kā arī mazumtirdzniecību savā Neste degvielas uzpildes staciju tīklā. Uzņēmumam ir savs naftas terminālis Rīgas ostā un 75 degvielas uzpildes stacijas Latvijas teritorijā.

Orkla Latvija

Orkla Latvija – ir viena no vadošajām strauji augošām patēriņa preču organizācijām Baltijas valstīs. Orkla Latvija veido divi uzņēmumi – SIA “Orkla Confectionery & Snacks Latvija” un SIA “Orkla Foods Latvija” ar kopējo apgrozījumu 83,4 miljoniem EUR 2019. gadā. Uzņēmums pārstāv šādus zīmolus: Laima, Selga, Staburadze, Ādažu Čipsi, Spilva, Gutta, Everest, Latplanta, Pedro, kā arī pārvalda Laimas šokolādes muzeju. Orkla Latvija nodarbina vairāk nekā 800 darbinieku. Orkla Grupa nodrošina piekļuvi jaunām tehnoloģijām, zināšanām un inovācijām, lai dotu iespēju modernizēt ražošanas procesus un uzlabot darba apstākļus Orkla Latvija administrācijas un ražošanas telpās.

PricewaterhouseCoopers

PwC mērķis ir veicināt uzticēšanos sabiedrībā un risināt būtiskas problēmas. Ar birojiem 155 valstīs un vairāk kā 284 000 darbiniekiem mēs esam viens no vadošajiem profesionālo pakalpojumu tīkliem pasaulē. Mēs palīdzam organizācijām un privātpersonām veidot vērtību, ko viņi vēlas sasniegt, nodrošinot kvalitatīvus revīzijas, nodokļu un konsultāciju pakalpojumus.

Robert Bosch

Bosch Grupa ir viens no vadošajiem globālajiem tehnoloģiju piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem. 1993. gadā Latvijā tika dibināta Robert Bosch SIA, kas ir Bosch Grupas filiāle un kas koordinē darbības Baltijas reģionā. Darbinieku skaits Baltijas valstīs ir 80. Robert Bosch Latvijā ir pārstāvēts: automašīnu piederumu un diagnostikas iekārtu servisiem, spēka instrumentu, drošības sistēmu un siltumtehnoloģijas iekārtu un risinājumu nozarēs. Papildus šiem galvenajiem uzņēmējdarbības sektoriem Latvijā atrodas Bosch spēka instrumentu servisa centrs, kas nodrošina gan garantijas, gan pēcgarantijas remontu visās Baltijas valstīs.

Roche

Uzņēmums ir dibināts 1896. gadā Bāzelē, Šveicē. Mūsdienās Roche izstrādā inovatīvus medikamentus un diagnostikas testus, kas palīdz miljoniem pacientu visā pasaulē. Roche bija viens no pirmajiem uzņēmumiem pasaulē, kas nodrošināja pacientiem mērķa terapijas. Roche ir pasaules līderis biotehnoloģijās, piedāvājot tirgū 17 biofarmācijas līdzekļus. Roche katru gadu iegulda aptuveni 9 miljardus Šveices franku izpētē un attīstībā, jo inovācija ir mūsu asinsrite. SIA Roche Latvija galvenais uzdevums ir veicināt uzņēmuma medikamentu un diagnostikas iekārtu pārdošanu Latvijā, sniegt informāciju ārstiem, farmaceitiem un valsts ierēdņiem par jaunākajiem sasniegumiem farmācijas jomā, sekot farmācijas tirgus attīstībai un aizstāvēt uzņēmuma intereses Latvijā.

SCHWENK Latvija

SCHWENK Latvija ir vadošais būvmateriālu ražotājs un vienīgais cementa ražotājs Latvijā, kopš 2019. gada - daļa no SCHWENK Building materials grupas. SCHWENK grupu 1847. gadā Ulmā, Vācijā, dibināja Eduards Švenks, un tā joprojām ir ģimenes uzņēmums. Papildus tam, ka tā ir viens no senākajiem uzņēmumiem nozarē, tas ir arī viens no inovatīvākajiem.

SEB

SEB ir vadošā finanšu pakalpojumu grupa Skandināvijā un Baltijas valstīs. SEB Latvija ieņem spēcīgu pozīciju gan privāto klientu, gan korporatīvo klientu banku pakalpojumu jomā, piedāvājot pilnu banku pakalpojumu klāstu Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Latvijā banka apkalpo vairāk nekā 400 000 privātpersonu un piecus miljonus privāto klientu. SEB Latvija ir pirmā finanšu iestāde Latvijā, kas iekļuvusi Ilgtspējības indeksa Platīna kategorijā – augstākajā iespējamā pozīcijā, atspoguļojot bankas ilgtermiņa domāšanu un atbildīgo uzņēmējdarbības praksi.

Solvay Group

Solvay Grupa ir modernu materiālu un specializētu ķīmisko vielu ražošanas uzņēmums, kuras mērķis ir izstrādāt ķīmiju, kas risina galvenās sabiedrības problēmas. Solvay galvenā mītne atrodas Briselē, un uzņēmumā strādā aptuveni 24 100 darbinieku, kuri ir izvietoti 64 valstīs. Rīgā atrodas Solvay Globālais biznesa pakalpojumu centrs, kas Solvay Grupai nodrošina dažādus pakalpojumus, piemēram, grāmatvedību, IS palīdzības dienestu, datu pārvaldību, klientu apkalpošanu utt.

Swedbank

Swedbank saknes iestiepjas tālu Zviedrijas krājbanku vēsturē, kooperatīvu lauksaimniecības banku tradīcijās un Hansabank svarīgajā lomā Baltijas valstīs. Mēs apkalpojam visus, sākot no klientiem ar pamata vajadzībām līdz klientiem, kuriem nepieciešami sarežģīti banku pakalpojumi. Mēs strādājam, lai izveidotu ciešas attiecības ar septiņiem miljoniem privāto klientu un 544 000 korporatīvo klientu. Lai atbalstītu viņu uzņēmējdarbību, Swedbank darbojas arī Norvēģijā, Somijā, Dānijā, ASV, Ķīnā, Luksemburgā un Dienvidāfrikā.

TAV Airports Holding

TAV Airports Holding ir viens no vadošajiem lidostu operatoriem un lidostu celtniecības uzņēmumiem pasaulē. TAV Airports Holding sniedz lidostu pakalpojumus 30 valstīs, 100 lidostās un apkalpo aptuveni vienu miljonu lidojumu ar vairāk nekā 218 miljoniem pasažieru. Starptautiskajā lidostā "Rīga" TAV Airports Holding pārstāv seši TAV grupas uzņēmumi – TAV Latvia – komercplātību apsaimniekotājs, ATU Duty Free – beznodokļu veikals, BTA – pārtikas un dzērienu tirgotājs, TAV Operation Services – biznesa zāle, HAVAŠ – apkalpošana uz zemes, un TAV IT – IT risinājumi, kur kopā strādā aptuveni 650 darbinieku. TAV Latvia atbild par visu Starptautiskās lidostas "Rīga" komercplātību, kurā darbojas Grupas uzņēmumi un citi starptautiski un vietējie investori, kopš 2011. gada sākuma, kad TAV Airports Holding uzvarēja konkursā un

parakstīja koncesijas līgumu ar Starptautisko lidostu "Rīga", kļūstot par vienu no visvērtīgākajiem lidostas sadarbības partneriem.

Tieto Latvia (TietoEVERY)

TietoEVERY Latvia ir viens no vadošajiem informācijas tehnoloģiju uzņēmumiem Baltijā ar vairāk kā 1000 speciālistu komandu, kas specializējas dažādu informācijas sistēmu izstrādē, sniedzot pilnu pakalpojumu klāstu klientiem Latvijā un visā pasaulē. TietoEVERY korporācijas globālais Finanšu pakalpojumu centrs un IT kopīgo pakalpojumu centrs atrodas Rīgā. 2020. gadā Tieto Latvia un EVERYLatvia uzsāka juridiskās apvienošanās procesu, kas saistīts ar IT korporāciju Tieto un EVERY globālo apvienošanos, izveidojot TietoEVERY. Galvenā mītne atrodas Somijā, TietoEVERY visā pasaulē nodarbina aptuveni 24 000 speciālistu. Uzņēmums apkalpo vairākus tūkstošus uzņēmumu un valsts sektora klientu vairāk nekā 90 valstīs. TietoEVERY gada apgrozījums ir aptuveni 3 miljardi EUR.

URALCHEM

Uralchem ir viens no lielākajiem slāpekļa ražotājiem Krievijā un NVS valstīs. Uzņēmuma galvenā konkurences priekšrocība ir novatorisku mēslošanas līdzekļu, amonija nitrāta un urīnvielas izstrāde un ražošana, pielāgojot konkrētām valstīm, tirgiem un segmentiem. SIA URALCHEM Trading pieder URALCHEM Grupai, un uzņēmums koncentrējas uz URALCHEM eksporta pārdošanas konsolidāciju. Uzņēmums nodrošina preču iekraušanu ostās un kuģu fraktēšanu.

Vastint Group

Vastint Group ir starptautiska nekustamo īpašumu organizācija ar vairāk kā 30 gadu pieredzi. Grupas darbības pamatā ir portfeļa īpašumu pārvaldība un komerciālā nekustamā īpašuma attīstība, tostarp dzīvojamo ēku attīstība un pārdošana. Vastint Latvijā darbojas kopš 2003. gada.

Ventspils nafta termināls

VNT ir lielākais un tehnoloģiski modernākais naftas un naftas produktu pārkraušanas uzņēmums Baltijas valstīs, kas jau vairāk nekā 55 gadus darbojas neaizsalstošajā Ventspils ostā. 49% no uzņēmuma akcijām pieder Eurotank Holding Sarl, kas ir daļa no starptautiska termināļu pārvaldības uzņēmuma VTTI, bet atlikušie 51% pieder Martank. Šobrīd VNT strādā 200 dažādu nozaru speciālisti.

Visma

Visma nodrošina programmatūru, kas vienkāršo un digitalizē galvenos uzņēmējdarbības procesus privātajā un valsts sektorā. Visma ir viens no Eiropas vadošajiem programmatūras uzņēmumiem visā Ziemeļvalstu reģionā, kā arī Beniluksa valstīs, Centrālajā un Austrumeiropā.

Visma grupa sastāv no vairāk nekā 200 uzņēmumiem 20 pasaules valstīs, kas nodarbina vairāk nekā 11 000 cilvēku un apkalpo vairāk nekā miljonu klientu. Uzņēmuma galvenā mītne atrodas Oslo, Norvēģijā. Visma strādā Latvijā kopš 2014. gada un nodarbina vairāk kā 350 cilvēkus - programmētājus, projektu vadītājus, analītiķus, konsultantus un citus.

Vitol Baltics

Vitol Baltics ir daļa no uzņēmuma Vitol Group, kas darbojas enerģētikas un izejmateriālu nozarē. Vitol ir privāts uzņēmums, kas dibināts Roterdamā un vairāk nekā 50 gadus darbojas pasaules enerģētikas tirgos; ieņēmumiem 2019. gadā sasniedzot \$225 miljardus, transportējot 387 miljonus tonnu jēlnaftas un naftas produktu gadā, pārdodot vairāk nekā 8 miljonus barelu jēlnaftas un produktu dienā, veicot 7000 kuģu reisu katru gadu, vienlaicīgi transportējot kravas pa jūru ar 250 kuģiem. Latvijā Vitol grupa galvenokārt investē šādos uzņēmumos: Ventspils nafta termināls, LatRosTrans, LSC.